Verzonden: donderdag 24 september 2026 15:20
Onderwerp: Aanloop & stukkenpublicatie Algemene Vergadering 3 november

Beste leden van de Algemene Vergadering,

Vandaag zijn de vergaderstukken voor de vergadering van 3 november gepubliceerd op Ibabs. Bijgevoegd vindt u de vergaderbundel. Stukken kunt u ook op Ibabs straks ook hier terugvinden.
Er worden onder andere P&C-stukken voorgelegd: de Begroting 2027, Raming kassiersfunctie 2027 en de door het bestuur besproken – en gesteunde - directie-appreciatie van het accountantsverslag 2025. De brief die het bestuur u toestuurde bij aanbieding van de stukken afgelopen voorjaar is opnieuw bij de stukken gevoegd. Hierin wordt de samenhang tussen de verschillende P&C-producten beschreven. In voorbereiding op de behandeling van bovengenoemde P&C-producten wordt, net als voorgaande jaren, u en geïnteresseerde collega-Statenleden een technische briefing over de P&C-stukken aangeboden. Deze vindt plaats op **donderdagavond 8 oktober tussen 19 en 20 uur.** Zie hieronder ook nadere informatie.

Het P&C-proces
Afgelopen voorjaar besprak u met uw Staten de Jaarrekening 2025, Tussenrapportage 2026, Kassiersraming 2026-2027 en Conceptbegroting 2027. In voorbereiding op de Algemene Vergadering op 23 juni vond er een technische briefing plaats en was u in de gelegenheid schriftelijk technische vragen te stellen.
Op 23 juni zijn tijdens de vergadering de Jaarrekening 2025, Tussenrapportage 2026 en Raming kassiersfuncties 2026-2027 door de Algemene Vergadering goedgekeurd. Tijdens dezelfde vergadering is de conceptbegroting 2027 besproken en goed bevonden. Daarnaast is het bestuur verzocht om met een reactie te komen op de aanbevelingen in het accountantsverslag 2025.
Aan de hand van de kaders van de conceptbegroting 2027 en de aangepaste kassiersraming 2026-2027 zijn de Begroting 2027 en Raming kassiersfuncties 2027 opgesteld. De nieuwe kassiersraming is ten opzichte van de vorige raming op een tweetal punten bijgesteld, dit wordt toegelicht in de oplegnotitie.
10 september stelde het bestuur de begroting 2027 en raming kassiersfunctie 2027 vast om deze ter goedkeuring voor te leggen aan de AV op 3 november. In aanvulling daarop stuurt het bestuur u – conform toezegging - de appreciatie op het accountantsverslag toe.

Technische briefing P&C-stukken
Deze briefing wordt ter ondersteuning aangeboden in de voorbereiding op de vergadering van 3 november. De briefing vindt 8 oktober plaats tussen 19 en 20 uur. Tijdens de briefing zullen, zoals gebruikelijk, IPO-medewerkers de P&C-stukken kort toelichten, waarna er uitgebreid gelegenheid is om vragen te stellen.
Briefings over P&C-stukken worden niet opgenomen. Er wordt wel een overzicht gemaakt van vragen & antwoorden, die samen met de beantwoording op technische vragen over de P&C-stukken gedeeld worden met AV-leden en Statengriffies.

Schriftelijk technische vragen stellen
Naast de briefing kunnen er zoals gewoonlijk ook schriftelijk technische vragen gesteld worden over de P&C-stukken. Dat kan tot **9 oktober 12 uur 's middags.** We verzoeken deze per provincie gebundeld aan te leveren bij IPO. U kunt ze mailen naar vereniging@ipo.nl. Vragen met betrekking tot standpunten of inhoudelijke weging lopen via de eigen Colleges van GS. Beantwoording wordt uiterlijk 16 oktober gedeeld met de provincies.

Overzicht belangrijke momenten
8 oktober 19.00 uur – technische briefing over P&C-producten (digitaal)
9 oktober 12.00 uur – deadline aanleveren schriftelijke technische vragen
3 november 16.30 uur – Vooroverleg AV (Provinciehuis Utrecht)
3 november 18.00 uur – Algemene Vergadering (Provinciehuis Utrecht)

We hopen u allen eerst in Enschede te treffen voor ons Jaarcongres!

Deze mail is tevens verzonden naar griffiecontactpersonen.

Met vriendelijke groet,

Aron van Iperen

Met vriendelijke groet,

Aron van Iperen
Verenigingsadviseur

Interprovinciaal Overleg (IPO) en BIJ12
www.ipo.nl | www.bij12.nl

Volg ons op Linkedin: BIJ12 en Interprovinciaal Overleg
Deze e-mail is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. Is het bericht niet voor u bedoeld? Verwijder dan het bericht en neem contact op met de afzender. Aan de inhoud van het bericht kunnen geen rechten worden ontleend.

Bundel - Algemene Vergadering van 3 november 2026

1 Opening, mededelingen, agenda en verslag

1.a Mondelinge mededelingen en vaststellen agenda
261103 AV 1a. Conceptagenda AV 3 november 2026

1.b Vaststelling verslag AV 23 juni 2026
261103 AV 1b. Conceptverslag Algemene Vergadering 23 juni 2026

2 Besluit- en bespreekpunten

2.a Kennismaking Edward Stigter

2.b P&C-stukken: Begroting 2027, Raming kassiersfunctie 2027 en reactie accountantsverslag 2025
261103 AV 2b1. Aanbiedingsbrief P&C-producten voorjaar 2026
261103 AV 2b4. Accountantsverslag IPO 2025 (DEF)_Geanonimiseerd
261103 AV 2b2. Begroting 2027 IPO vereniging
261103 AV 2b3. Raming Kassiersfunctie 2027 IPO vereniging
261103 AV 2b5. Appreciatie IPO-directie accountantsverslag
261103 AV 2b. Oplegnotitie Begroting 2027, Raming kassiersfunctie 2027 en accountantsverslag 2025

2.c Bestuurlijk afwegingskader IPO
261103 AV 2c1. Bestuurlijk afwegingskader IPO
261103 AV 2c. Oplegnotitie Bestuurlijk Afwegingskader

2.d Terugblik IPO-jaarcongres

2.e Technische briefings IPO

3 Ter informatie

3.a Overzicht stand van zaken toezeggingen
261103 AV 3a. Overzicht stand van zaken toezeggingen

3.b Belangrijke data komende periode

3.c IPO-vergaderschema 2027
261103 AV 3c. IPO-Vergaderschema 2027 (versie 11 september)

3.d Informatiepagina AV

4 Rondvraag en sluiting

Interprovinciaal Overleg
van, voor en door provincies

Conceptagenda

Betreft	Algemene Vergadering
Vergaderdatum en -tijd	3 november 2026, aanvang 18.00 uur.
Locatie	Provinciehuis Utrecht, Archimedeslaan 6, 3584 BA Utrecht, Commissiekamer
Deelnemers	Ina Adema (voorzitter), Edward Stigter (secretaris; AD IPO) en IPO-bestuursleden, Laura Reinink en Bas Wiegmans (Gr), Abassin Nessar (positie tweede AV-lid vacant) (Fl), Anneloes Blekxtoon-Ooms en Juliëtte van Gilse (Ut), Vincent Kalk en Julia Schneeman (NH), Martien van 't Hul en Ingeborg Hoogveld (Ov), Willem Vossebeld en Ina Koning-Jager (Dr), Judith Tenbusch en Bert Heideveld (Gld), Antje Dees de Vries en Rinus van 't Westeinde (Zl), Danny van der Weijde en Christa Oosterbaan (Fr), Heidi Looy en Lisanne van Damme (ZH); Tom Ludwig en Inge Vossen-Beers (NB), Jacques Michel Bloi en Illoy Goossen (Li). *I.a.a. de griffiecontactpersonen.*
Verhinderd	-

1. Opening, mededelingen, agenda en verslag

a. Mondelinge mededelingen en vaststellen agenda AV 3 november 2026

b. Vaststelling verslag AV 23 juni 2026 — Bijgevoegd

2. Besluit- en bespreekpunten

a. Kennismaking Edward Stigter

Kern van het onderwerp
Op 1 september is Edward Stigter aangetreden als nieuwe Algemeen Directeur van het Interprovinciaal Overleg. Dit is de eerste Algemene Vergadering waar hij als directeur bij aanwezig is.

b. P&C-stukken: Begroting 2027, Raming kassiersfunctie 2027 en reactie accountantsverslag 2025 — Bijgevoegd

Kern van het onderwerp
Op 23 juni zijn tijdens de vergadering de Jaarrekening 2025, Tussenrapportage 2026 en Raming kassiersfuncties 2026-2027 door de Algemene Vergadering goedgekeurd. Tijdens dezelfde vergadering is de conceptbegroting 2027 besproken en goed bevonden.
Aan de hand van de kaders van de conceptbegroting 2027 en de aangepaste kassiersraming 2026-2027 (beide zijn in juni behandeld) zijn de Begroting 2027 en Raming kassiersfuncties 2027 opgesteld. Deze liggen voor in november. De nieuwe kassiersraming is ten opzichte van de vorige raming op een tweetal punten

bijgesteld, namelijk het toevoegen van een indexatie (€ 0,3 miljoen) en door hogere lasten voor Digitaal Stelsel Omgevingswet (€ 0,2 miljoen; conform landelijke afspraken).
10 september stelde het bestuur de begroting 2027 en raming kassiersfunctie 2027 vast om ze ter goedkeuring voor te leggen aan de AV op 3 november. In aanvulling daarop stuurt het bestuur u conform toezegging de door het bestuur gesteunde directie-appreciatie op het accountantsverslag toe.
Bij dit agendapunt zal de vergadering ook bijgepraat worden over de voortgang van de organisatieontwikkeling. Hierover volgt op een later moment een beknopt overzicht – zodra beschikbaar ontvangt u een bericht.

Voorstel/ gevraagd besluit
De Algemene Vergadering wordt gevraagd:
1. de door het bestuur vastgestelde Begroting 2027 en de door het bestuur vastgestelde Raming kassiersfunctie 2027 goed te keuren;
2. en kennis te nemen van de appreciatie van het accountantsverslag 2025.

c. Bestuurlijk afwegingskader IPO — Bijgevoegd

Kern van het onderwerp
Het IPO-bestuur informeerde de AV bij verzending van de stukken voor de vergadering 23 juni over het bestuurlijk afwegingskader. Het bestuurlijk afwegingskader wordt ingezet om huidige activiteiten en taken tegen het licht te houden; waar nodig, via expliciete bestuursbesluiten, activiteiten aan te passen of te beëindigen; en nieuwe opgaven en verzoeken systematisch te toetsen op meerwaarde, uitvoerbaarheid en financiële consequenties. Zie hierover ook de aanbiedingsbrief van 21 mei jl. Op 10 september besloot het bestuur de AV om eventueel aanvullende aandachtspunten te vragen.

Voorstel/gevraagd besluit
De Algemene Vergadering wordt gevraagd aanvullende aandachtspunten mee te geven aan het bestuur bij het bestuurlijk afwegingskader.

d. Terugblik IPO-jaarcongres

Kern van het onderwerp
De Algemene Vergadering wordt gevraagd te reflecteren op het afgelopen IPO-jaarcongres in Enschede.

e. Technische briefings IPO

Kern van het onderwerp
De Algemene Vergadering wordt gevraagd suggesties te doen voor nieuwe themabriefings en uitgenodigd te reflecteren op de briefings die afgelopen jaar gehouden zijn. Voor de Statenverkiezingen in maart 2027 zouden nog 2 à 3 briefings georganiseerd kunnen worden.

3. Ter informatie

a. Overzicht stand van zaken toezeggingen — Bijgevoegd

Ter informatie is het actuele overzicht met de toezeggingen en status daarvan bijgevoegd.

b. Belangrijke data komende periode

Belangrijke (vergader)data voor de AV in 2027 zijn als volgt:

Algemene Vergadering IPO	Locatie
19 januari: diner Algemene Vergadering en IPO-bestuur	Ntb.
13 mei: Kennismaking nieuwe AV	Ntb.
29 juni: Algemene Vergadering	Provinciehuis Utrecht
9 november: Algemene Vergadering	Provinciehuis Utrecht

c. IPO-vergaderschema 2027 — Bijgevoegd

Ter informatie is het IPO-vergaderschema 2027 bijgevoegd.

d. Informatiepagina AV

Op deze website kunt u informatie, achtergronddocumenten en planningen vinden omtrent het AV-lidmaatschap.

4. Rondvraag en sluiting

Interprovinciaal Overleg
van, voor en door provincies

Conceptverslag

Betreft	Algemene Vergadering
Vergaderdatum en -tijd	juni 2026, aanvang 18:00 uur
Locatie	Provinciehuis Utrecht, Archimedeslaan 6, 3584 BA Utrecht, Commissiekamer
Deelnemers	Ina Adema (voorzitter), Peter Teesink (secretaris; AD IPO) en IPO-bestuursleden, ıra Reinink (digitaal) en Bas Wiegmans (Gr), Abassin Nessar en Alfons Remery (Fl), Odile de Man en Anneloes Blekxtoon-Ooms (Ut), Vincent Valk en Julia Schneeman (NH), Martien van 't Hul en Ingeborg Hoogveld (Ov), Judith Tenbusch (digitaal) en Bert Heideveld (Gld), Antje Dees de Vries en Rinus van 't Westeinde (Zl), Danny van der Weijde (digitaal) (Fr), Ellen Verkoelen (plaatsvervanger Heidi Looy) en Lisanne van Damme (ZH); Iloy Goossen (Li). *I.a.a. de griffiecontactpersonen.*
Verhinderd	Odile de Man (Ut.), Christa Oosterbaan (Fr.), Jacques Michel Bloi (Li.), Sonja Hilgenga (Dr.) (afgetreden), Willem Vossebeld (Dr.), Tom Ludwig (NB) en Inge Vossen-Beers (NB).

1. Opening, mededelingen, agenda en verslag

a. Mondelinge mededelingen en vaststellen agenda AV 23 juni 2026

Door Rinus van het Westeinde (Zl.) is aandacht gevraagd voor de verjaardag van een bij de AV bekende IPO-medewerker. De voorzitter heeft voorgesteld hier na de vergadering nog even op terug te komen.
Welkom geheten is Iloy Goossen, nieuw AV-lid namens de provincie Limburg.

b. Vaststelling verslag AV 7 april 2026 **Bijgevoegd**

Er zijn geen op- of aanmerkingen. Het verslag is vastgesteld.

Ellen Verkoelen (ZH) maakt een punt van orde en vraagt besluitpunt 3 van agendapunt 2a pas in stemming te brengen bij behandeling van agendapunt 2b, omdat het samenhangt met de stukken die bij 2b geagendeerd zijn. De voorzitter gaat hierin mee.
Ingeborg Hoogveld (Ov.) vraagt, ondersteund door Verkoelen (ZH) en Alfons Remery (Flv.) of het bestuurlijk afwegingskader besproken mag worden bij agendapunt 2c. Belangrijk wordt gevonden dit gesprek meer te laten zijn dan alleen een 'bijpraat'. De voorzitter gaat akkoord om het afwegingskader bij 2c te bespreken.

2. Besluit- en bespreekpunten

a. P&C producten: Jaarrekening en jaarverslag 2025 vereniging IPO

Bijgevoegd

Kern van het onderwerp De jaarstukken zijn het sluitstuk van de planning & control cyclus van 2025. Hierin legt het IPO-bestuur verantwoording af over het gevoerde

beleid in 2025. Het IPO-bestuur heeft de jaarstukken, hangende de goedkeurende verklaring van de accountant, in de vergadering van 21 mei vastgesteld en besloten deze door te geleiden naar de AV voor goedkeuring.

Voorstel/gevraagd besluit

De Algemene Vergadering wordt gevraagd – randvoorwaardelijk een goedkeurende verklaring en verslag van de accountant - :

1. de Jaarstukken 2025 van de vereniging IPO goed te keuren,
2. het te bestemmen bedrag vanuit de Jaarstukken 2025 van € 3,3 miljoen aan te houden tot de behandeling van de gelijktijdig geagendeerde Tussenrapportage 2026 en Conceptbegroting 2027 en
3. ~~dit te bestemmen bedrag bij de bespreking van de Tussenrapportage 2026 en de Conceptbegroting 2027 in te zetten voor de 'basis op orde' van de vereniging.~~

De penningmeester ligt toe dat er een resultaat is van 3,3 mln. euro ligt, onder meer door onderuitputting en de vegetatiereserve. Hierna maakt de voorzitter een ronde langs de leden van de AV.

Antje Dees-de Vries (Zl.) geeft aan dat de stukken in haar Staten kritisch besproken zijn. Daarbij was de accountantsverklaring nog niet betrokken, maar de AV-leden van Zeeland schrokken wel van de adviezen, en met name de beschreven integriteitskwestie. In haar ogen sluit dit aan op de noodzaak om de basis op orde te brengen en ze is benieuwd naar de reactie van het bestuur. Daarnaast vragen de Staten van Zeeland waarom de gelden niet terugvloeien naar de provincies, maar aangehouden worden. Verder wordt aandacht gevraagd voor het volbrengen van de bestuursopdrachten en wordt de Roemernorm op externe inhuur (10%) als streven meegegeven. Zeeland kan akkoord gaan met de jaarrekening.

Anneloes Blekxtoon-Ooms (Ut.) meldt de vergadering dat de stukken in Utrecht morgen pas besproken worden in de Statencommissie en dat ze belangrijke punten mee zullen geven aan hun IPO-bestuurder.

Bert Heideveld (Gld.) vraagt om reflectie van het bestuur op de 'harde noten' in het accountantsverslag.

Hoogveld (Ov.) refereert aan de zorgen over de autonome groei van de begroting, waar kritisch naar gekeken wordt in Overijssel. In dat licht viel het niet mee het verhaal over de staat van de organisatie over te brengen. Provinciale Staten geven het IPO-bestuur voordeel van de twijfel en gaan akkoord met 3,3 miljoen om de basis op orde te brengen, maar verwachten wel dat er op inhoud geprioriteerd gaat worden.

Verkoelen (ZH) vraagt aandacht voor de wijze waarop de stukken voorgelegd worden aan de Staten. In Zuid-Holland zijn de stukken niet besproken omdat de controleverklaring en het accountantsverslag nog niet beschikbaar waren. De adviezen hierin zijn van groot belang. Zonder deze documenten was het niet mogelijk een volledig beeld te vormen van de jaarrekening, wat volgens haar ook gevolgen had voor de beoordeling van de Tussenrapportage 2026 en Conceptbegroting 2027. Onderstreept wordt het belang van de adviezen van de accountant. Aangegeven wordt dat Zuid-Holland de jaarstukken alleen op financieel vlak kan goedkeuren.

Bas Wiegmans (Gr.) laat weten dat Groningen bezorgd is over de stijgende kosten en vraagt landelijke aandacht voor faunabeheer vanuit het IPO. Het afwegingskader draait

volgens hem vooral om gedrag. Verder laat hij weten dat er begrip is voor de investeringen om de basis op orde te krijgen.
Remery (Flv.) geeft aan dat het belangrijk is om naast de jaarrekening ook naar de processen te kijken en is benieuwd naar de reactie van het bestuur hierop.
Vincent Valk (NH) geeft aan akkoord te kunnen met de jaarrekening, en vraagt het bestuur aan de slag te gaan met de aandachtspunten accountant. Verder vraagt hij om een heldere scheiding tussen incidenteel en structureel geld en aandacht voor faunaschade.
Danny van der Weide – Hoogstad (Fr.) vraagt om aandacht voor de P&C-planning. Daarnaast is hij benieuwd naar het herbestemmen van het resultaat en de punten van de accountant.

De penningmeester bedankt de AV-leden voor het grondig doornemen van de stukken. Hij geeft aan dat voorgesteld wordt het resultaat niet terug te laten vloeien naar de provincies, omdat het daarna terugvragen van deze gelden neerkomt op het inefficiënt rondpompen van gelden.
Verder geeft hij aan de aanbevelingen van de accountant serieus te nemen, en dat het volbrengen van de vijf bestuursopdrachten de punten van de accountant kunnen adresseren. In zijn tijd als bestuurslid heeft hij gezien dat de uitvoering van deze opdrachten voortvarend is opgepakt. De opdrachten houden ook de veronderstelde autonome groei van de begroting in toom.
Wat betreft de Roemersnorm geeft hij aan dat deze te streng is voor de fase waarin het IPO zich bevindt, en benadrukt dat enige flexibiliteit belangrijk is voor een organisatie als IPO.
Over de P&C-planning geeft hij aan dat het in bestuurlijk Nederland heel druk voor accountants is rond deze tijd van het jaar. Hierdoor is het ieder jaar een race tegen de klok. De voorzitter vult hierbij aan dat het bestuur de accountantsverklaring tegelijkertijd met de AV ontvangen heeft en nog niet besproken heeft.

Verkoelen (ZH) geeft aan verbaasd te zijn dat het bestuur dit verslag zonder bespreking naar de AV heeft gezonden. De voorzitter spreekt haar hoop uit voor een gezamenlijk gesprek in goede verstandhoudingen.

Blekxtoon-Ooms (Ut.) geeft aan dat PS Utrecht pas na de AV over de AV documenten kan vergaderen.
De penningmeester zegt toe dat het noodzakelijk is de P&C-cyclus goed tegen het licht te houden.
Remery (Flv.) geeft aan dat het een gezamenlijke uitdaging is voor bestuur en AV. Hij roept het bestuur op het accountantsverslag goed te bespreken.

Verkoelen (ZH) vraagt in reactie hierop wat het bestuur van de AV verwacht rondom de jaarstukken zonder appreciatie van de aanbevelingen van de accountant. De voorzitter geeft aan dat de penningmeester zojuist heeft toegezegd de P&C-planning tegen het licht te houden. Remery (Flv.) stelt voor hier de P&C-klankbordgroep van de AV hiervoor te benutten. Later voegt hij hier nog aan toe dat mogelijk de interim-verklaring van de accountant hierbij betrokken kan worden.
De algemeen directeur geeft aan dat het betrekken van de P&C-klankbordgroep hem een goed idee lijkt en verklaart verder dat de constateringen van de accountant in lijn liggen met de constateringen van de organisatie zelf, die in december al zijn overgebracht naar

bestuur en in januari en april met de AV zijn besproken. Daarom zijn er ook 5 bestuursopdrachten gegeven, om de basis van de organisatie die jarenlang niet is meegegroeid weer op orde te brengen.
Van 't Westeinde (Zl.) geeft aan dat er ook een kennismaking tussen de klankbordgroep en de accountant komt en stelt voor dit hierin te betrekken. De penningmeester gaat hierin mee.
De algemeen directeur reageert hierna op de Roemernorm. Daar is hij heel erg voor, maar dit is niet toepasbaar op werkzaamheden die bekostigd worden door subsidies. Hierdoor ligt de verhouding iets anders dan in andere organisaties. Het terugbrengen naar 20% is al een halvering.

Verkoelen (ZH) geeft aan blij te zijn met de erkenning van de penningmeester, maar had een uitgebreidere mea culpa verwacht.

Ten aanzien van de opmerkingen van de accountant verduidelijkt de voorzitter dat het bestuur de constateringen in december en januari al zelf heeft gedaan en daar vervolgens middels de bestuursopdrachten op heeft gereageerd, en dat de accountant deze in zijn verslag bevestigd. De AV is lopende het jaar meermaals over de constateringen geïnformeerd.
De algemeen directeur voegt hieraan toe dat sinds januari is aangeboden is om bij provincies langs te komen om dit met de Staten diepgaander te bespreken. Door sommige provincies is daar ook gebruik van gemaakt. De accountantsverklaring, van een paar dagen oud, heeft de constateringen die de organisatie al gedaan had, bevestigd.

Lisanne van Damme (ZH) geeft aan dat de AV inderdaad meegenomen is, maar ze in Zuid-Holland het verslag en de verklaring graag eerder hadden gehad om binnen de Staten te kunnen bespreken.
De algemeen directeur geeft aan dat de externe accountant tijd nodig heeft om te komen tot een verklaring over de stukken van 2025. Het verslag was er dus niet eerder. De punten uit het verslag waren zoals ook door de voorzitter aangegeven al in december en januari geconstateerd, de AV is daarin uitgebreid meegenomen, inclusief de aanpak. De Zuid-Hollandse Staten hadden deze punten dus goed kunnen herkennen.
Verkoelen (ZH) stelt nogmaals dat de verklaring er had moeten zijn.
De interim algemeen directeur laat weten dat er geen verklaring verstuurd kan worden wanneer deze nog niet afgegeven is en geeft aan dat er zoveel mogelijk informatie sinds januari beschikbaar is gesteld om een goed gesprek te faciliteren.
Iloy Goossen (Li.) vraagt de voorzitter de toezegging die gedaan is kort te herhalen zodat dit duidelijk is voor alle aanwezigen.
De voorzitter geeft aan dat is toegezegd de P&C Klankbordgroep van de AV te betrekken bij dit gesprek en dat daarnaast is toegezegd de P&C-cyclus tegen het licht te houden samen met de accountant.
Remery (Flv.) oppert de processen door te spreken met de accountant en hier verslag van te doen richting de AV.
De interim algemeen directeur geeft aan dat dit aan de AV is om eventueel te doen maar wijst nogmaals op de eerdere toelichtingen door directie.
Martien van 't Hul (Ov.) vraagt de penningmeester ook de deadlines van de P&C-cyclus mee te nemen in de uitvoering van zijn toezegging.

De voorzitter gaat over tot besluitvorming en constateert dat iedereen akkoord kan gaan met het eerste punt van de besluitvorming. De rest wordt aangehouden tot agendapunt 2b.

b. P&C producten: Tussenrapportage 2026, Raming kassiersfunctie 2026-2027 en Conceptbegroting 2027 *Volgt zo snel mogelijk*

Kern van het onderwerp
Met de tussenrapportage rapporteert het bestuur over de voortgang van de begroting van 2026. Daarbij ligt de raming kassiersfunctie 2026-2027 voor. Tegelijkertijd ligt een conceptbegroting 2027 voor, op basis waarvan een definitieve begroting 2027 zal worden opgesteld. De definitieve begroting zal in november voorliggen in de Algemene Vergadering.
Het bestuur heeft deze drie documenten 21 mei in haar vergadering vastgesteld en doorgeleid naar de AV voor goedkeuring.

Het IPO-bestuur biedt deze Planning & Control documenten aan met een begeleidende brief.

Voorstel/gevraagd besluit
De Algemene Vergadering wordt gevraagd:

1. Kennis te nemen van de Tussenrapportage 2026 van de Vereniging IPO en daarin de door het IPO-bestuur vastgestelde begrotingswijzigingen 2026 goed te keuren;
2. het rekeningresultaat 2025 in te zetten voor de randvoorwaardelijke investeringen in de vereniging, en
3. de door het bestuur vastgestelde aangepaste Raming kassiersfunctie 2026-2027 goed te keuren; en
4. aandachtspunten mee te geven, gehoord hebbende de eigen Provinciale Staten, ten aanzien van de Conceptbegroting 2027.

Aanvullend de aangehouden besluitpunten uit 2a.

De voorzitter constateert dat de niet-behandelde besluitpunten van agendapunt 2a toegevoegd zijn of als overlappend met en dus onderdeel van agendapunt 2b zijn. Hierna geeft ze het woord aan de penningmeester.
De penningmeester geeft aan dat er drie stukken voorliggen. Uit de tussenrapportage 2026 volgt een begrotingswijziging, als gevolg van de overhevelingen naar de kassiersraming. De kassiersraming ligt tevens voor. Het derde stuk betreft de conceptbegroting 2027, waarvoor de AV aandachtspunten mee kan geven aan het bestuur, die deze kan betrekken bij het komen tot een definitieve begroting 2027.

Dees-De Vries (Zl.) geeft aan 2,1 mln. euro een fors bedrag te vinden. Daarnaast vraagt ze het bestuur of de verwachting is dat dit bedrag daadwerkelijk uitgegeven kan worden in verband met de onderbesteding waar sprake van is.
Verkoelen (ZH) geeft aan te onderschrijven dat de IPO-organisatie versterking nodig heeft en herkent dit in het verslag van de accountant. Dit vraagt om actie. Ze waardeert dat de het gevraagde bedrag uitgesplitst is in deelbedragen met hun eigen bestemming. Noodzakelijke investeringen wil Zuid-Holland niet blokkeren, maar ze vraagt zich af of alle

onderdelen even noodzakelijk zijn. Daarnaast zou ze onderdelen beter uitgewerkt willen zien. Ze vindt het lastig om conclusies te trekken over het afwegingskader terwijl die nog in ontwikkeling is en het is onduidelijk wanneer de basis op orde is, zeker wanneer het eindbedrag niet vaststaat. Daarom wil ze het IPO-bestuur vragen de voorstellen nader uit te werken, daarbij te constateren wat onontkoombaar is, wat beleidskeuzes betreffen en wat structurele effecten zijn. Pas dan kan ze een oordeel vellen.

Valk (NH) geeft aan akkoord te gaan met wat voorligt, en heeft vertrouwen in de goede besteding door bestuur en directie.
De penningmeester geeft aan met de kennis van nu te denken dit bedrag nodig te hebben, dat vertaalt zich door in de begroting. Mocht hierin iets veranderen kan via de P&C-cyclus een aanpassing gedaan worden.
De algemeen directeur verwijst naar de in de bijlage waar de gevraagde uitwerking staat. Hij geeft daarnaast de onontkoombaarheid van de investeringen aan. Als de AV er bijvoorbeeld voor kiest de begroting niet sluitend te maken, blijft het nog boven de markt hangen. Nieuwe activiteiten en ook de huidige organisatie wil het bestuur tegen het afwegingskader houden om te zien wat hier uitkomt bij de volgende statenverkiezing.

Hierna gaat de voorzitter over naar de tweede termijn. Blekxtoon-Ooms (Ut.) geeft aan het lastig te vinden de begroting te wijzigen terwijl Utrecht morgen pas commissie heeft en vraagt hoe dit in de besluitvorming werkt.
Verkoelen (ZH) vraagt verder over onontkoombaarheid en wil graag zien wat voor stappen er tot nu toe gemaakt zijn. Verder geeft ze aan dat Zuid-Holland kan instemmen met de tussenrapportage 2026, er vanuit gaande dat het accountantsverslag zichtbaar betrokken wordt. Met de kassiersraming kan ook ingestemd worden. Het inzetten van het rekeningresultaat voor de investeringen in de vereniging vergt echter meer onderbouwing om mee in te stemmen. Wat betreft de begroting 2027 geeft ze mee dat eerst de taken van de organisatie duidelijk gemaakt moeten worden, voordat de organisatie verder kan groeien. Ze onderschrijft verder het belang van minder externe inhuur en wil hier ook meer inzicht in.

De penningmeester geeft aan dat er op allerlei manieren reeds inzicht wordt gegeven en geeft mee dat de organisatie ook niet overvraagt moet worden. De algemeen directeur voegt daaraan toe dat de basis op orde niet gaat om nieuwe taken, maar gaat over het op orde brengen van de bedrijfsvoering. Als voorbeelden noemt hij het invoeren van een goed financieel systeem, een HR-kolom die stevig genoeg is om de organisatie te dragen, het voldoende dekken van kosten die gemaakt worden. Dat is in de bijlage toegelicht.
In de conceptbegroting zijn daarnaast ook inverdieneffecten meegenomen, ofwel ook van de organisatie wordt het nodige gevraagd. Er wordt blijvend gewerkt aan verbetering van de organisatie. Om de verbeterslag voort te zetten heeft de organisatie nu wel extra middelen nodig.
De voorzitter geeft aan het als bestuur zeer onprettig te vinden om, slechts twee elementen noemende, het niet op orde te hebben richting de medewerkers van het IPO, en het niet op orde hebben van een subsidieverantwoordingssysteem. Volgens haar is dit geen luxe maar basis.
Verkoelen (ZH) geeft aan dit ook te vinden, maar onderstreept het belang van de controlerende taak van de AV hierop en vraagt nogmaals om een uitgebreidere onderbouwing van de 3,3 miljoen euro.

Abassin Nessar (Flv.) reageert op de aanvulling van de voorzitter en vraagt of er volgende periode een bestuurslid de organisatie als portefeuille krijgt. De interim algemeen directeur

en voorzitter geven aan dat hier aandacht voor komt, inclusief een portefeuillehouder in bestuur.
Terugkomend op de vraag uit Utrecht geeft de voorzitter aan dat de Algemene Vergadering en dus de besluitvorming wel nu plaatsvindt. Ze geeft aan dat een stemverklaring wellicht een uitkomst biedt.
Na de vergadering laat de AV-afvaardiging van Utrecht weten: *"Gezien het feit dat in de Provincie Utrecht de commissie pas op 24 juni 2026 plaatsvindt kan het AV lid geen besluit nemen. Punten die de Statenleden op 24 juni 2026 inbrengen zullen door gedeputeerde Van Essen worden meegenomen als feedback naar de IPO-vergadering van 2 juli 2026. Met de verwachting dat deze situatie in de toekomst niet meer hoeft te komen."*

Hierna wordt overgegaan tot stemming. Geconstateerd wordt door de voorzitter dat:
- De vergadering akkoord gaat met besluitpunt 1 van agendapunt 2b.
- De vergadering, met uitzondering van de afvaardiging uit Zuid-Holland, akkoord gaat met besluitpunt 2 van agendapunt 2b.
- De vergadering akkoord gaat met besluitpunt 3 van agendapunt 2b.
- De meegegeven aandachtspunten [vindbaar in dit verslag] meegenomen worden door het bestuur bij het opstellen van de begroting 2027.

c. Stand van zaken 5 bestuursopdrachten

Het bestuur en de directie praat de vergadering bij over de voortgang van de 5 bestuursopdrachten. Peter Teesink geeft hierbij een mondelinge toelichting.

De algemeen directeur geeft aan dat de organisatie 5 bestuursopdrachten heeft gekregen van het bestuur. De vijf opdrachten zijn eerdere vergaderingen en op andere momenten al uitvoerig aanbod gekomen, dus hij stelt voor dit moment te benutten om het afwegingskader verder te bespreken, in lijn met het verzoek dat aan het begin van de vergadering gedaan werd.
De algemeen directeur legt uit dat het afwegingskader is bedoeld om het bestuur en BAC's een handvat te geven bij het beoordelen van nieuwe activiteiten. Het document stelt een aantal vragen. Op grond van de beantwoording, kan het bestuur beoordelen of de activiteit (inhoudelijk, financieel, bestuurlijk, etc.) past bij het IPO, of dat een provincie of ministerie de activiteit beter zelf kan ontplooien.
Dezelfde vragen kunnen ook gebruikt worden bij het evalueren van het huidige takenpakket van de organisatie. Het bestuur wil dit in de aanloop naar de nieuwe Statenperiode doen. De algemeen directeur maakt duidelijk dat het bestuur altijd de mogelijkheid heeft om van een advies op basis van het afwegingskader af te wijken, maar het helpt het bestuur bij het komen tot een goede beslissing en draagt bij aan transparante en heldere besluitvorming.

Dees-de Vries (Zl.) vindt het een duidelijk verhaal en is benieuwd hoe de financiële uitwerking eruitziet nadat het afwegingskader toegepast is op de bestaande activiteiten.
Hoogveld (Ov.) vraagt of er al met het afwegingskader geoefend is en of het zo is dat alle punten beantwoord moeten worden bij het aangaan van een nieuwe taak.
Verkoelen (ZH) geeft aan dat het afwegingskader niet alleen gaat over hoe, maar ook welke taken bij het IPO liggen. Dit raakt aan de rol, omvang en capaciteit van de vereniging. Dit zijn kaderstellende keuzes, een gezamenlijk kompas, die volgens haar niet aan de bestuurstafel thuishoren, maar besproken moeten worden door de twaalf

Provinciale Staten. Er ontbreken volgens Verkoelen (ZH) een aantal punten: de genoemde rol van PS, een financieel stoplicht en aandacht voor bestaande taken. Ze stelt voor om met deze eerste versie te gaan uitproberen, om een aangescherpte versie voor te kunnen leggen aan de Provinciale Staten.
Hoogveld (Ov.) onderschrijft de gedachte om de twaalf Provinciale Staten een rol te geven, maar geeft aan dat de Staten deze versie al hebben kunnen bespreken en vraagt zich af waarom er nu een nieuw proces gestart moet worden als de Staten hun kans gehad hebben. Verkoelen legt uit dat het enkel ter kennisname voorlag en ze wil dat de Staten erover kunnen besluiten.
Nessar (Flv.) sluit zich grotendeels aan bij de bijdrage namens Zuid-Holland. Hij vraagt voor een rol van de AV ten behoeve van het democratisch gehalte, hij vraagt naar de rol van de provinciesecretarissen en of er in het afwegingskader onderscheid gemaakt kan worden tussen activiteiten in uitvoering en belangenbehartiging.
Valk (NH) geeft aan dat zijn provincie wat betreft het afwegingskader niet op de stoel van het bestuur wenst te zitten.

In reactie op de vragen laat de penningmeester weten dat de begroting leidend is.
De algemeen directeur laat verder weten dat het afwegingskader ook voor lopende activiteiten gebruikt gaat worden. De rol van de provinciesecretarissen blijft adviserend. Hij legt uit dat het alleen een document is waarmee het bestuur en de BAC's hun besluiten goed kunnen afwegen. De leden van het bestuur en de BAC-leden leggen democratische verantwoording af naar hun Staten.
Over de democratische legitimiteit legt de voorzitter uit dat de AV gaat over de goedkeuring van de door het bestuur vastgestelde begroting. Het afwegingskader is een instrument van het bestuur, hierover kan het gesprek gevoerd worden binnen de provincie zelf met GS.
Nessar (Flv.) vraagt aandacht voor het onderscheid tussen belangenbehartiging en uitvoeringstaken en vraagt of de AV geïnformeerd wordt als iets wel of niet gedaan wordt op basis van het afwegingskader.
De algemeen directeur geeft aan dat dit tussen GS en de Staten is. De verantwoording richting de AV wordt gedaan via de P&C-stukken.

Lisanne van Damme (ZH) geeft aan dat het mooi is dat er nu een afwegingskader is vanwege de uitdijende begroting, maar vindt het belangrijk om dit stuk met PS te kunnen bespreken.
De voorzitter geeft aan dat de begroting alleen maar groter is geworden omdat er allerlei provinciale taken bij het IPO belegd zijn, waarbij IPO alleen maar doorgeefluik is.
Van Damme bedankt de voorzitter voor deze nuancering en herhaalt het belang van de PS betrekken bij het afwegingskader.
Van 't Westeinde (Zl.) geeft aan dat het goed is dat er een afwegingskader is en dat het bestuur er snel mee aan de slag moet en dat men als PS of AV niet op de stoel van bestuur moet gaan zitten. Aanvullend geeft hij aan dat de PS in Zeeland van plan is het afwegingskader te betrekken wanneer alle Zeelandse BAC-afvaardiging langs de Staten komt komend najaar. Dit zou volgens hem voor andere Staten ook een idee kunnen zijn.
Verkoelen (ZH) herhaalt het belang van een rol voor PS en vindt dat haar Staten onvoldoende meegenomen zijn.
Nessar (Flv.) sluit zich hierbij aan en geeft aan dat ze zelf al PS-behandeling zullen doen. Daar zal een amendement behandeld worden waarin gevraagd wordt om het afwegingskader ook in de AV voor te leggen ter besluitvorming, zonder dat hij hiermee wenst op de stoel van bestuur plaats te nemen.

Hierna begint de voorzitter aan een rondje langs de aanwezigen. Ze constateert dat Overijssel, Zuid-Holland en Flevoland voor besluitvorming in AV zijn.
Friesland en Zeeland willen het gesprek voeren binnen eigen provincie en zien geen aanleiding tot besluitvorming in AV.
De voorzitter geeft aan te willen inventariseren hoe over het afwegingskader gedacht wordt. In het bestuur wordt besproken op welke wijze het afwegingskader terugkomt in de AV-vergadering van november.

d. Notitie faunaschade **Bijgevoegd**

Kern van het onderwerp
BIJ12 beoordeelt verzoeken om tegemoetkomingen namens de twaalf provincies en handelt deze af. De bedragen die hiermee per provincie gemoeid zijn, zijn afgelopen jaren sterk toegenomen. Dit is in het verleden ook meermaals in de AV aan de orde geweest, Daarbij is toegezegd de bestuurlijke notitie hierover ook te delen met de AV.
In bijgevoegde notitie, opgesteld op verzoek van het IPO-bestuur en de BAC's Landelijk Gebied en Financiën en Openbaar Bestuur, wordt uiteengezet wat de oorzaken zijn van de toenemende kosten en op welke manieren dit eventueel teruggedrongen kan worden.

Gezien de provinciale diversiteit en provincie-specifieke uitwerking van de sturingsinstrumenten en een mogelijke stelselwijziging, heeft het IPO-bestuur besloten niet in te zetten op een verdere gezamenlijke uitwerking. Het bestuur geeft aan dat binnen de huidige wet- en regelgeving voor de provincie al veel mogelijk is. De lobby naar het Rijk over dit onderwerp blijft desalniettemin van belang.

Voorstel/gevraagd besluit
Ter kennisgeving aangeboden.

Er zijn meerdere korte reacties op de notitie. Hierbij wordt de urgentie van het probleem onderstreept en de wens geuit om landelijke maatregelen. Wiegmans (Gr.) geeft aan dat dit in de Tweede Kamer besproken wordt en hier recent moties over aangenomen zijn
Bestuurslid Jelle Beemsterboer (NH) bedankt de AV voor haar reacties, waaruit blijkt dat het stuk goed gelezen is. Vanuit de BAC LG wordt gesprek gevoerd met het rijk. Momenteel wordt er bijvoorbeeld gesproken over de Grauwe Gans. Verder geeft hij aan dat vanuit de BAC geen draagvlak is om als gezamenlijke provincies beleid te gaan voeren, maar het is wel een vraagstuk waarin groepen provincies moeten samenwerken. Als voorbeeld noemt hij de bestaande samenwerking tussen Flevoland en Noord-Holland rondom faunabeheer.

e. Vooruitblik op IPO-jaarcongres

Tijdens de Algemene Vergadering wordt de vergadering bijgepraat over de organisatie van het IPO-jaarcongres. Een medewerker van het IPO zal dit mondeling toelichten.

Een medewerker van het IPO heeft het beeldmerk van komend jaarcongres gepresenteerd en de aanwezigen kort bijgepraat over de workshops en de betrokkenheid van Statenleden daarbij. Hierbij gold "voor niet ieder Statenlid een workshop, wel voor iedere workshop een Statenlid".

3. Ter informatie

a. Overzicht stand van zaken toezeggingen — Bijgevoegd

Ter informatie is bijgevoegd het actuele overzicht met de toezeggingen en status daarvan.
Geen op of aanmerking

b. Belangrijke data komende periode

Belangrijke (vergader)data voor de AV in 2026 zijn als volgt:

Datum	Bijeenkomst	Tijdstip	Locatie
23 juni	Algemene Vergadering	18:00 uur – 20:00 uur	Provinciehuis Utrecht, fysiek
6 & 7 oktober	IPO-Jaarcongres	Ntb.	Ntb. (Enschede)
3 november	Algemene Vergadering	18:00 uur – 20:00 uur	Provinciehuis Utrecht, fysiek

Komende technische briefings in 2026:

Datum	Technische briefing	Tijdstip	Locatie
4 juni	Digitalisering en dataveiligheid	19:00 uur – 20:00 uur	Digitaal.
15 september	Faunaschade & wildbeheer	19:00 uur – 20:00 uur	Digitaal.

c. Informatiepagina AV

Op deze website kunt u informatie, achtergronddocumenten en planningen vinden omtrent het AV-lidmaatschap.

4. Rondvraag en sluiting

Van 't Westeinde vraagt bij sluiting het woord om stil te staan bij het feit dat dit de laatste AV is waarbij de interim algemeen directeur in die functie aanwezig is. Namens de AV geeft hij aan dat ze hem met enige schrik over de stand van de organisatie hebben leren kennen in januari, maar hem willen bedanken voor zijn goede inzet voor de organisatie. Deze inzet wordt enorm gewaardeerd. Afsluitend doet hij een beroep op het bestuur de algemeen directeur te overtuigen betrokken te blijven bij de afronding van de bestuursopdrachten. Geroffel volgt.

De algemeen directeur dankt voor het vertrouwen en antwoordt het IPO in zijn hart gesloten te hebben afgelopen jaar. Hij heeft altijd graag het gesprek met AV gevoerd, ook over ingewikkelde onderwerpen. Hij geeft aan bij te willen dragen aan een goede overdracht.
De voorzitter geeft kort aan waar de vereniging zich in het proces van de werving van een opvolger bevindt.

Herengracht 23
2511 EG DEN HAAG
telefoon (070) 888 12 12
www.ipo.nl

Aan de leden van de Algemene Vergadering

uw brief van	uw kenmerk	ons kenmerk	datum
		ALG 12283/2026	21 mei 2026

onderwerp
Aanbiedingsbrief P&C-stukken Vereniging IPO

Geachte leden van de Algemene Vergadering,

Het bestuur biedt u hierbij, namens de twaalf Colleges van GS, in onderlinge samenhang, de volgende producten aan:

- de Jaarstukken 2025;
- de Tussenrapportage 2026 & Raming kassiersfunctie 2026-2027;
- de Conceptbegroting 2027.

Wij lichten de samenhang tussen deze documenten graag toe en schetsen onze bestuurlijke overwegingen en keuzes die daaraan ten grondslag liggen. Deze brief kunt u desgewenst betrekken in uw voorbereiding op de bespreking in de Algemene Vergadering van 23 juni en mogelijk ter ondersteuning van uw gesprek met collega Statenleden.

Tijdens ons gezamenlijke diner eind januari en vervolgens tijdens de AV-vergadering van april hebben we uitgebreid met elkaar gesproken over de noodzakelijke investeringen in onze vereniging welke randvoorwaardelijk zijn om onze gedeelde ambities en gezamenlijke uitvoering te realiseren. Zoals meerdere malen aangegeven hechten wij zeer aan deze gesprekken tussen bestuur en AV, ook in referentie aan de voortgang die we deze Statenperiode hebben geboekt voor de versterkte samenwerking en de doorontwikkeling van onze Planning & Control cyclus. Deze gesprekken vinden hun weerslag in de nu aangeboden Planning & Control producten.

Terugblik, bijsturing en vooruitblik in samenhang

De voorliggende Planning & Control-producten vormen gezamenlijk een samenhangende beschouwing over de ontwikkeling van de samenwerking binnen de Vereniging IPO. Zij markeren drie samenhangende momenten: terugblik, bijsturing en vooruitblik.

De Jaarstukken 2025 vormen de financiële en organisatorische verantwoording over het afgelopen jaar. Zij geven inzicht in de wijze waarop de organisatie in 2025 heeft gefunctioneerd binnen de toen geldende taken, middelen en afspraken. Daarbij wordt zichtbaar dat de gezamenlijke provinciale samenwerking inhoudelijk veel heeft

gerealiseerd, maar ook dat dit in toenemende mate is ondersteund door tijdelijke oplossingen en incidentele keuzes in de organisatie en bedrijfsvoering. In de Conceptbegroting 2027 is daar rekening mee gehouden door juist ook op die punten te investeren en verbeteringen aan te brengen.

De Tussenrapportage 2026 laat zien waar in het lopende jaar bijsturing noodzakelijk is. Op basis van actuele inzichten worden financiële bijstellingen inzichtelijk gemaakt. Deze bijstellingen onderstrepen dat de ruimte voor incidentele oplossingen beperkt is en dat structurele keuzes steeds nadrukkelijker aan de orde zijn.
Dit geldt ook voor de Raming kassiersfunctie 2026-2027. Vorig jaar is – in lijn met de afspraken tussen AV en bestuur - gestart met het ontleden van de verenigingsbegroting op onderwerpen waarbij de IPO-organisatie enkel fungeert als financieel 'doorgeefluik' voor de samenwerking tussen of voor de uitvoering in de twaalf provincies. Dit heeft vanaf dit jaar geleid tot dit separate document. In de komende periode zal ook nog verder gewerkt worden aan deze ontleding.

De Conceptbegroting 2027 kijkt vooruit en brengt de beleidsmatige- en uitvoeringsambities, organisatorische randvoorwaarden en financiële consequenties in samenhang in beeld. Deze conceptbegroting markeert een belangrijk omslagpunt: van het met veelal incidentele middelen inspelen op een toenemend takenpakket en inhoudelijke wensen naar het structureel versterken van de organisatiebasis. De daaruit voortvloeiende investeringen zijn randvoorwaardelijk om de gezamenlijke provinciale taken en ambities ook in de toekomst adequaat en verantwoord uit te voeren.

In samenhang laten deze documenten zien dat het op orde brengen van de basis van de organisatie randvoorwaardelijk voor de toekomst is en dat het geen losstaande ingreep is, maar het logische vervolg op de inzichten uit de afgelopen jaren en de noodzaak om voorbereid te zijn op toekomstige opgaven. De AV is in de afgelopen periode geïnformeerd en betrokken geweest en het resultaat hiervan treft u zoals afgesproken in deze documenten aan.

Basis op orde: bestuurlijke opdracht en investeringen
Het bestuur heeft vastgesteld dat de groei van gezamenlijke opdrachten en activiteiten binnen het IPO in belangrijke mate is opgevangen met tijdelijke en incidentele oplossingen. Dit heeft geleid tot kwetsbaarheid in onder meer de bedrijfsvoering, personele bezetting (werkdruk, verzuim), de financiële beheersing en daarmee de continuïteit van de organisatie.
Tegen deze achtergrond heeft het bestuur in januari jl. de bestuurlijke opdracht 'Basis op orde' vastgesteld.

De investeringen die zijn opgenomen in de Conceptbegroting 2027 zijn naar het oordeel van het bestuur noodzakelijk en randvoorwaardelijk voor:

- betrouwbare en tijdige stuur- en verantwoordingsinformatie;
- borging van rechtmatigheid, transparantie en controleerbaarheid;
- vermindering van structurele afhankelijkheid van tijdelijke inhuur;
- duurzame inzetbaarheid van medewerkers;
- het verantwoord uitvoeren van gezamenlijke provinciale taken.

Het bestuur heeft daarbij meegewogen dat structurele investeringen gedurende langere tijd zijn uitgebleven, waardoor sprake is van achterstallig onderhoud in de organisatie en de bedrijfsvoering. Deze investeringen gaan nadrukkelijk gepaard met concrete eigen inspanningen van de organisatie, waaronder interne (financiële) ombuigingen en het terugdringen van structurele afhankelijkheid van tijdelijke inhuur door het versterken van vaste capaciteit. Daarmee is sprake van een bewuste en integrale afweging tussen ambities, taken en de beschikbare financiële mogelijkheden.

Bestuurlijk afwegingskader

Als onderdeel van deze P&C-cyclus informeert het bestuur u ook over het bestuurlijk afwegingskader dat zij vanaf nu gaat hanteren om tot een betere afweging te komen of een activiteit al dan niet moet worden opgepakt door de vereniging. Het afwegingskader wordt ingezet om:

- huidige activiteiten en taken tegen het licht te houden;
- waar nodig, via expliciete bestuursbesluiten, activiteiten aan te passen of te beëindigen;
- nieuwe opgaven en verzoeken systematisch te toetsen op meerwaarde, uitvoerbaarheid en financiële consequenties.

De inzet van het afwegingskader leidt nadrukkelijk niet tot een beleidsmatige koerswijziging; het is een instrument dat het bestuur helpt te oordelen of opdrachten passen binnen de huidige beleidsmatige kaders. De AV ziet dit voorts in de Planning & Control documenten.

Het bestuur streeft er ook naar om met behulp van dit kader vóór het einde van de huidige statenperiode meer inzicht te hebben in de balans tussen taken, capaciteit en middelen. Dit draagt bij aan een realistischer en beter uitlegbaar begrotingsbeeld. Het bestuurlijk afwegingskader is bewust geen 'afvink-lijstje' zodat politiek bestuurlijke weging te allen tijde mogelijk blijft op voorwaarde dat uitvoering door de organisatie haalbaar is.

Onzekerheden en zorgvuldig proces

Het bestuur is zich ervan bewust dat, ondanks de stappen die nu worden gezet, nog sprake is van onzekerheden. Deze hangen samen met de fase waarin de organisatie zich bevindt en met externe ontwikkelingen.

Juist daarom kiest het bestuur voor een zorgvuldig en transparant proces, met:

- tijdige betrokkenheid van de Algemene Vergadering;
- actieve betrokkenheid van de Colleges van GS;
- ruimte voor nadere toelichting en dialoog.

Het bestuur onderschrijft het aanbod van de algemeen directeur om, waar gewenst en in afstemming met de betreffende provinciesecretaris, toelichting te geven aan AV-leden en Colleges van GS in de periode tussen de bestuursvergadering en de Algemene Vergadering van 23 juni.

Vervolg en besluitvorming

Wij vragen u de Jaarstukken 2025, de Tussenrapportage 2026 & Raming kassiersfunctie 2026-2027 en de Conceptbegroting 2027 op een voor uw Staten passende wijze te delen en te bespreken. De inbreng die u namens uw Staten levert in de Algemene Vergadering van 23 juni 2026 wordt door het bestuur gewogen en betrokken bij de verdere uitwerking van de definitieve Begroting 2027. De definitieve Begroting 2027 wordt vervolgens in het najaar aan het IPO-bestuur en daarna aan uw Algemene Vergadering ter vaststelling voorgelegd.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd en kijken uit naar voortzetting van de samenwerking tussen bestuur en AV in het ons in deze Statenperiode resterende jaar.

Met vriendelijke groet,
INTERPROVINCIAAL OVERLEG
Namens het IPO-bestuur

Ina Adema
Voorzitter

Ref.: 501305/FvD/AH

Accountantsverslag 2025

Definitief

VERSTEGEN
accountants en adviseurs

Interprovinciaal Overleg
van, voor en door provincies

Aanbiedingsbrief

Aan het bestuur van de vereniging het Interprovinciaal Overleg,

Wij hebben de jaarrekening 2025 van vereniging het Interprovinciaal Overleg (hierna: IPO) te Den Haag gecontroleerd. In dit verslag brengen wij de hoofdzaken van onze bevindingen vanuit de controle onder uw aandacht. Daarnaast besteden wij aandacht aan de verschillende voorgeschreven onderwerpen zoals fraude, de bij het opstellen van de jaarrekening gehanteerde continuïteitsveronderstelling, WNT en de interne beheersing van uw organisatie. Dit accountantsverslag kan het beste in samenhang worden gelezen met de complete jaarstukken 2025 van IPO met datum 21 mei 2026 en onze managementletter 2025.

De jaarrekening 2025 is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het bestuur. Het is onze verantwoordelijkheid door middel van een controleverklaring een oordeel bij de jaarrekening 2025 te verstrekken en om te beoordelen of de overige informatie (bestuursverslag en overige gegevens) is opgesteld in overeenstemming met de jaarrekening.

Dit accountantsverslag is uitsluitend bestemd voor het bestuur en IPO en mag niet voor andere doeleinden worden gebruikt. Waar relevant gaan onze bevindingen vergezeld van aanbevelingen. De in het verslag opgenomen bevindingen doen geen afbreuk aan ons oordeel over de jaarrekening.

Wij hebben de inhoud van dit accountantsverslag afgestemd en toegelicht aan uw organisatie.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Verstegen accountants en adviseurs B.V.

Inhoud

I. Inleiding
1. IPO in beeld
2. Controle-object, status accountantscontrole en oordeel
3. Materialiteit, toetsingskader en controleverklaring
4. Verloop van onze controlewerkzaamheden

II. Bevindingen bij de jaarrekeningcontrole
1. Algemene controlebevindingen bij de jaarrekening
2. Standaard en specifieke risico's bij de jaarrekeningcontrole
3. Analyse van de resultaatontwikkeling
4. Wet normering topinkomens (WNT)
5. Risicomanagement
6. Continuïteitsveronderstelling
7. Overige informatie
8. Statutaire bepaling inzake bestemmingsreserves
9. Signaal en afhandeling - vermoeden van belangenverstrengeling
10. De verwerking van geconstateerde afwijkingen

III. Interne beheersing
1. IB en en geautomatiseerde gegevensverwerking
2. Actualiseren AO/IB en VIC
3. Projectbeheersing
4. Crediteurenstamgegevens en memoriaalboekingen
5. Bestedingsverplichtingen
6. Fraude

IV. Actuele ontwikkelingen
1. Publieke managementletter NBA

V. Evaluatie van de controleopdracht
1. Onafhankelijkheid en het verloop van de controleopdracht

VII. Slot
1. Disclaimer en ondertekening

I. Inleiding

1.1 IPO in beeld

In onderstaand overzicht geven wij een totaalbeeld van de financiële positie en interne beheersing van IPO met verwijzingen naar de verdere uitwerking in dit verslag. De onder “Financiële positie” opgenomen signalering is uitsluitend een cijfermatige berekening en aansluiting en is geen kwaliteitsaanduiding. *Het is theoretisch mogelijk dat de kleurindicatie voor 2025 meer aandachtspunten geeft dan het voorgaand jaar. Dat hoeft niet per se te betekenen dat sprake is van een ‘verslechtering’. Op onderdelen kunnen externe ontwikkelingen aanleiding zijn om meer of urgentere punten onder uw aandacht te brengen.*

- Geen noemenswaardige bevindingen
- Geen tekortkomingen, wel relevante bevindingen en/of aandachtspunten
- Beperkte tekortkomingen en of/of bijzondere aandachtspunten
- Tekortkomingen en/of aandachtspunten met een verhoogd risico/verhoogde impact
- Tekortkomingen en/of aandachtspunten met een hoog risico/grote impact

Onderwerp	Bevindingen 2025	Signalering	
		2025	2024
Financiële positie			
Saldo van baten en lasten	Het saldo van baten en lasten over 2025 bedraagt € 2.314.237 en ligt daarmee boven het begrote resultaat over 2025 van € 0. Het resultaat en de resultaatbestemming is afdoende verklaard en toegelicht in de jaarrekening 2025.		
Resultaatverwachting, weerstandsvermogen en continuïteit	Er is geen twijfel ten aanzien van het vermogen van IPO om de continuïteit te waarborgen. De begroting 2026 van IPO sluit met een resultaat van 0. Het weerstandsvermogen per ultimo 2025 van IPO kwalificeert IPO als passend bij de aard en omvang van de organisatie en de activiteiten.		

I. Inleiding

1.2 IPO in beeld

Onderwerp	Bevindingen 2025	Signalering	
		2025	2024
Interne beheersing			
Verslagleggings- en controleproces	De concept-jaarrekening was bij aanvang van onze jaarrekeningcontrole gereed en van voldoende niveau. De samenwerking tussen IPO en Verstegen was prettig en constructief. In de jaarrekening 2025 zijn tekstuele en financiële correcties doorgevoerd. In vergelijking met vorig jaar zijn dat aanzienlijk minder correcties en is het proces efficiënter verlopen. Wij benadrukken het belang dat bij de start van de controle de complete jaarstukken gereed zijn (bestuursverslag, jaarrekening en overige gegevens) en dat interne afstemming en overeenstemming bestaat over de ter besluitvorming voor te leggen resultaatbestemming.		
Risicobeheersings- en controlesysteem	IPO onderkent het belang van een goed risicobeheersingssysteem en heeft hier op diverse momenten en via diverse afstemmingen aandacht voor. Het risicobeheersings- en controlesysteem (inclusief fraudebeheersing) is echter, in lijn met onze bevinding uit vorig jaar, nog niet geformaliseerd.		
Administratieve processen	Met betrekking tot de interne beheersingsmaatregelen binnen de administratieve processen zijn door ons geen significante tekortkomingen geconstateerd. Wij constateren geen aandachtspunten anders dan reeds benoemd in onze managementletter 2025. In dit accountantsverslag hebben wij de belangrijkste aandachtspunten opgenomen.		
IT-beheersing	Vanuit onze controle van de jaarrekening zijn geen aanwijsbare risico's geconstateerd voor de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking. Onze werkzaamheden richten zich vooral op de IT-beheersingsmaatregelen die relevant zijn in het kader van onze opdracht voor het controleren van de jaarrekening. Wij benadrukken dat onze werkzaamheden zich niet richten op alle IT-risico's en -beheersingsmaatregelen, zoals de risico's en beheersingsmaatregelen die voortvloeien uit cybercriminaliteit. Met de wens tot integratie van de bedrijfsvoering van IPO-bureau en BIJ12 wordt de beheersing van IT-gerelateerde processen, los van informatiebeveiliging, nog belangrijker. IPO heeft hier de juiste aandacht voor en heeft een actieplan opgesteld. Wij worden graag periodiek betrokken bij ontwikkelingen hieromtrent.		

I. Inleiding

2. Controle-object, status accountantscontrole en oordeel

Ons controle-object is de jaarrekening 2025 van IPO.

Kerngegevens van de gecontroleerde jaarrekening:

Jaarrekening IPO	2025	2024
Totale baten	€ 196.717.338	€ 172.787.439
Totale lasten	€ 194.732.532	€ 171.324.108
Balanstotaal	€ 48.777.270	€ 56.030.141
Gerealiseerd resultaat	€ 2.314.237	€ 1.471.916
Materialiteit	***€ 6.815.000***	***€ 6.000.000***

Uitkomst controle

De accountantscontrole is uitgevoerd overeenkomstig Nederlands recht, Nederlandse controlestandaarden en het Controleprotocol WNT.

De accountantscontrole is afgerond en dit accountantsverslag bevat onze bevindingen.

De strekking van onze controleverklaring bij de jaarrekening 2025 is goedkeurend voor getrouwheid.

I. Inleiding

3. Materialiteit, toetsingskader en controleverklaring

Wij hebben de controle van de jaarrekening 2025 van IPO afgerond. Wij geven bij de jaarrekening 2025 een goedkeurende controleverklaring af voor getrouwheid.

Materialiteit
Bij de uitvoering van onze controlewerkzaamheden hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening 2025 als geheel vastgesteld op afgerond € 6,8 miljoen (2024: € 6,0 miljoen). De berekening hebben wij gebaseerd op de totale bedrijfslasten en de gangbare normen uit de SRA-praktijkhandleiding.

De berekende materialiteit geeft aan dat afwijkingen als gevolg van fraude of fouten als materieel worden bezien indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat fraude of fouten, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers nemen op basis van de jaarrekening van IPO. De materialiteit voor de controle van de jaarrekening heeft gevolgen voor de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden. De materialiteit heeft eveneens gevolgen voor de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen voor ons oordeel. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Jaarverslaggeving
Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 640 “Organisaties zonder winststreven” is voor IPO het geldende verslaggevingsstelsel.

Onderscheid wordt gemaakt tussen resultaatbepaling en resultaatbestemming. Het is volgens de geldende verslaggevingsregels niet toegestaan baten of lasten rechtstreeks in het eigen vermogen te muteren. Mutaties vinden plaats op basis van besluitvorming door IPO. In de jaarrekening 2025 is dit correct toegepast, uitgaande van besluitvorming door het IPO-bestuur en de algemene vergadering over de voorgenomen en in de jaarrekening 2025 verwerkte resultaatbestemming. De jaarrekening 2025 voldoet aan de verslaggevingseisen.

Gecorrigeerde controleverschillen
In de jaarstukken zijn naar aanleiding van onze controle een aantal wijzigingen aangebracht. Er zijn geen afwijkingen en/of onzekerheden die niet zijn gecorrigeerd in de jaarrekening.

I. Inleiding

4. Verloop van onze controlewerkzaamheden

Verloop van onze controlewerkzaamheden
Wij hebben onze controlewerkzaamheden uitgevoerd overeenkomstig de tussen IPO en Verstegen opgestelde opdrachtbevestiging van 22 december 2025. Ter ondersteuning daarvan zijn vooraf werkafspraken gemaakt en controlewerkzaamheden uitgevoerd. Met betrekking tot het controleproces constateren wij het volgende:

- De concept-jaarrekening 2025 van IPO was bij aanvang van onze jaarrekeningcontrole gereed en van voldoende niveau. Wij hebben IPO ondersteund bij de totstandkoming van deze stukken.
- De eerste versie van het bestuursverslag is op 8 april 2026 met ons gedeeld en was van voldoende niveau.
- Onze controle heeft geleid tot tekstuele en financiële correcties in het jaarverslag en in de jaarrekening.
- Voor dit accountantsverslag is gebruikgemaakt van de jaarstukken met datum 21 mei 2026. In deze versie van de jaarrekening 2025 zijn alle cijfermatige en tekstuele correcties verwerkt.
- De samenwerking tussen IPO en Verstegen is prettig en constructief verlopen.
- Door de late melding op 7 mei 2026 van het IPO van een integriteitssignaal kon de controle van de jaarrekening niet op de geplande datum worden afgerond. Het controleteam heeft aanvullende controlewerkzaamheden moeten uitvoeren om de aard, afhandeling en mogelijke impact van dit signaal te beoordelen. Pas na afronding van deze noodzakelijke werkzaamheden kon de controle alsnog worden voltooid.

Wij zijn, rekening houdend met het vorenstaande, van mening dat onze gerealiseerde tijdbesteding en de door ons gerealiseerde controlewerkzaamheden voldoende zijn voor een kwalitatief toereikende uitvoering van onze controlewerkzaamheden, overeenkomstig de voor ons geldende controle- en overige standaarden (COS).

Door een combinatie van bevindingen, tekstuele en financiële correcties in de jaarrekening, het integriteitssignaal en daaraan gerelateerde noodzakelijke aanvullende (controle)werkzaamheden is bij de jaarrekeningcontrole sprake geweest van aanvullende tijdbesteding door het controleteam. Wij zullen u hiervoor op korte termijn een passend voorstel doen voor verrekening van de aanvullende tijdbesteding.

Interne beheersing
Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole hebben wij in de periode oktober en december 2025 een interim-controle uitgevoerd. De bevindingen uit onze interim-controle hebben wij met u besproken. Wij hebben geen significante tekortkomingen in het kader van de jaarrekeningcontrole geconstateerd, los van de significante tekortkoming in de governance ten aanzien van het naar onze mening niet tijdig melden van het vermoeden van belangenverstrengeling (pagina 19).

II. Bevindingen bij de jaarrekeningcontrole

1. Onze algemene controlebevindingen bij de jaarrekening

De jaarrekening 2025 voldoet aan de **Richtlijn voor de Jaarverslaggeving 640 “Organisaties zonder winststreven”.**

Wijzigingen grondslagen
Er zijn geen wijzigingen doorgevoerd in het stelsel voor de financiële verslaglegging.

Resultaat
Het gerealiseerde exploitatieresultaat over 2025 is € 2.314.237.

Jaarverslag Standaard 720
De inhoud van het jaarverslag voldoet aan de daaraan te stellen eisen en is niet in strijd met de jaarrekening en met de kennis die wij hebben verkregen tijdens de controle**.**

Goedkeurende controleverklaring
Wij verstrekken een **goedkeurende controleverklaring** bij de jaarstukken 2025 voor getrouwheid.

Controleverschillen
Er zijn naar aanleiding van de jaarrekeningcontrole een aantal correcties doorgevoerd, waaronder een aantal tekstuele aanpassingen. Er resteren geen ongecorrigeerde fouten en/of onzekerheden.

WNT
Wij hebben bij onze controle van de WNT-opgave in de jaarstukken geen afwijkingen geconstateerd die de materialiteitsgrenzen overschrijden.

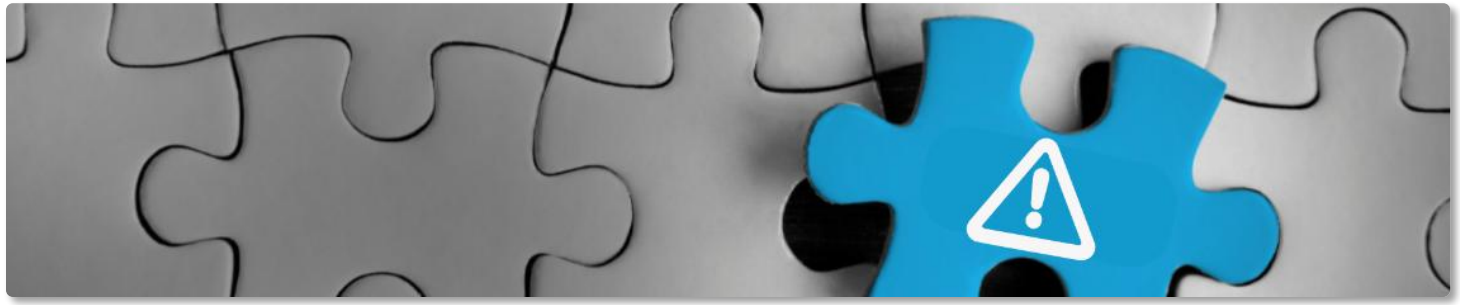
II. Bevindingen bij de jaarrekeningcontrole

2. Voor de jaarrekeningcontrole zijn door ons naast standaardrisico's ook enkele specifieke risico's geïdentificeerd

Standaardrisico's
- Doorbreking van interne beheersingsmaatregelen door het management (frauderisico)
- Afwijkingen in de WNT-verantwoording
- Uitgaande betalingen

Specifieke risico's
- Bestedingsverplichtingen en vooruit ontvangen baten
- Volledigheid opbrengsten
- Voorzieningen (faunaschade)

Controlebevindingen
Uit de controlewerkzaamheden die zijn uitgevoerd om in te spelen op deze risico's zijn geen bijzonderheden gebleken:
- De WNT-verantwoording voldoet aan de eisen van de publicatieverplichting.
- Wij hebben geen vermoeden van fraude of fraude geconstateerd.
- Er zijn geen afwijkingen van wet- en regelgeving geconstateerd.
- De bestedingsverplichtingen en vooruit ontvangen baten zijn juist en volledig verantwoord.

II. Bevindingen bij de jaarrekeningcontrole

3. Analyse van de resultaatontwikkeling

Het gerealiseerde resultaat over 2025 van afgerond € 2.300.000 positief ligt beduidend hoger dan het primair voor 2025 begrote resultaat van € 0.

Voor een uitgebreide analyse op de verschillen ten opzichte van de begroting en T-1 verwijzen wij naar uw bestuursverslag en uw jaarrekening 2025 en de specificaties bij de staat van baten en lasten over 2025.

	2023	2024	2025
Gerealiseerd resultaat	€ 5.600.000	€ 1.500.000	€ 2.300.000
Begroot resultaat	€ -	€ -	€ -

II. Bevindingen bij de jaarrekeningcontrole

4. Wet normering topinkomens (WNT)

Inhoud controleverklaring
Wij hebben bij onze controle van de WNT-verantwoording geen afwijkingen geconstateerd. De publicatie in de jaarstukken 2025 voldoet aan de eisen van het WNT-controleprotocol.

WNT
Het algemene bezoldigingsmaximum van € 246.000 is van toepassing voor IPO. Bij onze controle van de WNT-opgave hebben wij bij de topfunctionarissen geen overschrijdingen van de individuele bezoldigingsnorm geconstateerd.

De ontvangen vergoedingen die bij andere WNT plichtige instellingen zijn ontvangen, dienen te worden verantwoord in de WNT-verantwoording. Aangezien het voor ons niet mogelijk is de volledigheid vast te stellen van de dienstbetrekkingen en de ontvangen vergoedingen, is in de Regeling Controleprotocol WNT opgenomen dat wij de zogenoemde anticumulatiebepaling niet hoeven te controleren. In onze controleverklaring is dit ook als zodanig toegelicht. De naleving van de anticumulatiebepaling maakt daarom geen onderdeel uit van de controle van de accountant. De WNT-toezichthouders kunnen hier wel zelfstandig onderzoek naar doen en zo nodig handhavend optreden. In 2025 is voor geen van de topfunctionarissen en overige medewerkers sprake van een overschrijding van de grensbedragen.

De externe accountant is verantwoordelijk voor de toetsing van de in de WNT-verantwoording opgenomen bezoldiging aan de uitbetaalde bedragen en de WNT-maxima. De toetsing van de bezoldiging van bestuurders en toezichthouders aan specifieke afspraken is een interne aangelegenheid, zoals ook bepaald in het controleprotocol WNT.

II. Bevindingen bij de jaarrekeningcontrole

5. Risicomanagement

Tijdig en goed anticiperen op ontwikkelingen vergt een goede besturing van de organisatie, mede op basis van een doorlopend functionerend risicobeheersings- en controlesysteem. Overeenkomstig de voor ons geldende standaarden nemen wij kennis van het risicobeheersingssysteem, zoals dat binnen IPO operationeel is. IPO onderkent het belang van een goed risicobeheersingssysteem en heeft hier op diverse momenten en via diverse afstemmingen aandacht voor.

Wij merken op, in lijn met onze vorige rapportages, dat IPO nog niet beschikt over een actueel en geformaliseerd (fraude)risicobeheersings- en controlesysteem. Risicomanagement vult IPO ad-hoc in bij het opstellen van de rapportages, de begroting, het jaarplan, de jaarstukken en de verouderde (fraude)risicoanalyse uit 2018. Om het (fraude)risicobeheersings- en controlesysteem te verbeteren heeft IPO een externe partij in 2025 de opdracht gegeven een uitgebreide risicoanalyse uit te voeren en naar aanleiding van deze analyse een rapportage op te stellen. Wij zien het positief dat een externe partij deze beoordeling heeft uitgevoerd. Dit laat zien dat IPO het belang onderkent van een toereikend risicobeheersingssysteem en op dit gebied wil verbeteren. Wij hebben kennisgenomen van de rapportage en adviseren IPO om een actielijst op te stellen en bij te houden ten aanzien van de opvolging van de bevindingen en aanbevelingen en deze periodiek te agenderen bij de algemene vergadering.

Wij adviseren om de (fraude)risicoanalyse te actualiseren en de belangrijkste risico’s structureel te verankeren binnen de governancestructuur, zodat een duidelijke koppeling ontstaat met intern gesignaleerde risico’s en de vertaling naar P&C-producten.

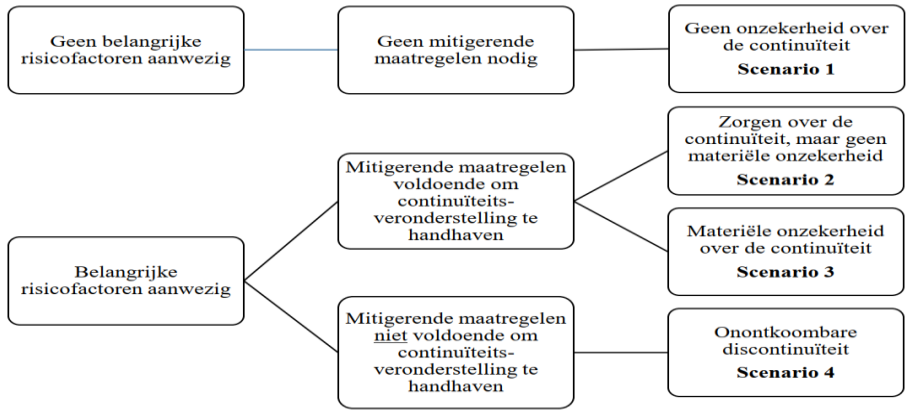
Op basis van bovenstaande constateringen concluderen wij dat verdere uitwerking en borging noodzakelijk is om tot een robuust en toekomstbestendig risicobeheersingskader te komen.

II. Bevindingen bij de jaarrekeningcontrole

6. Continuïteitsveronderstelling

Continuïteit

Een belangrijk thema bij het opstellen en controleren van de jaarverslaglegging van verenigingen is de evaluatie en toelichting van de continuïteitsveronderstelling voor de jaarrekening. In de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving is sprake van vier scenario's.

In de jaarrekening heeft IPO impliciet toegelicht dat continuïteitsscenario 1 van toepassing is. IPO onderkent geen belangrijke risicofactoren voor het in continuïteit kunnen voortzetten van haar bedrijfsactiviteiten.

De jaarrekening is opgesteld op basis van de continuïteits-veronderstelling. Het bestuur van IPO bevestigt dat er geen twijfel bestaat ten aanzien van de financiële omvang van het vermogen van IPO om de continuïteit te waarborgen.

Wij hebben de continuïteitsveronderstelling als basis voor de jaarrekening 2025 beoordeeld en wij kunnen ons verenigen met de toepassing van de continuïteitsveronderstelling in de jaarrekening.

Het batig saldo van IPO wordt via de resultaatverdeling jaarlijks gerestitueerd aan de provincies dan wel doorgeschoven vanwege budgetoverheveling naar het volgende jaar. Hierdoor beschikt IPO beperkt over eigen vermogen (bestemmingsreserves) en weerstandsvermogen.

Wij adviseren u om te bepalen wat het bedrag is dat IPO noodzakelijk acht om aan de zo reëel mogelijk ingeschatte financiële risico's weerstand te (blijven) bieden en dit af te zetten tegen de huidige financiële situatie en verwerkingswijze.

Hoewel er geen harde norm is voor de gewenste omvang van het weerstandsvermogen, kan worden gesteld dat IPO met solide provincies als leden kan beschikken over voldoende weerstandscapaciteit om onvoorziene financiële tegenvallers op te vangen.

II. Bevindingen bij de jaarrekeningcontrole

7. Overige informatie 2025

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvatten de jaarstukken 2025 van IPO ook andere informatie, die bestaat uit het bestuursverslag en de overige gegevens.

Wij hebben de overige informatie gelezen en vastgesteld dat de daarin opgenomen informatie niet strijdig is met de jaarrekening of onze controlebevindingen. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Richtlijn voor de jaarverslaggeving 640, “Organisaties zonder Winststreven” en de Nederlandse Standaard 720 Nadere Voorschriften Controlestandaarden en de verantwoordelijkheden van de accountant met betrekking tot andere informatie. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

II. Bevindingen bij de jaarrekeningcontrole

8. Statutaire bepaling inzake bestemmingsreserves

In de statuten van IPO is een artikel opgenomen dat er geen resultaat behaald mag worden vanuit de door de leden verstrekte bedragen. Een eventueel positief resultaat dient volgens deze bepaling gerestitueerd te worden aan de leden, tenzij de algemene vergadering besluit dat het bedrag omgezet mag worden in een bestedingsverplichting voor uitgaven ter zake van activiteiten/verplichtingen die zijn opgenomen/aangegaan in de voor het verslagjaar vastgestelde begroting, maar nog niet zijn afgerond.

Deze bepaling in de statuten leidt ertoe dat IPO geen reserves mag vormen in het eigen vermogen. Binnen IPO is er echter sprake van (meerjarige) projecten waar, logischerwijze, niet altijd een concrete verplichting is aangegaan voor te maken kosten. De huidige verwerkingswijze is minder transparant en leidt bij de totstandkoming van de jaarrekening tot nadere toelichting en tot cijfermatige correcties.

Wij geven nogmaals in overweging om te evalueren of de huidige statuten van IPO, waarin geen reserves gevormd mogen worden, juridisch, fiscaal en financieel nog wenselijk is. Hierbij adviseren wij eveneens om ook het fiscale aspect van een eventuele wijziging te evalueren.

II. Bevindingen bij de jaarrekeningcontrole

9. Signaal en afhandeling: vermoeden van belangenverstrengeling (1/3)

Wij zijn door IPO op 7 mei 2026 op de hoogte gebracht van een vermoeden van belangenverstrengeling. Als controlerend accountant hebben wij, met inachtneming van onze controlestandaarden, een professioneel-kritische beoordeling uitgevoerd op de wijze waarop het signaal intern door IPO is opgepakt en afgehandeld. Tot slot hebben wij de impact geëvalueerd op de jaarstukken en onze controle. Onderstaand hebben wij de diverse fases uitgewerkt.

Fase 1 – Ontstaan van het signaal
Binnen BIJ12 is in oktober 2025 een vermoeden van belangenverstrengeling gemeld in relatie tot de inhuur van personeel via een externe leverancier. Het gaat om een situatie waarbij betrokken functionarissen van BIJ12 invloed hadden op de inhuur en selectie van extern personeel. Initiële inschatting van het IPO was dat hiermee een risico van € 450.000 bestond. Daarnaast hebben ons signalen bereikt dat betrokken functionarissen mogelijk een direct of indirect belang hadden in de betreffende leverancier. Er was sprake van een vermoeden en niet van bewezen fraude.

Fase 2 – Interne opvolging en verkennend onderzoek
Na ontvangst van het signaal is de directie geïnformeerd en is door de directie besloten een extern verkennend onderzoek te laten uitvoeren naar de melding. Doel van dit externe onderzoek was vast te stellen of er inderdaad aanwijzingen waren voor financieel voordeel, eigenaarschap of andere vormen van ongeoorloofde belangenverstrengeling. Uit het externe onderzoek zijn geen directe aanwijzingen naar voren gekomen voor belangenverstrengeling. Het onderzoeksbureau gaf wel aan dat sprake was van een indicatie van een verhoogd integriteitsrisico en dat vervolgonderzoek overwogen kon worden.

Fase 3 – Besluitvorming directie en getroffen maatregelen
De directie heeft, op basis van de uitkomsten van het verkennend onderzoek, besloten geen vervolgonderzoek te laten uitvoeren, omdat daarvoor onvoldoende feitelijke grondslag was. Tegelijkertijd zijn door de directie mitigerende en voorzorgsmaatregelen getroffen. Deze maatregelen bestonden onder meer uit het beëindigen van contracten met de betrokken externen en met de leverancier, het aanscherpen van de inhuurprocedures en het versterken van de interne beheersing rondom externe inhuur en integriteit. Hiermee heeft de directie beoogd het incident te isoleren en herhaling te voorkomen.

II. Bevindingen bij de jaarrekeningcontrole

9. Signaal en afhandeling: vermoeden van belangenverstrengeling (2/3)

Fase 4 – Melding aan bestuur en aan accountant
Het integriteitssignaal is niet tijdig gemeld aan het bestuur en aan ons als controlerend accountant. Dit vormt een duidelijke vertraging in de escalatie en afwikkeling. De melding aan de accountant heeft op 7 mei 2026 plaatsgevonden, kort op het moment van afwikkeling van de jaarrekeningcontrole 2025. In lijn met onze beroepsregels hebben wij het bestuur op de hoogte gebracht van de melding en het vermoeden. Wij kwalificeren het niet tijdig informeren van bestuur en accountant door IPO over een dergelijk integriteitssignaal als een significante tekortkoming in de governance en interne beheersing. Deze tekortkoming is om die reden expliciet opgenomen in het accountantsverslag en met u besproken. De tekortkoming heeft geen direct effect op de getrouwheid van de jaarrekening, maar benadrukt de noodzaak tot verbetering van de interne governance.

Fase 5 – Controleaanpak en duiding
Als controlerend accountant hebben wij een professioneel-kritische beoordeling uitgevoerd van de wijze waarop het signaal door IPO is opgepakt en afgehandeld. Vanwege de late melding aan de accountant en de minimale beschikbaarheid van vastleggingen van gesprekken, standpunten, acties, analyses, hebben wij aanvullende vragen gesteld en extra controlewerkzaamheden verricht. Het signaal is aangemerkt als een fraude- en integriteitsindicator in de zin van onze beroepsregels, specifiek gericht op belangenverstrengeling en mogelijke management override. Tevens hebben wij beoordeeld of sprake was van mogelijke niet-naleving van wet- en regelgeving (NOCLAR). IPO en wij hebben vastgesteld dat ons geen externe wetsovertredingen bekend zijn en dat geen externe meldplicht van toepassing is geweest.

Fase 6 - Oordeelsvorming
Op basis van onze aanvullende werkzaamheden en de van IPO verkregen informatie concluderen wij dat de interne respons van de directie toereikend is geweest. De genomen maatregelen zijn passend en proportioneel en hebben het incident afdoende geïsoleerd. Het resterende risico achten IPO en wij beheerst en kwantitatief niet materieel voor de jaarrekening van IPO en voor onze controle. Daartegenover staat dat wij de tijdigheid van de melding aan het bestuur en aan de accountant als onvoldoende kwalificeren. Dit duidt op een verbeterpunt in de governance, cultuur en interne beheersing rondom integriteitssignalen.

Fase 7 – Conclusie en aandachtspunten
Onze conclusie luidt dat sprake is geweest van een significante governance-tekortkoming, maar dat de afhandeling van het integriteitssignaal als geheel toereikend is geweest en geen gevolgen heeft gehad voor de getrouwheid van de jaarrekening.
Wel geven wij IPO, op de volgende pagina, nog een aantal aanbevelingen naar aanleiding van onze werkzaamheden.

II. Bevindingen bij de jaarrekeningcontrole

9. Signaal en afhandeling: vermoeden van belangenverstrengeling (3/3)

Aandachtspunten en aanbevelingen
Ter versterking van de interne governance en beheersing adviseren wij IPO om, naast de reeds getroffen maatregelen, blijvend aandacht te hebben voor onderstaande punten. Deze aanbevelingen zijn erop gericht om toekomstige integriteitssignalen tijdig te herkennen en adequaat op te volgen, in overeenstemming met fundamentele principes van integriteit en objectiviteit.

- **Governance en rolverdeling:** zorg voor een heldere taak- en rolverdeling binnen de organisatie voor het omgaan met integriteitsschendingen en meldingen. Bij een integriteitssignaal moet direct melding worden gemaakt aan de bevoegde personen binnen IPO (directie, bestuur en eventueel een vertrouwenspersoon) en aan uw controlerend accountant. Controleer of bestaande afspraken voldoen aan interne richtlijnen en aan externe vereisten. Borg dat meervoudige toetsing van besluitvorming plaatsvindt en management override wordt bemoeilijkt. Dit vereist tevens goede documentatie van overleggen, analyse genomen beslissingen en ingenomen standpunten, zodat achteraf traceerbaar is hoe is gehandeld en waarom keuzes zijn gemaakt.
- **Integriteitsbeleid en meldingsprocedures**: evalueer en actualiseer het integriteitsbeleid en de bijbehorende meldingsprocedures. Het beleid moet duidelijk maken welke vormen van (mogelijke) belangenverstrengeling en integriteitsschendingen onder de meldplicht vallen en hoe medewerkers deze signalen kunnen en moeten rapporteren. Leg bovendien intern vast dat integriteitssignalen en frauderisico's altijd met het bestuur en de externe accountant worden gedeeld.
- **Inhuur- en inkoopprocessen**: versterk de beheersing van externe inhuur en inkopen door structurele checks in te bouwen. Laat bijvoorbeeld betrokken leidinggevenden en inkopers expliciet verklaren dat er geen persoonlijke belangen of relaties zijn met potentiële leveranciers of kandidaten, alvorens een opdracht te gunnen. Maak deze verklaringen onderdeel van de inhuur- en aanbestedingsprocedure. Wijzigingen of afwijkingen van de standaardprocedure mogen alleen na voorafgaande goedkeuring en schriftelijke vastlegging door de directie worden doorgevoerd, zodat uitzonderingen en afwijkingen van beleid achteraf controleerbaar zijn. Aanvullend geven wij IPO ter overweging om periodiek steekproeven uit te voeren op inhuur- en inkoopdossiers om te borgen dat procedures worden gevolgd en eventuele integriteitsrisico's vroegtijdig worden gesignaleerd.
- **Monitoring en evaluatie**: We adviseren een periodieke evaluatie van integriteitsincidenten en de getroffen maatregelen in te richten en procedures en interne beheersing waar nodig aan te passen.

Bovengenoemde aandachtspunten en aanbevelingen dragen bij aan het versterken van de organisatie en het voorkomen van soortgelijke incidenten in de toekomst. Dringend verzoek om deze verbeterpunten op te pakken en te borgen in beleid en praktijk.

II. Bevindingen bij de jaarrekeningcontrole

10. De verwerking van geconstateerde afwijkingen

Gecorrigeerde afwijkingen

- Naar aanleiding van de jaarrekeningcontrole is een aantal correcties geconstateerd. Alle tekstuele en cijfermatig correcties zijn verwerkt in de definitieve jaarrekening 2025.
- Er is een aantal tekstuele aanpassingen doorgevoerd om te voldoen aan RJ 640.

Inhoudelijk zijn er over de jaarrekening 2025 en de hiervoor genoemde aanpassingen geen meningsverschillen geweest.

Op grond van onze beroepsregels hebben wij tevens geëvalueerd of de aanpassingen indicaties vormen voor eventuele fraude. Deze indicaties zijn niet door ons geconstateerd.

Ongecorrigeerde afwijkingen

In de definitieve jaarrekening resteren geen ongecorrigeerde afwijkingen.

III. Interne beheersing

III. Interne beheersing

1.1 Interne beheersingsmaatregelen en risico's geautomatiseerde gegevensverwerking

Er zijn, los van de eerder genoemde significante tekortkoming in de governance als gevolg van de late melding van een integriteitssignaal (pagina 18), geen **significante tekortkomingen** geconstateerd in de interne beheersingsmaatregelen en geen **belangrijke risico's** geïdentificeerd voor de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking.

Binnen IPO onderkennen wij geen (kern)applicaties met een verhoogd risicoprofiel in het kader van de jaarrekeningcontrole.

Er zijn binnen IPO diverse initiatieven onderhanden op het gebied van IT en informatiebeveiliging. Wij worden graag periodiek op de hoogte gehouden van de ontwikkelingen en uitkomsten hieromtrent.

In ons accountantsverslag 2024 en managementletter 2025 zijn door ons belangrijke bevindingen gerapporteerd. Wij merken op dat binnen IPO aandacht is voor de opvolging van deze bevindingen. In combinatie met de transitie naar de nieuwe bedrijfsvoering zullen deze bevindingen worden opgevolgd. De transitie krijgt door IPO prioriteit.

De uitkomsten van onze interim-controle hebben wij aan u gerapporteerd via onze **managementletter 2025**. Voor een uitgebreide beschrijving van de uitkomsten van onze interim-controle verwijzen wij naar deze rapportage. In dit accountantsverslag zijn de belangrijkste bevindingen en aanbevelingen opgenomen.

III. Interne beheersing

1.2 Actualiseren AO/IB en verbijzonderde interne controle

Actualiseren AO/IB
Het inrichten en beschrijven van de administratieve organisatie is een belangrijke waarborg voor effectieve procesbeheersing en draagt bij aan een werkend kwaliteitssysteem. Wij merken op dat IPO, als gevolg van de veranderingen in de bedrijfsvoering en de digitaliseringsslag, niet beschikt over actuele procesbeschrijvingen.

Wij adviseren de procesbeschrijvingen, wanneer mogelijk en realistisch, te actualiseren. Hierbij adviseren wij de procesbeschrijvingen zichtbaar te relateren aan de geïdentificeerde (fraude)risico's binnen de (kern)processen en te bepalen of deze risico's voldoende binnen de processen worden gemitigeerd.

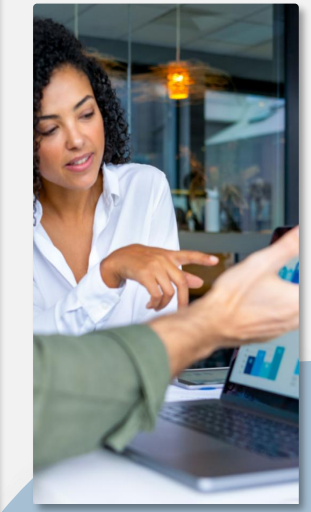
Verbijzonderde interne controle
Het implementeren van het instrument 'verbijzonderde interne controle' (hierna: VIC) kan IPO helpen om beter in beheersing te komen voor wat betreft de geïdentificeerde risico's en de geïmplementeerde beheersingsmaatregelen. Wij geven IPO, in lijn met onze bevindingen uit voorgaande jaren, ter overweging om het instrument van VIC in te voeren. Uiteraard begrijpen wij dat de timing van het invoeren van een VIC afhankelijk is van de voortgang van de ontwikkelingen in de totstandkoming van de gezamenlijke bedrijfsvoering en de wijzigingen in de (kern)processen die daaraan gerelateerd zijn.

III. Interne beheersing

1.3 Projectbeheersing

Tijdens onze controle hebben wij, in lijn met voorgaand jaar, vastgesteld dat IPO een toenemend aantal projecten uitvoert, waarvan meerdere (mede) worden gefinancierd met (externe) project- en/of subsidiegelden. Dit zal de komende jaren, naar wij hebben vernomen, ook verder toenemen. Wij constateren dat er momenteel geen structurele tussentijdse beheersing van deze projecten plaatsvindt. Tevens is er geen centraal subsidieregister beschikbaar waarin de voorwaarden en verplichtingen uit de subsidiebeschikkingen zijn vastgelegd. Het ontbreken van een systematische projectbeheersing, bijbehorende urenregistratie en een actueel subsidieregister brengt risico's met zich mee ten aanzien van de naleving van subsidievoorwaarden, het tijdig indienen van verantwoordingen en het signaleren van afwijkingen. Dit leidt ook in 2025 tot financiële correcties en daarmee wordt theoretisch het risico gelopen op terugvorderingen of andere consequenties vanuit subsidieverstrekkers.

Wij adviseren IPO om te werken aan de inrichting van een structureel projectbeheersingsproces, waarbij tussentijdse monitoring van voortgang, budget en naleving van subsidievoorwaarden wordt geborgd. Daarnaast bevelen wij aan om een centraal subsidieregister op te stellen en te onderhouden, waarin per project de relevante subsidiebeschikkingen, verplichtingen, deadlines en verantwoordingsvereisten zijn opgenomen.

III. Interne beheersing

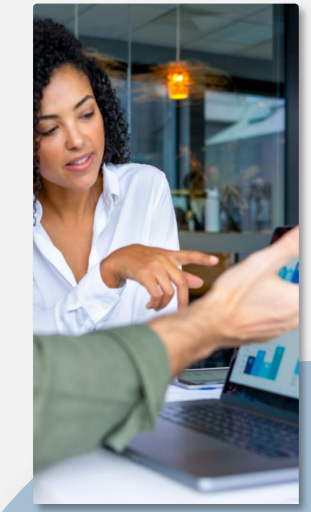
1.4 Crediteurenstamgegevens en memoriaalboekingen

Crediteurenstamgegevens
Wij constateren dat er bij IPO geen functiescheiding wordt afgedwongen bij het wijzigen van crediteurenstamgegevens. Hierdoor kan dezelfde persoon zowel de invoer als de controle uitvoeren, zonder toepassing van het vierogenprincipe of een autorisatieproces. Dit vergroot het risico op fouten en mogelijke fraude, doordat wijzigingen ongecontroleerd kunnen plaatsvinden.

Wij adviseren u een formeel vierogenprincipe te implementeren en een verplichte autorisatieflow in te richten voor alle wijzigingen in stamgegevens.

Vanuit onze controle hebben wij echter geen indicatie dat bovenstaande zich (onrechtmatig) voor heeft gedaan. Wij hebben bij onze steekproef, op basis van brondocumentatie, kunnen vaststellen dat de gefactureerde lasten juist zijn (conform afspraak/overeenkomst) en de prestatie daadwerkelijk is geleverd.

Memoriaalboekingen
Binnen het afsluitingsproces van de jaarrekening ontbreekt momenteel een afgedwongen (preventieve) functiescheiding tussen de registrerende en controlerende rol. Dit vergroot het risico op fouten of ongeautoriseerde boekingen. Indien gekozen wordt voor een preventieve inrichting, is het van belang dat de functiescheiding technisch wordt ondersteund en daadwerkelijk wordt afgedwongen binnen Exact. Wij adviseren om een duidelijke functiescheiding te implementeren tussen het invoeren en autoriseren van memoriaalboekingen.

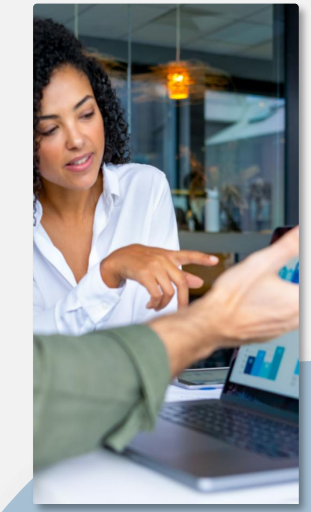
III. Interne beheersing

1.5 Bestedingsverplichtingen

Het periodiek monitoren van bestedingsverplichtingen is belangrijk om ervoor te zorgen dat IPO haar financiële middelen effectief en in overeenstemming met de afspraken gebruikt. In lijn met voorgaande jaren zien wij dat dit binnen IPO onvoldoende aandacht krijgt. Een goede periodieke analyse op bestedingsverplichtingen draagt bij aan een betere prognose van de liquiditeit. De verwachte en begrote afname van de liquide middelen neemt vanwege maatschappelijke ontwikkelingen toe (faunaschade), de bevoorschottingssystematiek sluit daar nog niet geheel op aan, daardoor en door het feit dat IPO statutair geen reserves in het eigen vermogen kan vormen, wordt liquiditeit en de bewaking daarvan steeds belangrijker voor IPO.

Wij herhalen ons advies om periodiek een aansluiting te maken tussen inkomsten en uitgaven op programma/projectniveau. Hierbij is het van belang dat er een analyse wordt opgenomen van de bestedingsverplichtingen van IPO op projectniveau ten opzichte van de toegekende baten. Dit in samenwerking tussen de afdeling financiën en de programmamanagers. Het is hierin noodzakelijk dat contractuele verplichtingen van IPO, inclusief deadlines en betaalritmes, juist en volledig worden geregistreerd. Met deze aanvulling is IPO ook beter in staat om trends en patronen te herkennen in de uitgaven en de liquiditeitsprognose daarop kwalitatief te verbeteren.

Wij adviseren IPO tot slot om de (fraude)risicoanalyse aan te vullen met potentiële risico's en bedreigingen ten aanzien van bestedingsverplichtingen en aanvullend daarop beheersingsmaatregelen te implementeren om deze risico's te mitigeren.

III. Interne beheersing

2. Fraude 1/2

Fraude

De accountant is verplicht om alle ontdekte fraudegevallen te rapporteren aan IPO. Ingeval van fraude melden we dit aan IPO. Wij merken op dat onze controlewerkzaamheden in het kader van de jaarrekening niet specifiek gericht zijn op het ontdekken van fraude.

Meer informatie hierover is te vinden in de NBA-Brochure Verplichte rapportage over fraude en continuïteit in de controleverklaring bij de jaarrekening; wat betekent dit voor u als klant

Verantwoordelijkheid bestuur

De **primaire verantwoordelijkheid** voor het voorkomen en detecteren van fraude berust bij het bestuur, inclusief het invoeren en onderhouden van interne beheersingsmaatregelen inzake de betrouwbaarheid van de financiële verslaggeving, de werking en efficiency van de bedrijfsvoering, en de naleving van de van toepassing zijnde wet- en regelgeving. Als accountant verkrijgen wij een redelijke, maar geen absolute, zekerheid dat de jaarrekening als geheel geen afwijkingen van materieel belang bevat, als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid accountant

De accountant is **niet verantwoordelijk en aansprakelijk** voor de preventie van fraude. De accountant is wel verantwoordelijk voor het betrekken van frauderisico's bij de planning en uitvoering van zijn werkzaamheden. Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar onze opdrachtbevestiging 2025.

III. Interne beheersing

2. Fraude 2/2

Frauderisicoanalyse

IPO heeft beleid dat gericht is op het ad-hoc identificeren en beheersen van frauderisico's. Wij constateren dat er in de bedrijfsvoering maatregelen zijn getroffen om de risico's te beheersen. Deze maatregelen bestaan hoofdzakelijk uit het toewijzen van taken en verantwoordelijkheden, het realiseren van functiescheiding, inrichten van procedures, intern toezicht en externe controle.

Naar onze mening wordt het risico van (materiële) fraude en overtreding van wet- en regelgeving hierdoor in voldoende mate teruggebracht.

De NBA heeft op 19 maart 2025 handreiking 1153 Frauderisicoanalyse gepubliceerd. Deze handreiking helpt controlerend accountants om de standaarden goed toe te passen bij het maken van hun frauderisicoanalyse als onderdeel van de algehele risicoanalyse. Zie ook NBA-handreiking 1153: Frauderisicoanalyse

Er zijn tijdens de door ons uitgevoerde reguliere controlewerkzaamheden geen materiële onjuistheden als gevolg van fraude geconstateerd. **Voor een toelichting op het ontvangen signaal van fraude vanuit IPO en de afhandeling in het kader van de jaarrekeningcontrole verwijzen wij naar pagina 18.** Er zijn geen andere signalen ontvangen van fraude.

IPO beschikt nog niet over een formeel ingericht (fraude)risicomanagement-systeem.

De ontwikkeling en implementatie van een gestructureerde aanpak voor risicobeheersing zijn echter onderhanden.

Wij adviseren om;

- de frauderisicoanalyse periodiek, minimaal jaarlijks, op de agenda van de bestuursvergaderingen te zetten;
- het risicobeleid verder te formaliseren en de belangrijkste risico's structureel te verankeren binnen de governancestructuur;
- de tussentijdse rapportages uit te breiden met een risicoparagraaf.

IV. Actuele ontwikkelingen

1. Publieke managementletter NBA

IV. Actuele ontwikkelingen

1. Publieke managementletter NBA

De publieke managementletter ‘Vertrouwen in de kwetsbare keten’ van de NBA van februari 2026 geeft inzicht in steunpunten en risico’s voor informatieveiligheid. Zie Vertrouwen in de kwetsbare keten.

Samenvatting

Advies
Kennisnemen en evalueren van deze publieke managementletter

Voorstel voor ‘samenwerken aan ketenzekerheid’
0-meting van informatiebeveiliging bij interim-controle 2026 aan de hand van bestaande veldnormen zoals NIS2

Verwevenheid vergroot kwetsbaarheid
Ketens worden langer en ondoorzichtiger – inzicht in leveranciers én onderaannemers is een randvoorwaarde voor continuïteit.

Assurance is geen garantie
Rapporten geven zekerheid over een afgebakende scope en periode, maar vervangen nooit het bestuurlijk oordeel over ketenrisico’s.

Nieuwe kaders, nieuwe verantwoordelijkheden
DORA, NIS2 en duurzaamheidseisen maken digitale weerbaarheid en datakwaliteit een expliciete verantwoordelijkheid van bestuur én commissarissen.

Weerbaarheid is een bestuursverantwoordelijkheid
De vraag is niet óf een verstoring plaatsvindt, maar hoe snel organisaties herstellen en hoe goed dat vooraf is georganiseerd.

De auditor als verbinder van vertrouwen
Waarde ontstaat wanneer accountants, IT-auditor en internal audit signalen delen en bestuurders helpen onzekerheden bespreekbaar te maken.

Auditdisciplines in beweging: samenwerken aan ketenzekerheid
Geen enkele discipline overziet de hele keten alleen – samenwerking is nodig om een compleet risicobeeld te leveren.

V. De algehele evaluatie van onze controleopdracht geeft geen bijzondere attentiepunten

1. Onafhankelijkheid en het verloop van de controleopdracht 1/2

Onze controleopdracht is goed verlopen, zeker ten opzichte van voorgaand jaar.

Er zijn ten opzichte van onze tussentijdse werkzaamheden (managementletter 2025), los van de significante tekortkoming in de governance (pagina 18), geen onvoorziene tekortkomingen in de interne beheersing geconstateerd.

De **voorschriften in het kader van onafhankelijkheid** zijn binnen de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (de NBA) opgenomen in de 'Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO)' en vormen een belangrijk onderdeel van het 'normenkader' waaraan een accountant moet voldoen. De naleving van de ViO is binnen Verstegen accountants ingebed. Op basis van onze toetsing concluderen wij dat onze onafhankelijkheid als certificerend accountant bij IPO in 2025 voldoende is gewaarborgd.

Door een combinatie van bevindingen, tekstuele en financiële correcties in de jaarrekening, het integriteitssignaal en daaraan gerelateerde noodzakelijke aanvullende (controle)werkzaamheden is bij de jaarrekeningcontrole sprake geweest van aanvullende tijdbesteding door het controleteam. Wij zullen u hiervoor op korte termijn een passend voorstel doen voor verrekening van de aanvullende tijdbesteding.

Het jaarverslag is in de loop van de jaarrekeningcontrole in concept aan ons opgeleverd ter verdere beoordeling, conform de tussen de organisatie en Verstegen gemaakte afspraken hierover.

De analyses, specificaties en documentatie die wij hebben opgevraagd voorafgaand aan de controle van de jaarrekeningcontrole zijn tijdig opgeleverd.

V. De algehele evaluatie van onze controleopdracht geeft geen bijzondere attentiepunten

1. Onafhankelijkheid en het verloop van de controleopdracht 2/2

Onafhankelijke uitvoering van de controleopdracht

Wij bevestigen onze onafhankelijke uitvoering van de controleopdracht:

- Adviesdiensten zijn niet geleverd.

Persoonlijke, zakelijke of financiële relaties met IPO
Wij hebben een evaluatie gemaakt van de persoonlijke, zakelijke en financiële relaties tussen Verstegen, onze partners, onze medewerkers en IPO die van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid. Bij deze evaluatie zijn ons geen zaken gebleken die aan u gerapporteerd dienen te worden.

Interne roulatie. Een te grote mate van vertrouwdheid of vertrouwen kan een bedreiging vormen voor de onafhankelijkheid van de accountant wanneer bepaalde leden van het controleteam geregeld en voor lange tijd aan de controle van een controlecliënt meewerken. Wij beoordelen de bedreiging voor de onafhankelijkheid die kan voortvloeien uit de langdurige betrokkenheid van de leden van het controleteam bij de controleopdracht. Waar nodig nemen wij maatregelen om deze bedreiging weg te nemen. Onze beoordeling heeft geen aanleiding gegeven om teamleden bij IPO te rouleren.

Geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid
De Nederlandse onafhankelijkheidsregels vereisen dat de eindverantwoordelijke accountant IPO informeert over geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid die Verstegen, een partner of een ander lid van het controleteam heeft ontvangen van of verstrekt aan IPO of een bij IPO betrokken persoon. Hierbij is een drempel van € 100 opgenomen in de regels. Wij hebben geen geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid met een (geschatte) waarde van meer dan € 100 ontvangen of verstrekt, en zijn daarom van mening dat er geen sprake is van een bedreiging voor de onafhankelijke uitvoering van de controleopdracht.

VI. Slot

Resterende opmerking

Het delen van deze rapportage met derden is op eigen risico.

Tot slot
Wij vertrouwen erop dat wij u met dit accountantsverslag voldoende hebben geïnformeerd over onze controlebevindingen en dat wij u van dienst zijn geweest met de vermelde ontwikkelingen en aanbevelingen.

Partner / accountant

[redacted]

Handtekening

<Signer1>

Opdrachtmanager

[redacted]

VERSTEGEN
accountants en adviseurs

Interprovinciaal Overleg
van, voor en door provincies

BIJ12
Werkt voor provincies

Begroting en Jaarplan Interprovinciaal Overleg 2027

Interprovinciaal Overleg
Gezamenlijke provincies
WWW.IPO.NL · WWW.BIJ12.NL

Inhoudsopgave

Inleiding 3
Leeswijzer 5
Financieel totaalbeeld 5
1. Bestuur- en Verenigingszaken 7
1.1. Bestuur- en Verenigingszaken 8
2. Beleidsvoorbereiding 10
2.1. Ruimte en Leefomgeving 12
2.2. Bereikbaarheid en Infrastructuur 17
2.3. Landelijk Gebied 21
2.4. Klimaat en Energie 26
2.5. Regionale economie en Cultuur 29
2.6. Financiën en Openbaar Bestuur 32
2.7. Digitalisering 33
2.8. Werkgeverszaken 35
3. Ondersteuning provinciale uitvoering door BIJ12 37
3.1. Expertiseteam Stikstof & Natura 2000 39
3.2. Natuurinformatie en Natuurbeheer 41
3.3. Faunazaken 44
3.4. AdviesCommissie Schade Grondwater (ACSG) 46
3.5. Gemeenschappelijke Beheer Organisatie (GBO-provincies) 48
4. Overige ramingen en uitkeringen 50
4.1. Overige ramingen 51
4.2. Overige uitkeringen 52
Paragrafen 53
Bijlagen 58
Bijlage 1. Specificatie bijdragen per provincie 2027 59
Bijlage 2. Specificatie lasten en baten 60
Bijlage 3. Afkortingen 61

Inleiding

Voor u ligt de Begroting 2027 van de Vereniging IPO. Deze begroting bouwt voort op de Meerjarenraming 2027-2029 zoals vastgesteld bij de Begroting 2026. Het is aangevuld met de ontwikkelingen en voorstellen die zijn opgenomen in de Tussenrapportage 2026 en de Conceptbegroting 2027. Daarnaast is rekening gehouden met de besluitvorming van de Algemene Vergadering over de Jaarstukken 2025.

De provincies staan ook in 2027 voor grote maatschappelijke opgaven. Onderwerpen als stikstof en natuurherstel, woningbouw en netcongestie vragen om een gezamenlijke inzet van provincies, medeoverheden en maatschappelijke partners. De Vereniging IPO ondersteunt de provincies daarbij door gezamenlijke standpunten voor te bereiden. En ook de belangen te behartigen richting Rijk en Europa, kennis te ontwikkelen en te delen en waar nodig uitvoeringstaken namens de provincies te organiseren.

Het jaar 2027 is speciaal omdat in maart de Provinciale Statenverkiezingen plaatsvinden. De verkiezingen brengen ook binnen de vereniging veranderingen met zich mee. Nieuwe leden van de Algemene Vergadering, nieuwe IPO-bestuurders en leden van de Bestuurlijke Adviescommissies zullen hun rol binnen het IPO oppakken. De Vereniging IPO ondersteunt deze vertegenwoordigers bij hun aantreden en zorgt ervoor dat de bestuurlijke overgang binnen de vereniging zorgvuldig verloopt. Daarnaast faciliteren wij het proces om te komen tot een nieuw bestuursprogramma voor de Statenperiode 2027-2031.

Ook blijft de vereniging werken aan de verdere ontwikkeling van haar eigen organisatie. In de Conceptbegroting 2027 is nadrukkelijk aandacht gevraagd voor de bestuurlijke opdracht Basis op orde. De afgelopen jaren is de vereniging sterk gegroeid in taken. Deze groei vertaalt zich in een toegenomen financiële omvang en een toenemende complexiteit van werkzaamheden. Hoewel de organisatie zich inhoudelijk heeft ontwikkeld, is de basis van de organisatie niet evenredig meegegroeid. Als gevolg daarvan zijn verbeteringen en activiteiten die feitelijk structureel van aard zijn, regelmatig incidenteel gefinancierd en georganiseerd. Dit heeft geleid tot kwetsbaarheid en versnippering in de organisatie: veel handmatig werk, beperkte structurele borging, en een fragiele basis onder de organisatie die inmiddels aanzienlijk in omvang en complexiteit is gegroeid. De rek in deze manier van werken is eruit. Zonder gerichte versterking nemen risico’s, werkdruk en afhankelijkheid van tijdelijke oplossingen verder toe.

Het op orde brengen van de bedrijfsvoering is daarom geen op zichzelf staand verbetertraject, maar onderdeel van een bredere organisatieontwikkeling. Het doel van deze ontwikkeling is het realiseren van een sterk fundament voor de toekomst waarop kan worden doorgebouwd om de organisatie in staat te stellen om bij te dragen aan het realiseren van de bestuurlijke ambities van de provincies.

Onderdeel van deze ontwikkeling is het verder professionaliseren van de Planning & Control-cyclus. Wij introduceerden onder andere de nieuwe P&C-documenten en een verdere verbetering van de financiële transparantie en bestuurlijke verantwoording. Ook in 2027 zetten wij deze ontwikkeling voort. Door verdere versterking van sturing, risicomanagement, begrotingsinzicht en verantwoording

werken wij aan een organisatie die beter in staat is om bestuurlijke keuzes inzichtelijk te maken en hierover helder verantwoording af te leggen.

2027 staat daarnaast in het teken van een intensieve samenwerking met het kabinet-Jetten. Het kabinet heeft nadrukkelijk gekozen voor een bestuursstijl waarin samenwerking met medeoverheden een belangrijke plaats inneemt. Op diverse dossiers hebben provincies, het IPO en BIJ12 de afgelopen periode actief bijgedragen aan de totstandkoming en uitvoering van nationaal beleid. Deze samenwerking levert kansen op voor een effectievere aanpak van maatschappelijke opgaven, maar vraagt tegelijkertijd om blijvende aandacht, investering in onderlinge relaties en een sterke inhoudelijke en financiële positie van de provincies. IPO investeert in de samenwerking met kabinet, departementen en medeoverheden met daarbij de provinciale belangen, verantwoordelijkheden en opgaven nadrukkelijk in het vizier.

Net als voorgaande jaren geeft deze begroting inzicht in de wijze waarop de Vereniging IPO de gezamenlijke provinciale ambities in 2027 ondersteunt. De begroting laat zien welke doelen wij nastreven, welke activiteiten daarvoor worden uitgevoerd en welke middelen daarvoor nodig zijn. Daarmee vormt deze begroting niet alleen een financieel kader, maar ook een weerspiegeling van de gezamenlijke inzet van de twaalf provincies voor de opgaven van vandaag en morgen.

Leeswijzer

De Begroting 2027 van de Vereniging IPO bestaat uit vier delen:

1. Bestuurs- en Verenigingszaken
2. Beleidsvoorbereiding
3. Ondersteuning provinciale uitvoering door BIJ12
4. Overige ramingen en uitkeringen.

Ieder deel bestaat uit één of meer programma's waarbij we (met uitzondering van deel 4) per programma ingaan op de volgende vragen:

- Wat zijn onze doelen (volgend uit het Bestuursprogramma 2023-2027)
- Wat gaan we daarvoor in 2027 doen
- Wat zijn de risico's (voor zover specifiek van toepassing op het programma)
- Wat mag het kosten (waarbij de voornaamste verschillen binnen de programmalasten en -baten en de directe personeelslasten tussen de jaarschijven zijn toegelicht. De toelichting op de overige apparaatslasten is weergegeven in de paragraaf Bedrijfsvoering).
  Hierbij maken we gebruik van een tabel waarbij we onderscheid maken in lasten, baten en het saldo over de volgende jaarschijven:
  - Rekening 2025
  - Begroting 2026 incl. Tussenrapportage 2026
  - Begroting 2027
  - Meerjarenraming 2028 tot en met 2030.

Daarnaast hebben we in de begroting een aparte paragraaf opgenomen over onze bedrijfsvoering.

Toerekening lasten en baten

In onze begroting rekenen we de lasten en baten integraal toe aan de programma's.

- De programmalasten en -baten (zoals onderzoeken, bijdragen aan derden en subsidies) worden 1 op 1 toegerekend aan de betreffende inhoudelijke opgave binnen de programma's.
- De apparaatslasten (personeelslasten, facilitaire lasten, ICT-lasten etc.) worden toegerekend naar rato van de aan inhoudelijke opgaven toerekenbare formatie.

Financieel totaalbeeld

In de Conceptbegroting 2027 hebben wij aangegeven dat de verwachte omvang van de Verenigingsbegroting 2027 uit zou komen op afgerond € 85,9 miljoen. De nu voorliggende definitieve Begroting 2027 is € 1,4 miljoen lager, namelijk € 84,5 miljoen. Het verschil wordt als volgt verklaard:

1. In de Begroting 2027 is rekening gehouden met één aanvullend begrotingsvoorstel. Binnen het programma Digitalisering worden € 0,1 miljoen aanvullende middelen geraamd die gedekt worden uit een subsidie vanuit het ministerie van BZK. Hierdoor stijgt de omvang van de begroting met € 0,1 miljoen.
2. In de Begroting 2027 is ten opzichte van de Conceptbegroting 2027 een technische correctie van € 1,5 miljoen doorgevoerd. De correctie betreft de presentatie van lasten en baten bij één begrotingsvoorstel.
3. Via de Conceptbegroting 2027 is € 7,2 miljoen aan middelen overgeheveld naar de Raming kassiersfunctie 2027. De bijbehorende indexatie (€ 0,3 miljoen) en de resterende middelen voor

Digitaal Stelsel Omgevingswet (€ 0,2 miljoen) worden nu via de definitieve Begroting 2027 overgeheveld waardoor de omvang van de begroting totaal € 0,5 miljoen lager wordt.

4. Bij het opstellen van de Conceptbegroting 2027 zijn wij -conform onze reguliere werkwijze- voor het indexeren van de personeelslasten uitgegaan van de cijfers van de Macro Economische Verkenning (MEV) van het CPB. Deze MEV van het CPB gaf een procentuele stijging van 4.2% aan voor 2027. Nu de nieuwe CAO is vastgesteld, komt de werkelijke CAO-stijging op afgerond 5,1% uit. Dit heeft tot gevolg dat er onvoldoende middelen in onze begroting aanwezig zijn, ter dekking van de structureel hogere salarislasten. Het betreft een bedrag van afgerond € 0,5 miljoen structureel, op een salarissom van € 42,0 miljoen. Hierdoor stijgt de omvang van de begroting met € 0,5 miljoen.

Van de hierboven toegelichte wijzigingen, heeft alleen de vierde wijziging gevolgen voor de bijdragen van de provincies.

In de volgende tabel hebben wij de voorgaande wijzigingen overzichtelijk weergegeven.

	Begroting	Meerjarenraming		
	2027	2028	2029	2030
Totale lasten Conceptbegroting 2027	85.924	83.048	83.501	81.188
1. Aanvullende middelen voor Programma digitalisering	113			
2. Technische correctie t.o.v. de CB2027: Lagere baten i.p.v. hogere laste	-1.488	-1.488	-1.488	-1.488
3. Overheveling naar Raming kassiersfunctie 2027	-515	-753	-993	-993
4. Effect doorrekening CAO effecten	486	495	487	487
Totaal lasten	**84.520**	**81.302**	**81.506**	**79.193**

x € 1.000

Voor een specificatie van deze bedragen, als ook van de baten, wordt verwezen naar bijlage 2.

1. BESTUURS- EN VERENIGINGSZAKEN

1.1. Bestuur- en Verenigingszaken

Wat zijn onze doelen (volgens Bestuursprogramma 2023-2027)

De toenemende complexiteit van de maatschappelijke opgaven vragen om een nieuwe manier van denken en organiseren. De samenleving en medeoverheden hebben hoge verwachtingen van de rol van provincies als middenbestuur en een IPO-vereniging die vanuit een integrale blik slagvaardig voorziet in wat er nodig is op het vlak van belangenbehartiging, beleidsvoorbereiding, kennis én uitvoering. Voor het IPO staat de Statenperiode 2023 - 2027 daarom in het teken van slagvaardigheid, ofwel 'in staat en bereid zijn om gezamenlijk en tijdig te handelen als dat nodig of gewenst is'. Dat doen we door:

1. De Provinciale Staten en de Algemene Vergadering te betrekken bij onze verenigingsactiviteiten.
2. De banden in ons onderlinge interprovinciale netwerk en ons externe netwerk aan te halen en te benutten.
3. Het beter benutten van de samenhang tussen de Europese speerpunten van de gezamenlijke provincies en de (meer nationaal gerichte) speerpunten.

Wat gaan we daarvoor in 2027 doen

- Investeren in de samenwerking met een nieuw kabinet, met als speerpunten de integrale aanpak van maatschappelijke vraagstukken en overkoepelende bestuurlijke en financiële verhoudingen.
- We blijven ons samen met VNG, UvW en BZK inzetten voor een waardevol structureel Overhedenoverleg.
- Mede op basis van de evaluatie van de commissiestructuur, blijven we ons inzetten om de slagvaardigheid van de vereniging te verbeteren.
- Mede aan de hand van de uitkomsten rondom het traject ‘Slagvaardige Vereniging’ verbeteren we de samenwerking tussen AV, het bestuur, de Staten en de organisatie van de vereniging IPO.
- Voortzetten en verder brengen van de doorontwikkeling van de Planning & Control-cyclus.
- Regelmatig (fysiek en digitaal) bijeenkomsten organiseren voor en met het netwerk van de vereniging zoals themabijeenkomsten, webinars, netwerk- en inspiratiesessies, werkbezoeken en het IPO Jaarcongres.
- Implementatie en versterking van de samenwerking rond kennisontwikkeling op provinciaal en interprovinciaal niveau, inclusief de uitbouw van het gezamenlijke kennisnetwerk met de landelijke adviesorganen.
- Samenwerking tussen het HNP, IPO-bureau en BIJ12 intensiveren, zowel op inhoud als in onze werkwijze.
- Continuering van de samenwerking met Europa Decentraal; het informatiepunt voor alle vragen met betrekking tot Europese regelgeving en staatssteun.
- In 2027 vinden de Provinciale Statenverkiezingen plaats, wat leidt tot een nieuwe samenstelling van de Provinciale Staten en nieuwe colleges van GS. Dit brengt binnen de vereniging veranderingen met zich mee, waaronder de benoeming van nieuwe Algemene Vergadering, IPO-bestuurders en leden van Bestuurlijke Adviescommissies. Het verenigingsbureau ondersteunt deze nieuwe vertegenwoordigers bij hun aantreden bij IPO.
- Faciliteren van het proces richting een nieuw bestuursprogramma voor de komende Statenperiode 2027-2031.

Wat zijn de risico's

Niet specifiek voor dit programma.

Wat zijn de kosten

	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Meerjarenraming 2028	2029	2030
1.1. Bestuurs- en Verenigingszaken						
Lasten						
Programmalasten	735	615	730	720	720	720
Directe personeelslasten	2.685	3.589	4.132	4.134	4.112	4.112
Overige apparaatslasten	1.283	1.612	1.765	1.657	1.657	1.657
Totaal lasten	**4.703**	**5.817**	**6.628**	**6.510**	**6.489**	**6.489**
Baten						
Subsidies	0	0	0	0	0	0
Overig	0	0	0	0	0	0
Totaal baten	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Saldo	**4.703**	**5.817**	**6.628**	**6.510**	**6.489**	**6.489**

x € 1.000

Toelichting

In de lasten zijn de voorstellen uit de Tussenrapportage 2026 en de Conceptbegroting 2027 verwerkt.

- In de programmalasten is rekening gehouden met extra middelen voor het optimaliseren van de betrokkenheid van Statenleden bij de IPO-vereniging en voor het aanpassen van de statuten.
- De programmalasten zijn verlaagd in verband met de bestuurlijke opdracht Ontleden verenigingsbegroting.

In de Begroting 2026 (na wijziging) is alle communicatiecapaciteit begroot binnen dit programma. Dat verklaart de toename in de directe personeelslasten vanaf dat jaar ten opzichte van 2025.

2. BELEIDSVOORBEREIDING

In dit deel behandelen we de gezamenlijke doelen voor de provincies in 2027 op al onze beleidsdossiers, de activiteiten wij als IPO-vereniging ondernemen om het behalen van deze doelen te ondersteunen en de risico's die we daarbij voor ons zien.

In algemene zin ondersteunt IPO ook in 2027 de provincies in hun opgaven door:

- Het ophalen van gezamenlijke bestuurlijke standpunten.
- Te zorgen voor een efficiënt adviserings- en besluitvormingsproces met AAC, BAC en IPO-bestuur.
- Voor bestuurlijke standpunten steun te vinden bij andere overheden en maatschappelijke organisaties.
- Bestuurlijke standpunten naar voren te brengen in ambtelijke overleggen met departementen om daarmee invloed op beleid te hebben. Provincies te ondersteunen om te komen tot duidelijke (samenwerkings-)afspraken met het Rijk, waarbij ieder bijdraagt vanuit de eigen rol en verantwoordelijkheden.
- Inzet van lobby, communicatie en kennisuitwisseling.

2.1. Ruimte en Leefomgeving

Wat zijn onze doelen (volgens Bestuursprogramma 2023-2027)

1. De ruimtelijke voorstellen worden opgenomen in de Nota Ruimte en provinciaal omgevingsbeleid (visie en verordening). Departementen voelen en tonen zich partner in de realisatie. Ambities en middelen zijn in balans, dankzij een goede gezamenlijke programmering, afgestemd tussen Rijk en provincies.
2. Provincies kunnen hun bestuurlijke woningbouwafspraken realiseren, doordat heldere randvoorwaarden zijn ingevuld, waarbij ruimte is voor regionaal maatwerk. Er is bovendien wetgeving waarmee provincies sturing geven aan het realiseren van de woonopgave (inclusief 2/3e in het sociale en betaalbare segment). Daarbij zijn de woningbouwplannen toekomstbestendig.
3. De structurerende keuzes uit Water en Bodem Sturend (WBS) worden geïmplementeerd en waar nodig juridisch geborgd in provinciale programma's landelijk gebied, gebiedsprocessen en provinciaal omgevingsbeleid. Provincies zijn in staat hun rol te pakken (toezicht op waterschappen, regulering grondgebruik, ruimtelijke maatregelen, vergunningverlening) om bij te dragen aan het behalen van de doelen van de Kaderrichtlijn Water in 2027. Daarbij geldt 'meten is weten': hoe gerichter we weten waar vervuiling vandaan komt, hoe sneller we de waterkwaliteit kunnen verbeteren.
4. Provincies zijn in staat gezonde leefomgeving (als wettelijke taak onder de Omgevingswet) te verankeren in het beleid, waarbij de verschuiving in het rijksbeleid; 'gezondheid als sturend principe', wordt meegewogen.
5. Provincies zijn in staat nadrukkelijk invulling te geven aan een samenhangend leefomgevingsbeleid. Inspanning is nodig om te borgen dat de randvoorwaarden zijn ingevuld om een gezonde, duurzame en veilige leefomgeving te kunnen bewerkstelligen binnen de provinciale bevoegdheden.
6. Een goed functionerend stelsel voor vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) is voor provincies van belang en daarom werken de provincies aan robuuste en toekomstbestendige omgevingsdiensten binnen een versterkt stelsel als geheel. Voor dit proces is een langjarige inspanning nodig door alle VTH-partners, waarbij de provincies hun eigen rol (her)formuleren als aanvulling op de stelselverantwoordelijkheid van het Rijk.

Wat gaan we daarvoor in 2027 doen

Ruimte

- In 2026 is NOVEX Spoor provincies en het proces rondom de Ruimtelijke arrangementen geactualiseerd. Op basis van deze afspraken zullen de eerste ronde Ruimtelijke arrangementen worden gemonitord en geactualiseerd.
- Inzet is dat het Rijk haar ruimtelijke keuzes in samenhang maakt en interdepartementaal afstemt. Afwenteling van Rijkskeuzes op provincies moet worden voorkomen. De balans tussen 'level playing field' op rijksniveau versus regionaal maatwerk en provinciale positie (als gebiedsregisseur) is daarin belangrijk.
- Met de definitieve Nota ruimte staat in 2027 en daarna het ontwikkelen van instrumenten centraal om de uitvoeringskracht van de ruimtelijke voorstellen te versterken. Als IPO doen we aan belangenbehartiging om te zorgen voor uitvoerbaar instrumentarium.

Wonen

- In 2026 werkt het kabinet, met de Taskforce Versnelling Woningbouw, aan een actieplan ter versnelling van de woningbouwrealisatie. In 2027 en daarna zullen alle acties, deels interbestuurlijke, moeten worden uitgewerkt en gerealiseerd. Als IPO doen we aan belangenbehartiging om te zorgen dat acties, conform onze bestuurlijke opdrachten, worden uitgewerkt en gerealiseerd.
- Het bewaken van de Woontop-afspraken: inzet op voldoende financiën, adequate regelgeving (standaardisatie en uniformering), het beter benutten van de bestaande voorraad, innovatieve bouwwijzen en de Publiek Private Monitor.
- De Wet versterking regie volkshuisvesting is op 1 juni 2026 in werking getreden. De onderliggende regelgeving treedt op 1 januari 2027 in werking. In 2027 staat vanuit IPO kennisuitwisseling tussen provincies centraal op o.a. de totstandkoming van de provinciale volkshuisvestingprogramma's.
- Inzet om samen met VNG en Aedes uitvoering te geven aan wederkerige afspraken met het Rijk (voorzien in najaar 2026) gericht op instrumentarium en (financiële) ondersteuning bij huisvesting van aandachtgroepen
- Tot stand brengen van een interbestuurlijke aanpak over de modernisering van het Besluit bouwwerken leefomgeving (toekomstbestendig bouwen), samen met kabinet, de gemeenten (VNG) en de waterschappen (UvW).
- Inzet op het inzichtelijk maken welke randvoorwaarden het meest belemmerend zijn voor de realisatie van de woningbouw. Dit is nodig voor de voortdurende agendering van de invulling van condities en randvoorwaarden voor de realisatie van de woondeals in het BO VRO.
- Belangenbehartiging om de juiste financiële condities te creëren voor onrendabele publieke toppen in woningbouw, bereikbaarheid etc.

Water

- Samenwerken met het Rijk en andere koepelorganisaties op Water en Bodem Sturend (WBS) aan een gedragen narratief. De inzet richt zich op de juridische verankering en borging van structurerende rijkskeuzes in Besluit Kwaliteit Leefomgeving en Besluit Bouwwerken Leefomgeving.
- Inzet plegen op het rijksbeleid en -normering voor de WBS zodat provincies de juiste uitvoeringscondities krijgen.
- Inzet op een IPO-standpunt op (en eventuele uitvoeringsagenda) het omgaan met watertekorten voor functies als natuur, landbouw en bedrijven.
- In het Impulsprogramma Kader Richtlijn Water (KRW) is de inzet van IPO gericht op het borgen van de juiste randvoorwaarden, bij het Rijk en andere stakeholders, die nodig zijn om invulling te geven aan de provinciale bevoegdheden. De inzet op het 8e Nitraatactieprogramma, beleid gewasbeschermingsmiddelen en indirecte lozingen hangt hier mee samen.
- Met het Rijk, medeoverheden en sectorpartners uitwerking geven aan convenantafspraken over gewasbeschermingsmiddelen, inclusief belangenbehartiging voor het toelatingsbeleid.
- Inzet op verhoogde urgentie van drinkwaterbesparing - bij de andere partners - binnen het Nationaal Plan van Aanpak drinkwaterbesparing. Inzet is dat het Rijk (Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties) mogelijkheden voor drinkwaterbesparing/via doelvoorschriften in Omgevingswet/BBL faciliteert vanuit een level playing field-insteek met ruimte voor maatwerk (als onderdeel van de modernisering BBL).
- Het in beeld brengen van de ruimtelijke drinkwateropgaven in Rijksdossiers (o.a. Nationaal Waterprogramma en programma Bodem, Ondergrond en Grondwater), mede vanuit het Landelijke Actieprogramma beschikbaarheid drinkwaterbronnen.
- Met het Rijk, gemeenten en waterschappen komen tot een adequate en werkzame implementatie van de EU-bodemmonitoringsrichtlijn. Met meer aandacht voor juridische

verankering (onder de omgevingswet) en structurele financiering voor de uitvoering van monitorings- en saneringstaken.

Gezonde Leefomgeving

- Coördineren van de kennisdeling en provinciale rolneming op 'gezonde leefomgeving' als taak onder de Omgevingswet en lobby voeren op het benodigd ondersteunend instrumentarium.
- Lobbyinzet op uitvoerbaarheid van maatregelen als provinciaal bevoegd gezag in het bredere chemische stoffenbeleid (als PFAS), de (Rijks-)pilots "Industrie en Omwonenden" en de bredere vertaling in het Nationaal Milieu Programma.

Veilige Leefomgeving

- Sturen, uitvoeren en monitoren van 'de IPO meerjarenagenda Seveso'. Via deze meerjarenagenda sturen, coördineren en monitoren de provincies als opdrachtgever van de Seveso-omgevingsdiensten het risicogerichte toezicht en de omgevingsveiligheid bij bedrijven met grote hoeveelheden gevaarlijke stoffen. Sturing, uitvoering en monitoring vindt ook plaats via de set afspraken over de versterking van Omgevingsveiligheid, conform de Meerjarenagenda Versterking Omgevingsbeleid 2025-2028 (MVO).
- Coördineren van de kennisdeling en lobby voor nieuwe energiedragers, zoals waterstof en ammoniak, in relatie tot omgevingsveiligheid en het ruimtelijk instrumentarium.
- Lobby voeren op de randvoorwaarden en het instrumentarium voor omgevingsveiligheid, inclusief het vervoer van gevaarlijke stoffen (basisnet).
- Borgen van overdracht van de relevante wettelijke provinciale taken voor de risicokaart naar de hiervoor logische partijen, passend in het informatielandschap externe veiligheid.

Duurzame leefomgeving

- Uitvoering geven aan de IPO bestuurlijke agenda Zeer Zorgwekkende Stoffen (incl. PFAS). De acties in de agenda en lobby die daaruit volgen richten zich op de benodigde randvoorwaarden en een instrumentarium om emissies te reduceren en blootstelling te voorkomen.
- Lobby voeren op provinciale belangen in het 'afval of grondstof vraagstuk'.
- Samen met het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat komen tot een gedragen calamiteitenplan voor Afvalverbrandingsinstallaties (AVI's). Bewaken van de uitvoering van de CE-VTH-afspraken uit (de herijking van) het traject 'krachtenbundeling Circulaire Economie'. Provincies implementeren de IPO bouwstenenvisie met coördinatie vanuit het IPO.
- Input leveren op het meerjarig uitvoeringsprogramma voor de energiebesparingsplicht en de verdere professionalisering van de uitvoering.
- Blijvend monitoren van de VTH-inzet (middelen en randvoorwaarden) onderliggend aan 'de maatwerkafspraken industrie'. Als 'de maatwerkafspraken industrie' worden verbreed dan ook lobby voeren op aanvullende middelen voor de VTH-inzet.
- Uitvoering geven aan de programmatische interprovinciale aanpak financiële zekerheid. Voor IPO geldt hierin bijzondere aandacht voor lobby voor aanpassing van de rijksregeling als vervolg op de evaluatie van het instrument/pilot financiële zekerheid.
- Lobby voeren op het diepe-plassen-beleid en de mogelijke coördinatierol die voor provincies is weggelegd.

Vergunningsverlening, Toezicht en Handhaving (VTH) stelsel/breed

- Uitvoering geven aan de implementatie- en borgingsafspraken volgend uit het Interbestuurlijk programma VTH (w.o. IPO trekkerschap implementatie van de Regionale Beleidscyclus) en lobby op de randvoorwaarden in het VTH-stelsel.

- Lobby voeren op de digitalisering van het VTH-domein (in samenhang met DSO), waarbij een businesscase de start moet bieden voor het maken van verdere interbestuurlijke afspraken.
- Lobby voeren op het Nationaal Milieuprogramma (NMP) opdat provinciale belangen en de uitvoerbaarheid zijn geborgd.

Transitie omgevingswet
De inwerkingtreding van de Omgevingswet op 1 januari 2024 is een komma, geen punt. Provincies hebben zich gerealiseerd en geaccepteerd dat bij inwerkingtreding het stelsel van de Omgevingswet niet optimaal zou functioneren. Een goed functionerend stelsel Omgevingswet en het daaraan ondersteunende Digitale Stelsel (DSO), is voor provincies wel cruciaal voor het behalen van de doelen in het fysiek domein. Daarom is het belangrijk om:

- Uitvoering te geven aan de (door)ontwikkeling en beheer van de Omgevingswet en het Digitale Stelsel en het bijbehorende juridische, technische en financiële kaders.
- De provincies te ondersteunen in de transitieperiode door te fungeren als aanspreekpunt en kennisplatform.
- In het najaar van 2026 vindt een evaluatie en actualisatie van de bestuurlijke afspraken plaatst. De inzet van IPO is gericht op realisatie van de eerder gezamenlijk vastgestelde doelen en ambitie. De uitkomst van dit traject is voor 2027 en daarna bepalend voor de rol van IPO in dit dossier.

Risicokaart
Borgen van overdracht van de relevante wettelijke provinciale taken t.a.v. de risicokaart naar de hiervoor logische partijen, passend in het informatielandschap externe veiligheid.

Wat zijn de risico's

Niet specifiek voor dit programma.

Wat zijn de kosten

	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Meerjarenraming 2028	2029	2030
2.1. Ruimte en Leefomgeving						
Lasten						
Programmalasten	4.471	453	942	942	942	942
Directe personeelslasten	1.571	2.221	2.700	2.701	2.687	2.687
Overige apparaatslasten	751	799	1.154	1.083	1.083	1.083
Totaal lasten	**6.793**	**3.474**	**4.796**	**4.726**	**4.712**	**4.712**
Baten						
Subsidies	165	0	0	0	0	0
Overig	0	0	0	0	0	0
Totaal baten	**165**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Saldo	**6.628**	**3.474**	**4.796**	**4.726**	**4.712**	**4.712**

x € 1.000

Toelichting

In de lasten zijn de voorstellen uit de Tussenrapportage 2026 en de Conceptbegroting 2027 verwerkt.

- De programmalasten zijn verlaagd in verband met de bestuurlijke opdracht Ontleden verenigingsbegroting en verhoogd door het overbrengen van taken en middelen voor de Risicokaart vanuit deel 3. Ondersteuning provinciale uitvoering door BIJ12.

- Voor de gevraagde inzet op Water (KRW, indirecte lozingen, gewasbescherming, nitraat, water&bodem sturend), de implementatie van EU-bodemmonitoringsrichtlijn en de inzet op geformuleerde ambities op het Leefomgevingsbeleid is de capaciteit uitgebreid.

2.2. Bereikbaarheid en Infrastructuur

Wat zijn onze doelen (volgens Bestuursprogramma 2023-2027)

1. De noodzaak van fysieke mobiliteit verminderen, o.a. door slimme ruimtelijke ordening, duurzame mobiliteitsoplossingen en afspraken met werkgevers en onderwijsinstellingen over werk- en openingstijden en thuiswerken.
2. Een verschuiving in de vervoerswijzekeuze (modal shift) door de keuze voor een duurzamer vervoermiddel dan de auto gemakkelijker en aantrekkelijker te maken. Dit vindt onder meer plaats door realisatie van het Nationaal Toekomstbeeld Fiets en het Toekomstbeeld OV, waarin rekening is gehouden met verschillen tussen de gebieden. Daarnaast wordt ingezet op adequate financiering van het OV, aanpassing van regelgeving waardoor diverse vormen van collectief vervoer meer in samenhang kunnen opereren, fiscale maatregelen en de uitbreiding van de werkgeversaanpak. Voor bereikbaarheid van dorpen en andere gebieden met beperkte toegang tot OV blijven we ook aandacht hebben voor goede wegverbindingen. Het op gang brengen van de verduurzaming in het goederenvervoer. Dit komt ook tot uitdrukking in de modaliteitskeuze. Er wordt focus aangebracht in de provinciale rol.
3. De verbetering van de kwaliteit en de duurzaamheid van de provinciale infrastructuur, onder meer doordat meer budget beschikbaar is voor beheer, onderhoud en aanleg van infrastructuur, de aanleg van laadinfrastructuur voor elektrisch rijden en innovatieve inzet van mobiliteitsdata.
4. De verkeersveiligheid op het provinciale wegennet wordt verbeterd met hulp van de financiële impuls van het Rijk. Daarbij zetten we in op gedrag en educatie, beter data-management ten behoeve van risico gestuurd werken en door versterkte handhaving.

Wat gaan we daarvoor in 2027 doen

Uitvoering van het Werkprogramma Bereikbaarheid en Infrastructuur. Het werkprogramma richt zich met name op belangenbehartiging en input leveren op duurzame mobiliteit, openbaar vervoer, assetmanagement, verkeersveiligheid, fiets, goederenvervoer en logistiek, Europa en defensie.

Duurzame mobiliteit:

- Volgen en waar nodig beïnvloeden van de uitwerking van de Mobiliteitsvisie 2050 van IenW, o.a. bij de implementatie van het Kabinetsstandpunt Bereikbaarheid op Peil.
- In afstemming met het Kennisprogramma Verkeer en Vervoer (KpVV) doorontwikkelen van de monitoring van de Regionale Mobiliteitsprogramma's (RMP's).
- Beïnvloeden van de door het Kabinet ingezette prioritering in Mobiliteits- en Deltafonds volgens provinciale visie; doorontwikkeling van deze visie in een Perspectief op Bereikbaarheid.
- Volgen en beïnvloeden van de vernieuwing van de overleggen en processen van het Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT) en het Bestuurlijk Overleg Leefomgeving (BOL). Dit met als doel deze meer gebied georiënteerd en strategisch te maken.
- Volgen en beïnvloeden van het door het ministerie ingezette traject Toekomstperspectief Hoofdwegennet.
- Behartigen van de provinciale belangen in het traject naar vernieuwing van de autobelastingen onder meer n.a.v. de Contourenbrief Autobelastingen van het kabinet.
- Agenderen en doorontwikkelen van de aanpak gericht op beter benutten van het huidige mobiliteitssysteem, waaronder het regelen van structurele financiering voor de provinciale bereikbaarheidsorganisaties.

- Bijdragen aan een integrale aanpak van de ruimtelijke opgaven, waaronder de woningbouwopgaven in relatie tot bereikbaarheid en (duurzame) mobiliteit.
- Visieontwikkeling en bestuurlijke agendering van marktordening deelmobiliteit.
- Doorontwikkeling van het door provincies vastgestelde Toekomstbeeld Bereikbaarheid en uitvoering geven aan de werk-agenda die hiervoor in 2026 is vastgesteld.
- Uitvoeren van de lobby-agenda, die voortkomt uit de in 2026 ontwikkelde visie op alternatieve bekostiging.

Openbaar vervoer:
- Lobby coördineren voor het behoud van budgetten voor OV om haar rol in het realiseren van de grote transitieopgaven waar te maken. Het OV is een onderdeel van de vervoersketen, die onmisbaar is om het autogebruik te verminderen, daarmee de uitstoot te verminderen en het leefklimaat te verbeteren.
- Inbreng leveren en borgen van de provinciale belangen over nieuwe wetgeving (Spoorwet en herziening Wet Personenvervoer 2000), de herijking van het Toekomst Beeld Openbaar Vervoer 2040 en de vernieuwing van het OV-studentenreisproduct.
- Bepalen van een provinciaal standpunt t.a.v. de langetermijnstrategie voor de Marktordening spoor waar het ministerie van IenW een proces voor in gang heeft gezet.
- Uitvoering geven aan de werkagenda van IPO/Decentrale OV-autoriteiten (DOVA) over publieke mobiliteit en het faciliteren van kennisdeling tussen provincies. Hierbij wordt de samenwerking met de vervoerregio's (MRDH en VRA) en ook de landelijke OV-partners actief gezocht.
- Lobby voeren voor de implementatie van de integratie van het Wet maatschappelijke ondersteuning (WMO)-vervoer en (vraag gestuurd) OV, als onderdeel van publieke mobiliteit. Hierbij wordt samengewerkt met de VNG en de Vereniging Doelgroepenvervoer Nederland (VDVN).
- Behartigen van het provinciale belang, en dat van de vervoersregio’s, bij de totstandkoming van een kabinetsstandpunt over publieke mobiliteit.

Verkeersveiligheid:
- Bevorderen van een voortvarende uitvoering van de 3e tranche investeringsimpuls van het Strategisch Plan Verkeersveiligheid (SPV).
- Bevorderen van een voortvarende uitvoering van het Meerjarenprogramma Fietsveiligheid binnen het SPV.
- Samenwerking bevorderen tussen provincies onderling en andere partners in het kader van het programma Fietsveiligheid Voorop.
- Bevorderen dat de Toolkit Verkeerseducatie toekomstbestendig wordt doorontwikkeld.
- Bijdragen aan de actualisatie en uitvoering van het Strategisch Plan Verkeersveiligheid (SPV).
- Lobby voeren voor verkeersveiligheid en onder andere structurele financiering van verkeersveiligheid: € 100 miljoen per jaar vanaf 2027, als voortzetting van het SPV.
- Stimuleren van verkeershandhaving, onder meer via afstemming en samenwerking met de brede werkgroep verkeershandhaving en andere partners. Kennisontwikkeling en -deling stimuleren, samen met het CROW, SWOV, ZonMW en het Kennisprogramma Verkeer en Vervoer (KpVV).
- Belangen van de provincies behartigen in het kader van de implementatie van de EU-richtlijn Road Infrastructure Safety Management (RISM-II).

Fiets:
- Lobby voeren voor een financiële bijdrage (cofinanciering) van het Rijk voor doorfietsroutes.
- Input leveren op de bestuurlijke Landelijke Fietstafel en kennisdelen vanuit Tour de Force.
- Samenwerking bevorderen tussen provincies om zichtbaar te maken waar de fiets het verschil kan maken voor bereikbaarheid, woningbouw, gezondheid en leefbaarheid, o.a. via de actieagenda van het Nationaal Toekomstbeeld Fiets.

Goederenvervoer en logistiek:

- Uitvoering geven aan de IPO-strategische agenda Goederenvervoer en Logistiek, die de ambities en inzet bevat van de gezamenlijke provincies op het gebied van Goederenvervoer en Logistiek.
- Integrale provinciale input leveren aan de uitvoeringsagenda van het Toekomstbeeld Spoorgoederenvervoer van IenW.
- Het blijven monitoren op uitwijkverkeer ten gevolge van de vrachtwagenheffing en de provinciale belangen borgen wat betreft de terugsluis (middelen voor verduurzaming weg vrachtverkeer). Provinciale inbreng borgen in de herijking van de multimodale goederenvervoeragenda van IenW en in de Goederenvervoerscorridors (GVC)-aanpak (zie ook onder Europa en Defensie).
- Provinciale standpunten inbrengen in de bestuurlijke Binnenvaartafel.

Actuele onderwerpen 2027: Europa en Defensie:

- Op basis van het HNP-Werkplan 2027, in samenwerking met het HNP, bijdragen aan de inhoudelijke Europese lobby op het thema Bereikbaarheid en Infrastructuur, met als doel provinciale prioriteiten in te brengen bij Europese besluitvorming.
- Signaleren van kansen binnen Europese mobiliteits- en infrastructuurprogramma's en deze vertalen naar concrete mogelijkheden voor provincies, met specifieke aandacht voor het hoofdroutespoor (de TEN-T-corridors) en het nieuwe Meerjarig Financieel Kader (MFK) van de Europese Commissie.
- In afstemming met het ministerie van Defensie en van IenW nagaan waar de behoeften liggen aan en de mogelijkheden van zogenoemde dual-use (civiel en militair) van de huidige infrastructuur en andere aspecten van mobiliteit, incl. de financiering daarvan. Hierbij wordt nadrukkelijk afgestemd met andere defensie en assetmanagement gerelateerde IPO-onderwerpen.

Digitaal Stelsel Mobiliteitsdata (DSM):

- Belangen van de provincies behartigen in het kader van de implementatie van het Digitaal Stelsel Mobiliteitsdata (DSM).
- Belangen van de provincies behartigen in het kader van de Intelligent Transport System (ITS)-impactanalyse van IenW, die volgt uit de herziening van de ITS-richtlijn van de Europese Commissie.
- Efficiënter verzamelen van mobiliteitsdata, door betere samenwerking te stimuleren tussen provincies in het kader van het DSM.
- In kaart brengen welke mobiliteitsdata nog ontbreken en waar provinciale behoefte ligt.

Assetmanagement:

- Urgentie van de renovatie- en vervangingsopgaven van provinciale infrastructuur (?) agenderen.
- Een eenduidig beeld vanuit provincies schetsen over de renovatie- en vervangingsopgave, oook willen we de schaarstes in beeld krijgen.
- Handelingsperspectieven voor de komende jaren uitwerken voor beheer, onderhoud en vervanging van provinciale infrastructuur.
- Het goede gesprek voeren in het Bestuurlijk Overleg Financiële verhoudingen (BOFv), urgentie van stijgende kosten binnen infrastructuur agenderen en bijdragen aan de uitvoering van de adviezen die hieruit volgen. Het gesprek met het Rijk voeren over de balans tussen ambities, taken, middelen en handelingsperspectieven.
- Betere samenwerking stimuleren door de provincies tussen overheden, bedrijven en kennisinstellingen op het gebied van assetmanagement.
- Betaalbaarheid van het mobiliteitssysteem op de politiek bestuurlijke agenda zetten.

Wat zijn de risico's

Niet specifiek voor dit programma.

Wat zijn de kosten

	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2025	2026	2027	2028	2029	2030
2.2. Bereikbaarheid en Infrastructuur						
Lasten						
Programmalasten	171	204	208	208	208	208
Directe personeelslasten	813	787	835	835	831	831
Overige apparaatslasten	388	399	357	335	335	335
Totaal lasten	**1.372**	**1.390**	**1.400**	**1.378**	**1.374**	**1.374**
Baten						
Subsidies	0	0	0	0	0	0
Overig	0	0	0	0	0	0
Totaal baten	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Saldo	**1.372**	**1.390**	**1.400**	**1.378**	**1.374**	**1.374**

x € 1.000

2.3. Landelijk Gebied

In het landelijk gebied speelt veel. Zoals de verduurzaming van de landbouw, leefbaarheid, voedselzekerheid en -kwaliteit, biodiversiteitsherstel, herstel van natuur-, bodem- en waterkwaliteit, klimaatadaptatie en klimaatopgaven (voor landbouw en landgebruik), de reductie van stikstofemissies en de daar mee samenhangende vergunningverlening. De ruimtelijke samenhang van de opgaven (zoals voor klimaat, water en natuur) vraagt om een gebiedsgerichte aanpak waarbij provincies aan het stuur zitten.

Interprovinciaal Programma Landelijk Gebied (IPLG)
Vanwege de complexiteit en de omvang van de opgaven in het landelijke gebied is het Interprovinciaal Programma Landelijk Gebied (IPLG) in het leven geroepen. Het IPLG behartigt al sinds 2019 de belangen van provincies bij het Rijk, werkt samen met de andere overheden om de gezamenlijke inzet bij bestuurlijke overleggen met het kabinet voor te bereiden en zorgt voor een goede kennis- en informatiepositie van provincies. Vanwege het structurele karakter van deze activiteiten worden de werkzaamheden van IPLG als lijnactiviteit binnen IPO en BIJ12 voortgezet.

Ministeriële taskforce landbouw, natuur en stikstof en gezamenlijke bouwstenen
Het Kabinet Jetten werkt met grote urgentie aan de aanpak van het stikstof- en natuurdossier en heeft daarom in het voorjaar van 2026 een pakket van maatregelen uitgewerkt. Met dit pakket zullen stikstofreductie en natuurherstel geborgd kunnen worden. Daarmee volgt ook dat vergunningverlening kan worden opgepakt. Daarbij staat centraal dat perspectief geboden moet worden aan ondernemers. De Ministeriële taskforce, waaraan voorzitter IPO als gastlid deelneemt, zal een pakket met maatregelen opleveren.

Het IPO heeft met maatschappelijke partners in de vorm van een drietal bouwstenen een belangrijke inbreng geleverd aan het debat over de aanpak die noodzakelijk is. De bouwstenen zijn in belangrijke mate meegenomen in de voorstellen van de taskforce.

Het kabinet heeft voor het maatregelenpakket € 20 mld beschikbaar gesteld. De verwachting is dat een deel van de maatregelen gebiedsgericht ingevuld worden, danwel aansluiten bij de taken van provincies. Provincies zullen daarom een belangrijke rol spelen in de realisatie van het maatregelenpakket, onder meer bij gebiedsgerichte uitwerking van zonering en uitvoering van natuurmaatregelen.

Wat zijn onze doelen (volgens Bestuursprogramma 2023-2027)
Provincies hebben een gezamenlijke koers uitgezet voor het landelijk gebied en zijn van daaruit meer agenderend richting Rijk bij beleidsontwikkeling en –uitvoering voor het landelijk gebied, waaronder:

1. De ontwikkeling van de geborgde aanpak voor onder andere de stikstofreductie, die ervoor zorgt dat toestemmingsverlening weer van de grond komt, die een oplossing biedt voor PAS-melders (primair voorkomen van handhaving) en die toewerkt naar een toekomstbestendige wijze van vergunningverlening, toezicht en handhaving. Deze aanpak bevat ook generieke maatregelen op nationaal of Europees niveau om onder andere belangrijke opgaven voor de provincies mogelijk te maken zoals wonen en infrastructuur.

2. Provincies zijn op stoom met de integrale aanpak van opgaven in het landelijk gebied. In het opstellen van de gebiedsprogramma's en in de gebiedsprocessen zijn zichtbare stappen gezet om geïntegreerde oplossingen te bereiken, voorzien van middelen en instrumentarium en gericht op een duurzaam en toekomstbestendig perspectief voor bewoners en ondernemers.
3. Provincies blijven werken aan een gunstige staat van instandhouding van de natuur. Waar nodig worden daarvoor afspraken in het Natuurpact geactualiseerd. Ook wordt doorgewerkt aan de Agenda Natuurinclusief, waarin natuur aan andere sectoren gekoppeld wordt. Als de EU-verordening natuurherstel wordt vastgesteld dan leidt dit tot een intensivering van die aanpak. Omdat de impact groot is zullen provincies bijdragen aan het nationale herstelplan, dat het Rijk moet opstellen.
4. Provincies zetten stappen waarmee duidelijkheid ontstaat voor het gebiedsgerichte perspectief voor de landbouw en voor de ontwikkeling van het landelijke landbouwbeleid.
5. Provincies geven effectief invulling aan hun taken in het Natuurpact, waaronder het faunabeleid. In afstemming met het Rijk worden de mogelijkheden benut om de kosten voor faunaschade beter te beheersen, dit onder andere door in te zetten op kostenreductie van faunaschade via afstemming tussen provincies over beheer en efficiënte afhandeling van schade.

Wat gaan we daarvoor in 2027 doen

T.b.v. de koersbepaling en agenderende rol bij beleidsontwikkeling landelijk gebied

- Wederzijdse bestuurlijke afspraken voorbereiden met het Rijk over de aanpak van de opgaven in het landelijk gebied, mogelijk in de vorm van een Bestuursakkoord met het nieuwe kabinet. Afspraken met het Kabinet, over het pakket van de Ministeriële taskforce, en de beschikbare financiering (gedeelte van de € 20 mld), worden daartoe verder geconcretiseerd.
- Ter ondersteuning daarvan koersbepaling en positiebepaling met provincies t.b.v. integrale lange termijn aanpak en –uitvoering voor het landelijk gebied. Inbreng van deze koers en positie via de bestuurlijke lijn en lobby.
- In samenhang daarmee voorbereiding van de provinciale inzet op diverse strategische beleidstrajecten (o.a. nota ruimte, water- en bodembeleid, generiek beleid emissies, leefbaarheid, voedselzekerheid, landbouw- en natuurbeleid en innovatie).
- Met inachtneming van de Europese beleidsagenda en ontwikkeling van kaders en instrumenten (o.a. visie op landbouw en voedsel en daaruit voortkomende voorstellen, gemeenschappelijk landbouwbeleid, waterweerbaarheid, generatievernieuwing in de landbouw, klimaatbeleid, landbouwketenbeleid, vereenvoudiging weerbaarheid en concurrentiekracht).

T.b.v. ontwikkelen geborgde aanpak voor stikstofreductie

- Ondersteuning van provincies bij het komen tot plannen voor de uitwerking en onderbouwing van de additionaliteit om de vergunningverlening in beweging te krijgen. Het bijdragen aan de oplossing voor de legalisatie van PAS melders, interimmers en gedupeerden van de intern salderen uitspraak vormen daarbij een belangrijke prioriteit.
- In het verlengde van de Ministeriële Commissie Economie en Natuurherstel bijdragen aan de oplossing van (interbestuurlijke) vraagstukken rond de benodigde aanpassing van wet- en regelgeving ter implementatie en borging van doelsturing, het toewerken naar toekomstige toestemmingsverlening, met bijbehorende AmvB's voor projecten op het terrein van duurzaamheid en/of kleine deposities en het mogelijk maken van de Rekenkundige Ondergrens.
- Daarvoor meewerken aan de afrekenbare stoffenbalans, een oplossing voor het toerekenen en borgen van kleine deposities (rekenkundige ondergrens) en het (juridisch) borgen van innovaties.

- Uitvoeren en doorontwikkelen van het Plan van Aanpak ter verbetering van Toezicht en Handhving (T&H) in afstemming met Ruimte en Leefomgeving en borgingsafspraken volgend uit de uitwerking van doelsturing en ook het IPB-VTH.
- Bijdragen aan inzicht en monitoring op bedrijfsniveau ter borging van doelsturing en het provinciaal richten van het onderzoek binnen het zogenaamde Nationale Kennisprogramma Stikstof.

T.b.v. het zetten van stappen in de ontwikkeling en uitvoering van de integrale gebiedsgerichte aanpak van het Landelijk Gebied

- Uitwerking van de interbestuurlijke uitvoeringsaanpak en inbrengen van deze aanpak in de bestuurlijke processen die volgen op de kabinetsinzet voor landbouw, natuur en stikstof. Om invulling te geven aan versterking van de uitvoeringskracht werken de decentrale overheden gezamenlijk een uitvoeringsaanpak uit, als basis voor interbestuurlijke samenwerking; met elkaar en ook met het Rijk. De aanpak richt zicht op versterking van capaciteit, kennis, gebiedsarrangementen en (financieel) instrumentarium.
- Ondersteuning van provincies bij de uitwerking van voorstellen voor zonering.
- Ondersteuning aan de provinciale inzet op de gebiedsgerichte aanpak door kennisdeling, bepalen van condities voor de uitvoering van maatregelen en ontwikkeling van instrumenten.
- Het organiseren van de samenwerking met de Unie van Waterschappen, Vereniging van Nederlandse Gemeenten, DG realisatie Landelijk Gebied, andere interprovinciale of interbestuurlijke programma's en Rijksdepartementen ten behoeve van de gebiedsgerichte aanpak.
- Ondersteuning bij de ontwikkeling en inzet van gemeenschappelijke informatieproducten voor de gebiedsgerichte aanpak, waaronder de ontwikkeling van een provinciale monitor landelijk gebied.

T.b.v. actualiseren en intensiveren van de afspraken voor het bereiken van een gunstige staat van instandhouding van de natuur

- Leveren van inbreng en voorbereiding proces bij het uitwerken van geactualiseerde afspraken voor natuurbeleid en de financiering daarvan (Natuurpact 2.0). In deze actualisatie worden onder meer de afspraken over natuurmaatregelen, over intensivering van natuurbeheer en over de natuurherstelverordening meegenomen. Verwachting is dat in 2027 gezamenlijke besluitvorming plaatsvindt over de uitvoering in 2028 en verder. Het Berenschot-rapport naar balans taken en middelen natuur levert belangrijke inbreng voor dit gesprek.
- Gezamenlijk met het ministerie van LVVN zorgen voor de uitwerking en implementatie van het vernieuwd stelsel agrarisch natuurbeheer (ANB), ter versterking van huidige subsidiestelsel agrarisch natuur- en landschapsbeheer (ANLB). Deze aanpak gebeurt in samenhang met Gemeenschappelijk Landbouw Beleid (GLB) (zie hieronder).
- Invulling van het programmamanagement van Programma Natuur samen met het ministerie van LVVN en nadere uitwerking van inzet van dit programma voor geborgd natuurherstel.
- Ondersteuning bij de beleidsontwikkeling en -uitvoering voor het behalen van de Natura 2000-doelen. Voorbereiden van de interprovinciale inbreng op landelijke trajecten, zoals actualisatie van de handreiking natuurdoelanalyses, infractieprocedure grutto en concretisering van landelijke doelen. Voorbereiding provinciale inbreng in landelijke trajecten op het gebied van monitoring, Natura 2000 en de Vogelrichtlijn.
- Voorbereiding van geactualiseerde Agenda Natuurinclusief, op basis van een appreciatie op verkenning interbestuurlijke aanpak natuurinclusief.

Implementatie Natuurherstelverordening

- Met provincies leveren van inbreng t.b.v. de landelijke implementatie EU-verordening natuurherstel en het Nationaal Natuurherstelprogramma. Het ministerie van LVVN heeft voor deze inzet financiering beschikbaar gesteld aan provincies en IPO. Over de wijze waarop de voorbereiding plaatsvindt hebben Rijk en decentrale overheden in het voorjaar van 2026 bestuurlijke afspraken gemaakt.
- Ondersteuning bij de besluitvorming rondom de provinciale implementatie EU-verordening natuurherstel.

T.b.v. verdere invulling geven aan de taken in het bestaande Natuurpact, waaronder het faunabeleid

- Het faciliteren van kennisuitwisseling en voorbereiding van gezamenlijke besluitvorming voor de actualisatie van afspraken in het Bestuursakkoord Natuur en Natuurpact.
- Afronden van het onderzoek naar balans taken en middelen i.r.t. het Natuurpact en het bepalen van de gewenste vervolginzet.
- Voorbereiden van gezamenlijke besluitvorming over de uitvoering fauna(schade-)beleid, inclusief gezamenlijheid op rijksinzet ten aanzien van faunabeheer en gedragscodes.
- Gezamenlijk met het ministerie van LVVN zorgen voor de uitwerking en implementatie van het vernieuwd stelsel agrarisch natuurbeheer (ANB) ter versterking van huidige subsidiestelsel agrarisch natuur- en landschapsbeheer (ANLB). Deze aanpak gebeurt in samenhang met GLB (zie hieronder).

T.b.v. vormgeving aan de verdere ontwikkeling van het landbouwbeleid binnen de transitie

- Door middel van actualisatie van het positionpaper landbouw de provinciale inzet formuleren t.b.v. actieve inbreng bij landelijke beleidsontwikkeling voor een toekomstbestendige duurzame landbouw.
- Samen met het Rijk voorbereiden van een aanpak voor de volgende GLB-periode (Gemeenschappelijk Landbouwbeleid) na 2027, die aansluit op de behoeften en perspectieven in de gebiedsprocessen.
- Gezamenlijk inbreng leveren richting het Rijk en provincies ondersteunen bij de nadere uitwerking van beleid gericht op toepassing van gewasbeschermingsmiddelen. Onderdeel hiervan is de uitwerking van afspraken in het convenant gewasbeschermingsmiddelen die gericht zijn op provincies.
- Afstemming met het ministerie van LVVN organiseren met betrekking tot de beleidsontwikkeling landbouw, waaronder voor dierenwelzijn, 8'e Nitraatrichtlijn, VGO III en gewasbeschermingsmiddelen.

Wat zijn de risico's

Niet specifiek voor dit programma.

Wat zijn de kosten

	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Meerjarenraming 2028	2029	2030
2.3. Landelijk Gebied						
Lasten						
Programmalasten	4.236	5.552	4.861	4.812	4.812	4.812
Directe personeelslasten	1.952	2.574	3.030	2.753	2.739	2.739
Overige apparaatslasten	933	1.114	1.295	1.103	1.103	1.103
Totaal lasten	**7.121**	**9.240**	**9.186**	**8.668**	**8.654**	**8.654**
Baten						
Subsidies	0	0	0	0	0	0
Overig	0	450	300	0	0	0
Totaal baten	**0**	**450**	**300**	**0**	**0**	**0**
Saldo	**7.121**	**8.790**	**8.886**	**8.668**	**8.654**	**8.654**

x € 1.000

Toelichting

In de lasten zijn de voorstellen uit de Tussenrapportage 2026 en de Conceptbegroting 2027 verwerkt.

- Voor de begeleiding en coördinatie van de Natuurherstelverordening worden de extra lasten gedekt uit een bijdrage vanuit LVVN.
- Voor de monitor gebiedsgerichte aanpak en de coördinatie van gewasbeschermingsmiddelen zijn middelen beschikbaar gesteld.
- De programmalasten zijn verlaagd in verband met het overbrengen van taken en middelen voor Aerius naar deel 3. Ondersteuning provinciale uitvoering door BIJ12.

2.4. Klimaat en Energie

Wat zijn onze doelen (volgens Bestuursprogramma 2023-2027)

1. Provincies zijn in staat om bij te dragen aan het oplossen van netcongestie. Zij doen dat door een regierol te pakken in de provincie, door onorthodoxe maatregelen te stimuleren en te werken aan een toekomstbestendig energiesysteem, rekening houdend met innovaties.
2. Er wordt invulling gegeven aan sectorale doelen en maatregelen voortkomend uit het Klimaatakkoord en aanvullend klimaatbeleid en daarbij blijven we het belang van energiebesparing benadrukken.
3. Provincies organiseren integraliteit en samenhang binnen het energiesysteem en tussen de verschillende sectoren en energiedragers.
4. Provincies zijn in staat om zorg te dragen voor zorgvuldige ruimtelijke inpassing van het energiesysteem van de toekomst.

Wat gaan we daarvoor in 2027 doen

Netcongestie

- Vaststellen van en uitvoering geven aan de Strategische Agenda Netcongestie (SAN) die IPO en provincies in Q3 2026 opleveren.
- Volwaardig partner in het Landelijk Actieprogramma Netcongestie (LAN) zijn , met name op de sporen ‘sneller bouwen’ en ‘beter benutten’, om netcongestie zo veel als mogelijk te voorkomen en de gevolgen te beperken
- Monitoren van de implementatie en uitvoering van het ACM (Autoriteit Consument en Markt) prioriteringskader, met belangrijke nadruk op overeind houden van provinciale woningbouwambities. In blijven zetten op mogelijk maken ‘noodpotje’ voor als onverwachte situaties zich voordoen.

Energiesysteem

- Afspraken maken, en hier uitvoering aan geven, met Rijk en partners over wie welke rol pakt in decentraal energiesysteem – als opvolging van ISA overeenstemming eind 2025, en invulling van de bijbehorende randvoorwaarden. Deze nieuwe interbestuurlijke werkwijze – inclusief energiebeelden en energieafspraken – met elkaar in 2027 invullen.
- Bijdragen aan oprichting en start van nationaal programma energiesysteem LOE (Landelijk Ondersteuningsprogramma Energietransitie), waarin huidige programma’s NPRES (Nationaal Programma Regionale Energiestrategie), NPLW (Nationaal Programma Lokale Warmtetransitie en SP-IPE (Samenwerkings Programma Integraal Programmeren Energiesystemen) worden samengevoegd.
- Vervolgstappen nemen naar aanleiding van de voorbereiding van pMIEK 3.0 (provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat) (2027) en de verdere doorontwikkeling van deze producten (pMIEK 4.0) – als onderdeel van de nieuwe interbestuurlijke werkwijze.
- Zorgen voor juiste randvoorwaarden om initiatieven voor energiehubs, die (o.a.) door provincies worden aangejaagd, tot wasdom te brengen.

Energie en ruimte

- Samen met het Rijk mogelijk maken om omgevingsrechtelijk instrumentarium te kunnen benutten om nieuwe ontwikkelingen energetisch slim in te passen. Dat betekent dat deze ontwikkelingen zo worden ontworpen dat ze het elektriciteitsnet minimaal belasten of zelfs helpen ontlasten.

- Blijven inbrengen van het ruimtelijk perspectief in energiesysteem-instrumenten/producten (zoals pMIEK's) en energiesysteem perspectief in provinciale Omgevingsverordeningen. Daarbij verder doordenken hoe vanuit energie op ruimtelijke ontwikkelingen kan worden gestuurd.

Hernieuwbare opwek
- Afspraken maken met Rijk over of/hoe invulling te geven aan de ambities van het kabinet om nog meer opwek op land te realiseren.
- Randvoorwaarden in orde maken voor realisatie van SMR's (small modular reactors) in de provincies.

Gebouwde omgeving en warmte
- Toewerken naar afspraken voor versnellen van warmtetransitie.
- Randvoorwaarden in orde maken voor oprichting decentrale warmtebedrijven.

Alternatieve energiedragers
- Belemmeringen wegnemen voor productie en toepassing van waterstof en groen gas.

Verduurzaming industrie
- Bijdragen aan verduurzaming van industriële bedrijven, van zowel de energie-intensieve industrieclusters als de meer verspreide Cluster6 industrie.

Overig
- Nieuwe afspraken maken met het Rijk over uitvoeringsmiddelen voor klimaat- en netcongestietaken, zowel voor de periode tot 2023 als daarna. Dit is van belang omdat de beschikbare middelen voor de uitvoering van provinciale klimaat- en energietaken onder druk staan, terwijl de omvang van de opgaven groot blijft.

- Inbreng leveren op diverse consultaties op basis van de zogenaamde wetgevingskalender Klimaat en Energie.
- Werken aan de (digitale) informatievoorziening ten behoeve van de opgave klimaat en energie in nauwe samenwerking met medeoverheden, kennisinstituten en aanpalende opgaves.

Wat zijn de risico's

Niet specifiek voor dit programma.

Wat zijn de kosten

	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2025	2026	2027	2028	2029	2030
2.4. Klimaat en Energie						
Lasten						
Programmalasten	655	117	120	120	120	120
Directe personeelslasten	1.173	1.860	1.948	1.948	1.938	1.938
Overige apparaatslasten	560	805	832	781	781	781
Totaal lasten	**2.387**	**2.783**	**2.900**	**2.849**	**2.839**	**2.839**
Baten						
Subsidies	0	0	0	0	0	0
Overig	584	0	0	0	0	0
Totaal baten	**584**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Saldo	**1.804**	**2.783**	**2.900**	**2.849**	**2.839**	**2.839**

x € 1.000

2.5. Regionale economie en Cultuur

Wat zijn onze doelen (volgens Bestuursprogramma 2023-2027)

1. Ruimte voor economie is onderdeel van de integrale ruimtelijke opgave, zowel in de regio als landelijk.
2. De innovatie- en valorisatiekracht in de regio's is versterkt en vormt de basis voor de transities in de regio, met oog voor zowel het innovatieve als het brede MKB. De provinciale inzet op innovatie en valorisatie is daarbij stevig aangehaakt op het landelijke missiegedreven innovatiebeleid en het EU-innovatiebeleid. Verduurzaming en digitalisering staan daarbij centraal en een goede digitale infrastructuur is hiervoor essentieel.
3. In de transitie naar een circulaire economie zijn op regionale schaal goede voorbeelden ontstaan van gesloten kringlopen, waardoor het perspectief op een circulair Nederland in 2050 in de regio tastbaar en helder is.
4. De aandacht voor de vrijetijdsector zal met name gericht zijn op het verder vormgeven van de transitie van de sector volgens het Landelijke Perspectief op Bestemming 2030, inclusief het creëren van voldoende ruimte voor verdere ontwikkeling van zowel recreatie als toerisme. De organisatie en structuur van de sector is verbeterd, mede als gevolg van de Samenwerkingstafels waartoe het Rijk het initiatief heeft genomen.
5. Er wordt dankzij inzet van provincies op regionale en landelijke schaal 'als één overheid' samengewerkt bij onderhoud, ontwikkeling en educatie van kunst, cultuur (inclusief de bibliotheken) en erfgoed. Er zijn goede afspraken (bestuurlijk en financieel) gemaakt tussen provincies, het ministerie van OCW en VNG om dit te bewerkstelligen.

Wat gaan we daarvoor in 2027 doen

Regionale economie

- Kerntaak Regionale Economie van de provincies krijgt verder vorm door op wettelijke verankering en structurele financiering blijvend in te zetten bij bestuurlijke afspraken met het Rijk. Dit gebeurt o.a. door actieve belangenbehartiging, ook in samenwerking met VNG.
- Het bovenregionale programma van de regionale ontwikkelingsmaatschappijen (ROM) zorgt voor samenhang in provinciale investeringen in innovatie. De sturende rol van provincies gericht op valorisatie van de Kennis- en Innovatieagenda's krijgt in de governance structuur vorm. In de herijking van de publiek-private samenwerking op innovatie zetten we in op deelname aan de KIA (Kennis en Innovatie Agenda's) teams die gaan adviseren aan het Rijk over prioriteiten en thema's voor subsidies. We werken aanhaking van provincies bij de Nationale Technologie Strategie verder uit.
- We zetten in op een verbeterde onderlinge samenwerking met het ministerie van EZK/ROMs/provincies en op eenduidige afspraken met het ministerie van EZK voor de aansturing van de ROMs. Ook op de uitwerking van de taskforce toekomstige welvaart en vestigingsklimaat en het versterken van (innovatieve) activiteiten op het gebied van de defensie-industrie (o.a. dual-use).
- Lobby voeren voor het nieuwe Europees MFK (2028-2034) via de kopgroep MFK. Inzet op regionaal zeggenschap in het toekomstig cohesiebeleid, met EFRO als belangrijk financieel instrument om innovatie en concurrentiekracht in de regio te stimuleren. Inzet op behoud van een zo groot mogelijk aandeel EFRO voor de Nederlandse regio's en behoud van Horizon.
- Verder invulling geven aan de IPO-propositie voor MKB dienstverlening, waarbij de nationale actieagenda als leidraad dient. Voor het (brede) MKB wordt de aanpak voor digitalisering en de

resultaten van het leerprogramma verder toegepast en worden vraagstukken als CE uitgewerkt. Toewerken naar implementatie van de resultaten van de MKB actieagenda werkpakketten, waaronder de gezamenlijke businesscase van de MKB Actieagenda partners.
- Stimulering van digitale sleuteltechnologieën (AI, data sciences en cybersecurity) om de regionale economie en in het bijzonder het MKB verder te brengen. Dit o.a. door nauwe betrokkenheid bij de EDIH's (Europese Digitale Innovatie Hubs) en de bovenregionale samenwerking van de EDIH's, alsook voortzetting van de leertrajecten en toepassing van de uitkomsten van het geleerde uit 2026. Uitwerken rol datacenters en digitale infrastructuur als randvoorwaarde toekomstige economische groei.
- De samenwerkingsafspraken krachtenbundeling Circulaire Economie door het Rijk en medeoverheden krijgt in 2026 middels een convenant een vervolg in 2027 op 5 thema's (Ruimte voor CE, kennis, ketens, VTH en inkoop). Het eerdere thema MKB wordt verbonden aan de MKB Actieagenda. De afspraken rond kennisdeling krijgen verder vorm, ook verschijnt er in 2027 weer een gezamenlijke Provinciale Circulaire Economie Monitor.
- Voor ruimtelijke economie blijven we inzetten op bestuurlijke afspraken over standpunten (o.a. strategisch programmeren) uit de position paper. We werken in 2027 verder aan de gezamenlijke interbestuurlijke Uitvoeringsagenda ruimte voor economie. We zetten ons pro-actief in op de uitwerking van een aantal acties uit de agenda in lijn met onze position paper. Hierbij wordt het geleerde in 2026 uit de leertrajecten meegenomen.
- Uitvoering geven aan de in 2025 vastgestelde provinciale samenwerkingsagenda voor Vrijetijdseconomie (position paper VTE) wordt in 2027 voortgezet. In de Landelijke Raad voor Toerisme en Recreatie brengen we de plannen van aanpak 'Aanbodontwikkeling- en optimalisatie' in en deze worden samen met andere initiatieven vanuit de Raad via een triple-helix samenwerkingsverband uitvoeren.
- Human Capital wordt beschouwd als een rode draad door alle beleidsterreinen en als gezamenlijke belangenbehartiging m.b.t. regionale talentfondsen gewenst is wordt hierop geacteerd.

Cultuur
- De bestuurlijke agenda 2024-2028 uitwerken; het formuleren van de gewenste provinciale rol in het cultuurstelsel na 2028, in dialoog met het ministerie van OCW-VNG, en de sector (Kunsten '92, sectorinstituten en Rijksfondsen). Onderdeel daarvan is de route naar een nieuw cultuurbestel (tot de zomer 2027) waarbij in nauwe afstemming met het ministerie van OCW, VNG, de 12 provincies en de steden afspraken gemaakt worden over een nieuw en vereenvoudigd bestel. We actualiseren het algemeen kader interbestuurlijke verhoudingen cultuur uit 2012 (OCW-VNG-IPO). Daarin leggen we vast dat Rijk, gemeenten en provincies samen verantwoordelijk zijn voor het stelsel, en wat ieder daarin doet.
- Gemeenschappelijke doelen voor cultuurbeleid (zoals geformuleerd door de Raad voor Cultuur) opnemen in de wijziging van de Wet op het specifiek cultuurbeleid.
- Uitvoering van de Bestuurlijke Afspraken Cultuurbeoefening 2025-2028 met het ministerie van OCW, VNG en partners voor cultuureducatie en -participatie. Contouren vastleggen voor nieuwe afspraken vanaf 2029, betere afstemming ondersteuningsstructuur en inzet middelen tussen Rijk, provincies en gemeenten.
- Uitvoering van de wettelijke taak in de nieuwe Wsob (nieuwe Bibliotheekwet vanaf 2027) ten aanzien van de provinciale ondersteuning. Ondersteuning bij de inrichting van de provinciale interbestuurlijke toezichtstaak op de zorgplicht van gemeenten.
- De in 2026 getekende bestuurlijke afspraken erfgoed worden uitgevoerd.
- Implementatie en coördinatie voor het nader invullen van de uitvoering van het Verdrag van FARO.
- Provinciale belangenbehartiging en coördinatie van de uitvoering van de restauratie en de archeologie-agenda.

Wat zijn de risico's

Niet specifiek voor dit programma.

Wat zijn de kosten

	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2025	2026	2027	2028	2029	2030
2.5. Regionale economie en Cultuur						
Lasten						
Programmalasten	123	259	264	264	264	264
Directe personeelslasten	891	1.010	1.057	1.058	1.052	1.052
Overige apparaatslasten	426	437	452	424	424	424
Totaal lasten	**1.440**	**1.706**	**1.773**	**1.746**	**1.740**	**1.740**
Baten						
Subsidies	0	0	0	0	0	0
Overig	0	0	0	0	0	0
Totaal baten	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Saldo	**1.440**	**1.706**	**1.773**	**1.746**	**1.740**	**1.740**

x € 1.000

2.6. Financiën en Openbaar Bestuur

Wat zijn onze doelen (volgens Bestuursprogramma 2023-2027)

Ons doel is een evenwichtige en stabiele meerjarenfinanciering voor de provincies met goede financiële en interbestuurlijke verhoudingen. Er zijn noodzakelijke stappen naar evenwichtige en stabiele financiële verhoudingen gezet (betreft o.a.
de normeringssystematiek, het uitkeringsstelsel, het verdeelmodel tussen provincies en het eigen belastinggebied). Dit is gedaan in constructief overleg met het Rijk.

Wat gaan we daarvoor in 2027 doen

- De interbestuurlijke verhoudingen verbeteren door op basis van gelijkwaardig partnerschap samen te werken met het Rijk, de VNG en de UvW aan de uitvoering van acties en afspraken uit de Actieagenda Sterk Bestuur, de Code Interbestuurlijke Verhoudingen, de uitvoering van uitvoerbaarheidstoetsen (UDO) en de ontwikkeling van het beleidskader decentraal en gedeconcentreerd bestuur. In de praktijk van beleidsvoorbereiding en -uitvoering het belang van goede interbestuurlijke verhoudingen blijvend onder de aandacht brengen.
- De financiële verhoudingen verbeteren door het Rijk te houden aan het op orde brengen van de balans tussen taken en middelen voor de decentrale overheden. De kostenontwikkeling van taken en opgaven goed in kaart te brengen zodat er een passende bekostiging komt. De omvang van het Provinciefonds en de belastingcapaciteit van provincies dienen gelijke tred te houden met de kostenontwikkeling van de provinciale taken om een robuust voorzieningenniveau voor inwoners te behouden.
- In bestuurlijke overleggen te pleiten voor maximale beleidsvrijheid voor provincies, met een heldere rolverdeling tussen overheden, een integrale aanpak van maatschappelijke opgaven, eenvoudiger verantwoordings- en uitvoeringsregels op basis van onderling vertrouwen, en informatie-uitvraag die beperkt blijft tot het noodzakelijke.
- Ter versterking van de kennisfunctie wordt samengewerkt met andere overheden en kennisinstellingen.

Wat zijn de risico's

Niet specifiek voor dit programma.

Wat zijn de kosten

	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2025	2026	2027	2028	2029	2030
2.6. Financiën en Openbaar Bestuur						
Lasten						
Programmalasten	14	273	279	279	279	279
Directe personeelslasten	821	930	835	835	831	831
Overige apparaatslasten	392	403	357	335	335	335
Totaal lasten	**1.227**	**1.606**	**1.471**	**1.449**	**1.445**	**1.445**
Baten						
Subsidies	0	0	0	0	0	0
Overig	0	0	0	0	0	0
Totaal baten	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Saldo	**1.227**	**1.606**	**1.471**	**1.449**	**1.445**	**1.445**

x € 1.000

2.7. Digitalisering

Wat zijn onze doelen (volgens Bestuursprogramma 2023-2027)

1. Ter ondersteuning van integrale gebiedsprocessen en de rol van gebiedsregisseur hebben de provincies een versterkte informatiepositie op het gebied van de samenhangende transities in de fysieke leefomgeving. Hiermee wordt het vinden van (geïntegreerde) ruimtelijke oplossingen en het maken van ruimtelijke keuzes in de gebiedsprocessen ondersteund. Als provincies gebruik willen maken van AI en andere digitale innovaties ondersteunen wij hen hierbij en zorgen we voor kennisdeling. Bij dit alles maken we slim gebruik van ontwikkelingen bij het Rijk, zoals de beleidsvisie Zicht op Nederland en de Interbestuurlijke Datastrategie en Europese ontwikkelingen zoals de komst van de European data spaces.
2. Provincies voldoen aan Europese en nationale digitaliseringswetgeving. IPO heeft met provincies een goede aanpak hiervoor ontwikkeld en pakt op verzoek van provincies bepaalde onderdelen hiervan op namens de gezamenlijke provincies.
3. Provincies hebben lessen getrokken over hoe digitalisering op een verantwoorde manier kan worden omarmd en kan bijdragen aan oplossingen voor maatschappelijke opgaven. De Interprovinciale Ethische Commissie (IEC) adviseert over borging van publieke waarden bij digitale transformatie van provincies. We ondersteunen binnen dit thema provincies ook bij het ontwikkelen van 21ste -eeuwse vaardigheden en competenties in de organisatie en bij digitaal leiderschap.

Wat gaan we daarvoor in 2027 doen

Versterking van de informatiepositie van provincies voor de opgaven in de fysieke leefomgeving door:

1. Inrichting van organisatiebreed portfoliomanagement binnen de Vereniging IPO voor de ontwikkeling van informatieproducten, om te borgen dat deze goed aansluiten op daadwerkelijke behoeften vanuit de provincies en de AAC's voor de overige opgaven in het IPO Bestuursprogramma;
2. Opzetten van een gestructureerd proces om als provincies gezamenlijk opgavegericht te innoveren, in nauwe aansluiting op de ambtelijke adviescommissies voor de overige opgaven in het IPO Bestuursprogramma;
3. Selectie en inrichting van een interprovinciaal stelsel van gegevenswoordenboeken voor gestandaardiseerde gegevensuitwisseling bij het "ruimtelijk puzzelen" in de fysieke leefomgeving en overdracht van dit stelsel naar beheer bij het Rijk;
4. Promotieonderzoek op het gebied van de informatiepositie van provincies in de fysieke leefomgeving, door een duaal promovendus die is aangesteld bij het programma Ruimte en Leefomgeving (RenL);

Versterking van de digitale slagkracht van provincies, op de volgende manieren:

1. Deelname namens IPO aan de programmaorganisatie van de Nederlandse Digitaliseringsstrategie (NDS) en coördinatie van deelname vanuit provincies aan de verschillende inhoudelijke onderdelen van de NDS, met focus op de NDS-prioriteiten cloud, AI en digitale weerbaarheid/digitale autonomie:
2. Versterking van de cyberweerbaarheid van de provinciale bestuurslaag door opstart van het nieuwe sectorale security operations center (SOC) voor de provinciale bestuurslaag.

3. Coördinatie van de inspanningen van provincies om te voldoen aan de actieve en passieve openbaarmakingsverplichting in de Wet open overheid (Woo);
4. Belangenbehartiging namens provincies en ondersteuning van provincies bij de implementatie van Europese en nationale digitaliseringswetgeving, zoals de Cloud and AI Development Act (CADA) en de Cyberbeveiligingswet.
5. Coördinatie van impactanalyses en Uitvoeringstoetsen Decentrale Overheden (UDO's) voor digitaliseringswetgeving. Inzet op lobby met het Rijk en medeoverheden voor beleidsbeïnvloeding bij de Europese Commissie.
6. Ondersteunen van provincies bij de ontwikkeling van digitaal vakmanschap, in nauwe aansluiting op de doelstellingen in de werkgeversvisie 2025-2030.
7. Organisatie van inspirerende thematische evenementen met provincies op het gebied van digitalisering, zoals de jaarlijkse Interprovinciale AI-dag of evenementen in het kader van de NDS.

Wat zijn de risico's

Niet specifiek voor dit programma.

Wat zijn de kosten

	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2025	2026	2027	2028	2029	2030
2.7. Digitalisering						
Lasten						
Programmalasten	1.782	1.438	2.174	2.061	2.061	2.061
Directe personeelslasten	645	731	765	765	761	761
Overige apparaatslasten	308	316	327	307	307	307
Totaal lasten	**2.735**	**2.485**	**3.266**	**3.133**	**3.129**	**3.129**
Baten						
Subsidies	578	0	113	0	0	0
Overig	0	0	0	0	0	0
Totaal baten	**578**	**0**	**113**	**0**	**0**	**0**
Saldo	**2.157**	**2.485**	**3.153**	**3.133**	**3.129**	**3.129**

x € 1.000

Toelichting

- In de lasten is het voorstel uit de Conceptbegroting 2027 verwerkt. Voor het oprichten van het Sectoraal Security Operations Center (SOC) zijn aanvullende middelen beschikbaar gesteld.
- Daarnaast wordt in de begroting rekening gehouden met het project AI chatbot tbv begrippenkaders waarvoor we in 2027 € 113.000 subsidie besteden van BZK.

2.8. Werkgeverszaken

Wat zijn onze doelen (volgens Bestuursprogramma 2023-2027)

1. Een cao voor de provinciale sector, waarbij de afspraken uit de nieuwe cao's zijn geïmplementeerd, worden gemonitord en geëvalueerd.
2. Doorontwikkeld en geborgd goed provinciaal en publiek werkgeverschap. Het IPO werkt hierbij, via Zelfstandige Publieke Werkgevers (ZPW), goed samen met onderwijssectoren en andere decentrale overheden.
3. Een sterkere rechtspositie voor politiek ambtsdragers. Door middel van belangenbehartiging en consultatie is er bijgedragen aan de wet- en regelgeving hieromtrent, waarbij extra aandacht is gevestigd op de pensioenen.

Wat gaan we daarvoor in 2027 doen

- Ondersteunen van de Bestuurlijke Onderhandelingsdelegatie (BOD) voor het (doorlopend) voeren van cao-overleg. Daarnaast het tot stand brengen van bestuurlijke opvattingen over actuele sectorale issues rond arbeidsvoorwaarden en arbeidsverhoudingen en de implementatie van de meerjarige provinciale werkgeversvisie. Na de PS-verkiezingen in 2027 zal een nieuwe BOD worden samengesteld en zal een uitvoerige overdracht en introductie nodig zijn.
- In overleg met de vakbonden en in nauwe samenwerking met de provinciale werkgevers, bevorderen dat nieuwe en eerdere cao-afspraken worden geïmplementeerd. Over een aantal dossiers moeten nog nadere (cao) afspraken worden gemaakt (bijvoorbeeld over zware beroepen, vereenvoudiging van de cao). Daarnaast worden de effecten van gemaakte afspraken gemonitord en geëvalueerd (evaluatie functiegebouw, diverse afspraken uit de preambule, de recente aanpassing van het persoonlijke budget duurzame inzetbaarheid (PBI). Dit kan leiden tot bijstelling van gemaakte afspraken en is nodig voor dossieropbouw voor de volgende cao. Het toewerken naar een volgende cao is eind 2027 voorzien.
- Lobbyen namens de samenwerkende provincies voor goed publiek werkgeverschap via Zelfstandige Publieke Werkgevers (ZPW). Samenwerking via ZPW met onderwijssectoren en andere decentrale overheden. Afstemmen met medeoverheden ter voorbereiding op de cao- en pensioenonderhandelingen en consultaties over nieuwe wetgeving.
- Afstemmen en samenwerking met de AAC Werkgeverszaken, Kring van provinciesecretarissen (KPS) en diverse expertwerkgroepen met provinciale collega's gericht op toekomstbestendige arbeidsvoorwaarden, de ontwikkeling van provinciale organisaties en goed werkgeverschap.
- Belangen behartigen voor de rechtspositie van politiek ambtsdragers binnen de provinciale sector. Bijdragen leveren aan consultatie over wetgeving en beleid t.a.v. politiek ambtsdragers (onder andere de pensioentransitie, aantrekkelijkheid van het ambt, integriteit).
- Het voorbereiden van aanbestedingen en contractbeheer (o.a. bovenwettelijke uitkeringen, algemene pensioenwet politieke ambtsdragers. (APPA), zorgverzekeringen, geschillencommissies, evaluaties n.a.v. cao-afspraken) voor de provinciale werkgevers en werknemers. Waar mogelijk samen met andere decentrale overheden.

Wat zijn de risico's

Niet specifiek voor dit programma.

Wat zijn de kosten

	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Meerjarenraming 2028	2029	2030
2.8. Werkgeverszaken						
Lasten						
Programmalasten	146	280	286	286	286	286
Directe personeelslasten	399	651	682	682	678	678
Overige apparaatslasten	190	282	291	273	273	273
Totaal lasten	**735**	**1.213**	**1.259**	**1.242**	**1.238**	**1.238**
Baten						
Subsidies	0	0	0	0	0	0
Overig	0	0	0	0	0	0
Totaal baten	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Saldo	**735**	**1.213**	**1.259**	**1.242**	**1.238**	**1.238**

x € 1.000

3. ONDERSTEUNING PROVINCIALE UITVOERING DOOR BIJ12

In dit deel behandelen we de taken waarin BIJ12 de twaalf Nederlandse provincies ondersteunt bij de uitvoering van gemeenschappelijke opgaven, voornamelijk in het domein van de (transitie) natuur en stikstof. BIJ12 zorgt voor een efficiënte uitvoering tegen lage kosten. In het mandaat van de 12 provincies voert BIJ12 twee wettelijke regelingen uit: de afhandeling van de faunaschades en (vooralsnog) de subsidieregeling opruiming drugsafval.

BIJ12 verbindt de provincies met expertise en ondersteunt provinciale commissies, zoals de Adviescommissie Schade Grondwater (ACSG) en Stichting Certificering SNL. BIJ12 verwerkt gegevens tot betrouwbare informatie op basis waarvan provincies besluiten kunnen nemen. Zo draagt BIJ12 bij aan het versterken van de informatiepositie van provincies.

3.1. Expertiseteam Stikstof & Natura 2000

Wat zijn onze doelen (volgens Bestuursprogramma 2023-2027)

Provincies zijn optimaal ondersteund bij hun uitvoeringstaken binnen het dossier Stikstof & Natura 2000.

Wat gaan we daarvoor in 2027 doen

- Ondersteunen van provincies bij hun uitvoeringstaken in het landelijk gebied, met nadruk op stikstof en Natura 2000, met kennis, expertise, analyses, dataverzameling, gegevensbeheer en (uitvoerings)advies.
- Doorontwikkelen van BIJ12 als kennis- en informatieknooppunt voor het landelijk gebied, in samenwerking met overheden en kennispartners, gericht op het versterken van de centrale informatiepositie en het bevorderen van de interprovinciale en interbestuurlijke samenwerking.
- Ondersteunen bij interprovinciale overleggen en werkgroepen met o.a. voorzitterschap, secretariaten, inhoudelijk advies, kennismanagement en documentbeheer.
- Leveren en doorontwikkelen van toegankelijke, eenduidige en centraal ontsloten data, informatie en kennis voor het landelijk gebied, met nadruk op stikstof en Natura 2000, voor provincies en andere bevoegde gezagen, professionals en – waar relevant – bredere doelgroepen.
- Beheren, ontsluiten en verder ontwikkelen van landelijke informatiepunten (zoals voor stikstof, Natura 2000 en wolven) ter ondersteuning van eenduidige communicatie, vermindering van versnippering en versterking van de gezamenlijke informatievoorziening.
- Ondersteunen bij het leren van, voor en door provincies over het landelijk gebied door het versterken en verbreden van het portfolio van de Campus BIJ12 (learning management systeem (LMS), maatwerktrainingen, netwerkbijeenkomsten en kennisuitwisseling).
- Beheren, ontsluiten en overdragen van informatie en kennis over BIJ12 (zoals Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF), Faunazaken, Gemeenschappelijke Beheer Organisatie (GBO)) en de dossiers stikstof & Natura 2000 en wolven:
    - Via internet, o.a. BIJ12.nl;
    - Via het Landelijk Informatiepunt Stikstof & Natura 2000 en het Loket BIJ12;
    - Via het Landelijk Informatiepunt Wolven
    - Via kennisdocumenten (handleidingen, handreikingen en Q&A's);
    - Via het doorontwikkelen van onze kennisdatabase en documentatie.
- Ondersteunen bij het gebruik en de doorontwikkeling van AERIUS en andere relevante instrumenten:
    - Met het Landelijk Informatiepunt Stikstof en Natura 2000 voor gebruikersvragen;
    - Door gebruikerscommunicatie (o.a. website AERIUS.nl, handleidingen, nieuwsbrieven, demo's);
    - Door het geven van trainingen;
    - Door binnen de governance AERIUS gebruikerswensen en -behoeften structureel te borgen, het release-proces te faciliteren, en incidenten af te handelen;
    - Door het leveren en actualiseren van onderliggende data, zoals de habitatkaart, mede in het licht van veranderende wet- en regelgeving.
- Bijdragen aan de verdere ontwikkeling van governance en positionering van gezamenlijke informatievoorziening en ICT-gerelateerde dossiers, in samenhang met de informatiepositie van provincies.

Wat zijn de risico's

1. *Risico*: een deel van de activiteiten wordt uitgevoerd middels subsidies van LVVN. Subsidiëring is door Rijksregels gemaximaliseerd op 4 jaar. Voor de AERIUS-subsidie is het vierde jaar bereikt.

Beheersing: Hiervoor wordt een andere vorm van verrekening afgesproken.

Wat zijn de kosten

	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Meerjarenraming 2028	2029	2030
3.1. Expertiseteam Stikstof & Natura 2000						
Lasten						
Programmalasten	6.321	3.818	3.284	3.284	3.284	3.284
Directe personeelslasten	2.763	3.188	3.337	3.339	3.321	3.321
Overige apparaatslasten	1.320	1.380	1.426	1.338	1.338	1.338
Totaal lasten	**10.404**	**8.386**	**8.047**	**7.961**	**7.944**	**7.944**
Baten						
Subsidies	1.598	425	425	425	425	425
Overig	0	0	0	0	0	0
Totaal baten	**1.598**	**425**	**425**	**425**	**425**	**425**
Saldo	**8.805**	**7.961**	**7.622**	**7.536**	**7.519**	**7.519**

x € 1.000

Toelichting

In de lasten zijn de voorstellen uit de Tussenrapportage 2026 en de Conceptbegroting 2027 verwerkt.

- De programmalasten zijn verlaagd in verband met:
  - de bestuurlijke opdracht Ontleden verenigingsbegroting
  - het overbrengen van taken en middelen voor risicokaart naar deel 2. Beleidsvoorbereiding.
- De programmalasten zijn verhoogd in verband met het overbrengen van taken en middelen voor AERIUS vanuit deel 2. Beleidsvoorbereiding.

De baten bestaan uit bijdragen van het Ministerie van LNV in het kader van Stikstof.

3.2. Natuurinformatie en Natuurbeheer

Wat zijn onze doelen (volgens Bestuursprogramma 2023-2027)

1. Provincies hebben een sterke kennis- en informatiepositie op het gebied van natuur en natuurbeheer.
2. Provincies zijn optimaal ondersteund bij de uitvoering van de wettelijke taken en bestuurlijke afspraken in het kader van het Natuurpact op het gebied van natuurbeheer, vooral door het coördineren van het Subsidiestelsel Natuur en Landschap (SNL).

Wat gaan we daarvoor in 2027 doen

- NDFF: Exploitatie en doorontwikkeling van de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) als platform voor open data, waarbij 2027 in het teken staat van de overgang naar een nieuwe governance- en financieringsstructuur (gemeenschappelijke regeling uitvoeringstaken natuur en omgeving (GR UNO), met aandacht voor overdracht van taken, verantwoordelijkheden en financiële transparantie.
  - Besluitvorming en implementatie van de nieuwe sturingsstructuur.
  - Afronding en borging van de belangrijkste ICT-opgaven uit de transitie.
  - Duurzaam en als open data beschikbaar stellen van gegevens over biodiversiteit en verspreiding van plant- en diersoorten in Nederland.
  - Inrichten en borgen van effectieve processen voor inwinning, validatie en uitlevering van data.
- Natuurinformatie: Beschikbaar stellen, beheren en doorontwikkelen van meervoudig bruikbare, gestandaardiseerde monitoringsgegevens, informatievoorzieningen en rapportages over natuurkwaliteit voor beleidsvorming, uitvoering en wettelijke taken. We doen dat vanuit een samenhangende keten van monitoring – data – informatie – analyse - rapportage (MDIAR) door middel van het:
  - Adviseren over, doorontwikkelen, actualiseren en harmoniseren van werkwijzen voor monitoring van flora, fauna, vegetaties, habitats en leefgebieden.
  - Doorontwikkelen en toepassen van innovatieve methoden voor (vegetatie)monitoring.
  - Organiseren van afstemming tussen provincies en ketenpartners over methoden en toepassing daarvan.
  - Ontwikkelen, beheren en beschikbaar stellen van voorzieningen voor het verzamelen, valideren, delen en toepassen van data (o.a. richtlijnen netwerk Nederland (RNN), Nationale Databank Vegetatie- en Habitatkarteringen (NDVH), Beschermde soorten indicator (BeSI) en Informatiekaart Natuur (IKN)).
  - Het verzamelen van specifieke gegevenssets over de uitvoering van natuurbeleid bij provincies, waaronder uitvoering van natuurmaatregelen en Voortgangsrapportage Natuur.
  - Implementatie van producten uit het Verbeterprogramma VHR-monitoring (VVM) en aanvullende monitoring voor de Natuurherstelverordening.
  - Uitvoering en aanbesteding van beleidsmonitoring van het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb) en het hierin doorvoeren van verbeteringen n.a.v. de ecologische evaluatie ANLb.
  - Aanbesteden en uitvoeren van de ecologische monitoring van wolven, rekening houdend met een optimale benutting van beschikbare analysecapaciteit en beheersing van kosten voor DNA-analyses.
  - Realisatie van de 12e Voortgangsrapportage Natuur in het kader van het Natuurpact.
  - Inrichten en beheren van een Kennisplatform beschermde soorten en het opstellen en actualiseren van kennisdocumenten, ten behoeve van de wettelijke taken passieve soortbescherming.

- VVM: We faciliteren het de uitvoering van het Programmaplan Verbetering Natuurmonitoring (VVM) 2025–2030, waarbij in 2027 het zwaartepunt verschuift naar uitvoering, beheer en doorontwikkeling van de gerealiseerde data- en informatie-infrastructuur, inclusief:
  - Implementatie en borging van monitoring van natuurherstelmaatregelen, omgevingscondities en doelbereik en de daarbij noodzakelijke centrale voorzieningen.
  - Integratie van vernieuwingen in het bestaande monitoringslandschap.
  - Inzichtelijk maken van en voorbereiden van besluitvorming over uitvoerings- en beheerkosten.

- Natuurbeheer: Uitvoering en doorontwikkeling van het landelijke Subsidiestelsel Natuur en Landschap (SNL), waaronder de regelingen subsidieverordening Natuur en landschapsbeheer (SVNL), Subsidieregeling Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap (SKNL), ANLb, Catalogus GroenBlauwe Diensten (CGBD) en de Regeling grondverwerving door middel van:
  - Het beschikbaar stellen en actualiseren van modelregelingen.
  - Het verzamelen en delen van gegevens ten behoeve van rapportages.
  - Het uitvoeren van projecten gericht op verbetering en evaluatie van subsidieregelingen.
  - Ontwikkeling en beheer van keteninformatievoorzieningen.
  - Ondersteuning van provincies bij de financiële en inhoudelijke uitvoering van het stelsel.
  - Informeren en adviseren van betrokken partijen over toepassing van het stelsel.
  - In kaart brengen van financiële stromen rond natuurbeheer, ter ondersteuning van afspraken tussen provincies en Rijk over doelen, middelen en uitvoeringskosten.
  - Ondersteunen van de Stichting Certificering SNL met financiering vanuit de provincies en bedrijfsvoeringsaspecten.
  - Aanbesteding van onderzoek naar methoden voor natuurbeheer en -herstel in het kader van het Kennisnetwerk Ontwikkeling en Beheer Natuurkwaliteit (OBN).

Wat zijn de risico's

1. *Risico:* overgang van de NDFF naar de nieuwe governance- en financieringsstructuur (GR UNO) verloopt niet tijdig of zorgvuldig, waardoor onduidelijkheid ontstaat over verantwoordelijkheden, bekostiging en continuïteit van dienstverlening.
   Beheersing: stakeholders intensief betrekken bij inrichting en besluitvorming, tijdige uitwerking van overdrachtsafspraken en borgen van transparantie in rollen, taken en financiën.
2. *Risico:* tijdpad en omvang van overdracht van VVM naar BIJ12 is nog onduidelijk, waardoor onduidelijk is om gesteld te staan voor gewijzigde of nieuwe taken.
   Beheersing: actieve inzet vanuit BIJ12 in VVM-programma t.b.v. beschrijving over te dragen programma resultaten, kostenraming daarvan en sturing daarop.
3. *Risico:* groeiende behoefte van provincies aan gedetailleerde informatie over individuele wolven past niet binnen beschikbare analyse capaciteit en beschikbare middelen.
   Beheersing: ontwikkelen en toepassen van een afwegingskader voor inzet van analyses; hernieuwde marktverkenning voor ecologische monitoring van de populatie en inzicht in plaatselijke omstandigheden; provincie specifieke kosten doorberekenen aan betreffende provincie.

Wat zijn de kosten

	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Meerjarenraming 2028	2029	2030
3.2. Natuurinformatie en Natuurbeheer						
Lasten						
Programmalasten	17.862	11.156	11.476	11.884	12.284	12.684
Directe personeelslasten	4.406	5.590	5.853	5.855	5.825	5.825
Overige apparaatslasten	2.104	2.420	2.501	2.347	2.347	2.347
Totaal lasten	**24.372**	**19.167**	**19.829**	**20.086**	**20.456**	**20.856**
Baten						
Subsidies	7.751	1.204	1.374	1.374	1.204	1.204
Overig	0	320	0	0	0	0
Totaal baten	**7.751**	**1.524**	**1.374**	**1.374**	**1.204**	**1.204**
Saldo	**16.620**	**17.643**	**18.455**	**18.712**	**19.252**	**19.652**

x € 1.000

Toelichting

In de lasten zijn de voorstellen uit de Tussenrapportage 2026 en de Conceptbegroting 2027 verwerkt.

- Vanuit LVVN ontvangen we (via het provinciefonds) bijdragen voor:
  - de uitbreiding van Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer.
  - de uitvoering ‘Pilot certificering weidevogelbedrijf’.
- De programmalasten zijn verlaagd in verband met de bestuurlijke opdracht Ontleden verenigingsbegroting.
- Voor het subsidieprogramma Verbetering Natuurmonitoring is een aanvraag gedaan voor een subsidie. Eventuele verwerking voor 2027 volgt op basis van de beschikking.
- De NDFF wordt een Gemeenschappelijke Regeling (GR) met een eigen begrotingscyclus. Hierdoor wijzigt wellicht de toerekening van de apparaatslasten (bedrijfsvoeringskosten) binnen de verenigingsbegroting. De GR gaat 1/1/2027 van start, maar is in 2027 (vanwege het overgangsjaar) nog in de verenigingsbegroting verwerkt, bij NINB.

In de meerjarenbegroting zijn sinds 2025 middelen opgenomen voor de uitvoering van het Verbeterprogramma Vogel- en Habitat Richtlijnen (VHR) Monitoring. Op dit moment lijkt de financiering van het rijk voldoende voor de ontwikkeldoelstellingen binnen het programma. Bestuurlijke afstemming over uitvoering van verbeterde monitoring is voorzien voor het najaar van 2026. Naar aanleiding daarvan wordt aan nader voorstel aan het bestuur voorgelegd hoe om te gaan met de in de begroting gereserveerde middelen. Zo nodig zullen wijzigingen in de Tussenrapportage 2027 worden opgenomen.

3.3. Faunazaken

Wat zijn onze doelen (volgens Bestuursprogramma 2023-2027)

1. (Kosten)efficiënte afhandeling van tegemoetkomingsaanvragen faunaschade, de ganzenregeling en edelhertenregeling.
2. Eenduidige juiste communicatie en voorlichting over het voorkomen, bestrijden en betalen van faunaschade.
3. Coördinatie van kwalitatief hoogwaardig onderzoek naar het voorkomen en bestrijden van faunaschade.
4. Efficiënte uitvoering van het interprovinciaal wolvenplan.

Wat gaan we daarvoor in 2027 doen

- Afhandelen van de tegemoetkomingsaanvragen voor faunaschade, inclusief de afhandeling van bezwaar- en beroepszaken.
- Professionalisering van de werkprocessen voor het afhandelen van faunaschades en het proces van ISO-certificering voor het faunaschadeproces inregelen in de organisatie.
- De door provincies vastgestelde onderzoeksagenda uitvoeren door opdrachten te verlenen aan onderzoeksbureaus en deze te begeleiden, opzetten van datastandaarden voor faunadata en het organiseren van een netwerkdag.
- Voorlichting geven aan grondgebruikers over het voorkomen en bestrijden van faunaschade via:
    - Actuele informatie op bij12.nl;
    - Faunaschade PreventieKits;
    - Helpdesk;
    - Bijeenkomsten.
- Provincies voorzien van inhoudelijk en juridisch advies over het voorkomen, bestrijden en betalen van de faunaschade.
- Uitvoeren van de Europese aanbesteding van taxatiediensten in 2027.
- Ondersteuning van de wolventaken bij provincies volgens de afspraken in het Interprovinciaal wolvenplan en de benodigde input leveren voor het Landelijk Informatiepunt Wolven met landelijk incidentenregistratie.
- Uitwerken en uitvoeren van de opdrachten in kader van de Landelijke Aanpak Wolven, waaronder coördinatie van het Landelijk Deskundigenteam Wolven en het leveren van een projectleider voor Team Veebescherming.

Wat zijn de risico's

1. *Risico*: definitieve kosten van de open-eind-regeling kunnen sterk veranderen vanwege de afhankelijkheid van het faunaschadebeleid, het aantal aanvragen, het aantal schadeveroorzakende dieren, de taxatiekosten, de hoogte van de schade en de gewasprijs.
   Beheersing: In de bestaande P&C-cyclus indien nodig tussentijds een indicatie van de verwachte kosten geven.
2. *Risico*: de bestuurlijke besluitvorming over vrijgestelde soorten zorgt voor een toename aan beschermde soorten waarvoor een tegemoetkoming aangevraagd kan worden en dus ook een toename aan de kosten van de tegemoetkomingen faunaschade.
   Beheersing: agenderen bij bestuurlijke overleggen met het ministerie van LVVN om afspraken te maken over de kosten.

Wat zijn de kosten

	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Meerjarenraming 2028	2029	2030
3.3. Faunazaken						
Lasten						
Programmalasten	106.021	4.325	4.264	4.114	4.084	1.371
Directe personeelslasten	1.806	2.315	2.423	2.424	2.412	2.412
Overige apparaatslasten	863	1.002	1.035	972	972	972
Totaal lasten	**108.690**	**7.642**	**7.722**	**7.509**	**7.467**	**4.754**
Baten						
Subsidies	0	0	0	0	0	0
Overig	-6.463	2.983	2.893	2.743	2.713	0
Totaal baten	**-6.463**	**2.983**	**2.893**	**2.743**	**2.713**	**0**
Saldo	**115.153**	**4.659**	**4.829**	**4.766**	**4.754**	**4.754**

x € 1.000

Toelichting

In de lasten zijn de voorstellen uit de Tussenrapportage 2026 en de Conceptbegroting 2027 verwerkt.

- Voor de Landelijke Aanpak Wolven ontvangen we (via het Provinciefonds) bijdragen vanuit het ministerie van LVVN.

3.4. AdviesCommissie Schade Grondwater (ACSG)

Wat zijn onze doelen (volgens Bestuursprogramma 2023-2027)

Het leveren van kwalitatief hoogwaardige adviezen over schade door grondwater infiltratie of -onttrekking. Die adviezen opleveren binnen een maatschappelijk wenselijke termijn, met in ieder geval een gedeeld verwachtingenmanagement.

Wat gaan we daarvoor in 2027 doen

- Onafhankelijk en goed adviseren over de oorzaak en de omvang van de schade aan de afzonderlijke GS'en.
- Leveren van professionele inhoudelijke en secretariële ondersteuning van de leden van de ACSG.
- Het voeren van goede externe communicatie via de website en werkgroepen voor de onderzoeken.
- Up-to-date houden van het kwaliteitsmanagementsysteem.
- Onderhouden van archieven, computermodellen en -programma's en ondersteunende rapporten.
- Oppakken van Woo-verzoeken.

Wat zijn de risico's

Risico: er is een dagvaarding (2024) van de Stichting Droogteschade Waterwinning gericht aan waterwinbedrijven. De inhoud van de dagvaarding heeft ook betrekking op de inhoudelijke uitvoering van het werk van de ACSG. In 2026 heeft de rechter bepaald dat de dagvaarding inhoudelijk beoordeeld zal worden. Verwachting is dat dit in 2027 een vervolg krijgt. Een uitspraak kan zorgen voor een noodzakelijke aanpassing van onderzoekswerkwijze van de ACSG
Beheersing: de ACSG zal waar nodig de gevraagde kennis inbrengen in de juridische procedure.

Risico: sinds de inwerkingtreding van de Omgevingswet kunnen ook verzoeken voor schade door meldingen bij de ACSG worden neergelegd. Hierdoor kan de omvang van de onderzoeken bij de ACSG in de toekomst toenemen.
Beheersing: Provincie Gelderland (coördinerende provincie) bekijkt met de ACSG op welke wijze hierop sturing mogelijk is.

Risico: de ACSG is een onafhankelijke commissie en zelfstandig verantwoordelijk voor de afhandeling van Woo-verzoeken. Afgelopen jaren zien we een toename aan Woo-verzoeken wat steeds meer capaciteit vraagt.
Beheersing: het secretariaat zal bij een toenemende vraag op dit vlak met provincies gaan bespreken op welke wijze en met welke ondersteuning op een kosten efficiënte manier kan worden opgepakt.

Wat zijn de kosten

	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Meerjarenraming 2028	2029	2030
3.4. AdviesCommissie Schade Grondwater (ACSG)						
Lasten						
Programmalasten	778	375	383	383	383	383
Directe personeelslasten	528	598	626	626	623	623
Overige apparaatslasten	252	259	267	251	251	251
Totaal lasten	**1.558**	**1.232**	**1.277**	**1.261**	**1.257**	**1.257**
Baten						
Subsidies	0	0	0	0	0	0
Overig	0	0	0	0	0	0
Totaal baten	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Saldo	**1.558**	**1.232**	**1.277**	**1.261**	**1.257**	**1.257**

x € 1.000

3.5. Gemeenschappelijke Beheer Organisatie (GBO-provincies)

Wat zijn onze doelen (volgens Bestuursprogramma 2023-2027)

1. Provincies zijn ontzorgd bij het beheer van data die nodig is voor de uitvoering van hun gemeenschappelijke opgaven.
2. Provincies worden versterkt in hun informatiepositie door het ontwikkelen en beheren van gezamenlijke informatieproducten en een toekomstbestendige IT- en data-infrastructuur.

Wat gaan we daarvoor in 2027 doen

Transitie en inrichting van het applicatielandschap

- Voortzetten en afronden van het Programma Transitie Applicatielandschap, gericht op:
  - verdere migratie van informatieproducten naar een duurzame cloudgebaseerde, flexibele en schaalbare IT-omgeving;
  - verminderen van afhankelijkheid van individuele leveranciers en daarmee beperken van de kwetsbaarheid;
  - inrichten en versterken van de regieorganisatie die de aansturing van meerdere leveranciers en diensten borgt.
- Inrichten en toepassen van een producten- en diensten-catalogus (PDC) als basis voor sturing, transparantie en prioritering van informatieproducten en dienstverlening.
- Uitwerken van een toekomstbestendig begrotingsmodel dat aansluit op deze nieuwe manier van werken, inclusief inzicht in:
  - de opbouw van (uitvoerings)kosten;
  - mogelijke budgetneutrale aanpassingen;
  - effecten op formatie, benodigde expertise en rolverdeling binnen GBO.

Beheer en doorontwikkeling informatieproducten

- Doorontwikkelen en beheren van bestaande informatieproducten, met aandacht voor betrouwbaarheid, beschikbaarheid, veiligheid (security) en doorontwikkeling in lijn met de provinciale opgaven.
- Versterken van de cyberweerbaarheid van systemen, onder andere door:
  - periodieke beveiligingstesten (zoals penetratietesten)
  - het oplossen van kwetsbaarheden
  - structurele borging van informatiebeveiliging, onder andere via inzet van specialistische functies.
- Verdere professionalisering van de ontwikkel- en dataorganisatie, door:
  - inzet van moderne ontwikkeltools en werkwijzen
  - verbeteren van inzicht in beschikbare data via o.a. een datacatalogus
  - structurele inzet van data-expertise.
- Verkennen van mogelijkheden voor het ontwikkelen en/ of in beheer nemen van nieuwe informatieproducten, gebaseerd op de PDC en passend bij de wensen van de provincies, zodat beter kan worden ingespeeld op nieuwe beleids- en uitvoeringsvragen van provincies.

Financiële basis op orde houden

- Borging van een structureel toereikende en transparante financiële basis voor de uitvoering van de GBO-taken, mede naar aanleiding van eerdere correcties in de begroting.

Wat zijn de risico's

Risico: De aanhoudende krapte op de arbeidsmarkt voor ICT-specialisten en de toenemende vraag naar digitale expertise kunnen de realisatie van de digitale informatievoorziening en ontwikkelopgaven onder druk zetten. Dit kan leiden tot vertraging van projecten, hogere uitvoeringskosten en verminderde ruimte voor innovatie en doorontwikkeling van de dienstverlening.
Beheersing: Actief arbeidsmarktbeleid, investeren in opleiding en ontwikkeling van medewerkers, samenwerking met traineeprogramma's en provincies, een duurzame sourcing-strategie en verdere standaardisatie van het ICT-landschap.

Wat zijn de kosten

	Rekening	Begroting	Begroting	Meerjarenraming		
	2025	2026	2027	2028	2029	2030
3.5. Gemeenschappelijke Beheer Organisatie						
Lasten						
Programmalasten	9.084	9.242	8.940	5.908	5.908	5.908
Directe personeelslasten	4.547	6.065	6.350	6.352	6.319	6.319
Overige apparaatslasten	2.172	2.626	2.713	2.546	2.546	2.546
Totaal lasten	**15.804**	**17.932**	**18.003**	**14.806**	**14.773**	**14.773**
Baten						
Subsidies	75	120	120	120	120	120
Overig	0	0	0	0	0	0
Totaal baten	**75**	**120**	**120**	**120**	**120**	**120**
Saldo	**15.729**	**17.812**	**17.883**	**14.686**	**14.653**	**14.653**

x € 1.000

Toelichting

De daling van de programmalasten vanaf 2028 wordt veroorzaakt doordat in de periode 2025 tot en met 2027 tijdelijk extra middelen beschikbaar waren gesteld voor het programma Transitie Applicatielandschap.

4. OVERIGE RAMINGEN & UITKERINGEN

4.1. Overige ramingen

De overige ramingen bestaat grotendeels uit stelposten. Gedurende het begrotingsjaar kunnen hieraan posten toegevoegd worden.

	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Meerjarenraming 2028	2029	2030
4.1 Overige ramingen						
Lasten						
Programmalasten	0	-756	-3.037	-2.022	-2.009	-2.009
Directe personeelslasten	0	0	0	0	0	0
Overige apparaatslasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten	**0**	**-756**	**-3.037**	**-2.022**	**-2.009**	**-2.009**
Baten						
Subsidies	0	0	0	0	0	0
Overig	0	0	0	0	0	0
Totaal baten	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Saldo	**0**	**-756**	**-3.037**	**-2.022**	**-2.009**	**-2.009**

x € 1.000

Toelichting

In de Tussenrapportage 2026 en de Conceptbegroting 2027 is de noodzakelijke investering in de bedrijfsvoering van het IPO toegelicht. Deze investering brengt extra lasten met zich mee, die toegelicht zijn in de paragraaf Bedrijfsvoering. Tegenover de extra lasten staan een drietal dekkingsmaatregelen, die als stelposten opgenomen zijn in de begroting.

1. *Interne inverdieneffecten binnen 'Basis op orde' (inhuur naar vast)*
   Onderdeel van een robuuste bedrijfsvoering is het traject inhuur naar vast, waarmee structurele externe inhuur wordt teruggebracht en functies structureel worden belegd binnen de organisatie. Het verwachte inverdieneffect bedraagt € 0,9 miljoen in 2027 en € 1,8 miljoen vanaf 2028.
2. *Doorlichten begroting – structurele onderuitputting*
   Het doorlichten en heropbouwen van de verenigingsbegroting is nodig om te komen tot een realistische, goed uitlegbare en toekomstbestendige begroting. Dit sluit aan op de bestuurlijke opdracht om de begroting te ontleden langs governance- en financieringslijnen. Op basis van een eerste analyse constateren wij een structurele onderuitputting van € 0,4 miljoen.
3. *Inzetten van het Rekeningresultaat 2025*
   Het Rekeningresultaat 2025 is als incidentele dekking benut voor de extra incidentele lasten in 2026 (€ 1,4 miljoen) en 2027 (€ 1,9 miljoen).

Daarnaast is voor 2027 binnen dit programma nog een werkbudget van € 163.000 beschikbaar.

4.2. Overige uitkeringen

	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Meerjarenraming 2028	2029	2030
4.2 Overige uitkeringen						
Lasten						
Programmalasten	3.650	0	0	0	0	0
Directe personeelslasten	0	0	0	0	0	0
Overige apparaatslasten	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten	**3.650**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Baten						
Bijdrage provincies	189.875	77.815	79.294	76.640	77.044	77.444
Overig	1.168	0	0	0	0	0
Totaal baten	**191.044**	**77.815**	**79.294**	**76.640**	**77.044**	**77.444**
Saldo	**-187.394**	**-77.815**	**-79.294**	**-76.640**	**-77.044**	**-77.444**

x € 1.000

Toelichting

De baten bestaan uit bijdragen van de provincies die per provincie gespecificeerd zijn in bijlage 1.

Paragraaf Bedrijfsvoering

In deze paragraaf beschrijven wij de ontwikkelingen en prioriteiten in de organisatie en bedrijfsvoering van de vereniging. De focus ligt op het versterken van de basis van de organisatie, zodat deze duurzaam in staat is om de uitvoering van de gezamenlijke opgaven van de provincies te ondersteunen.

I. Onze prioriteiten

De vereniging is de afgelopen jaren sterk gegroeid in aantal taken, omvang en complexiteit. Deze ontwikkeling heeft geleid tot een grotere vraag naar ondersteuning en sturing vanuit de interne organisatie, terwijl de onderliggende basis – processen, systemen, capaciteit en governance – niet in alle gevallen zijn meegegroeid.

Het op orde brengen van deze basis is daarom sinds 2026 een belangrijke prioriteit. Het betreft een brede organisatieontwikkeling, waarbij investeringen in de bedrijfsvoering een essentieel onderdeel vormen. Doel is het realiseren van een stevig en toekomstbestendig fundament zodat de vereniging optimaal kan bijdragen aan de bestuurlijke ambities van de provincies.

De investeringen die onderdeel zijn van de Begroting 2027 vormen een volgende stap in deze meerjarige ontwikkeling. Op dit moment is nog niet volledig te voorzien of en in welke mate aanvullende middelen op langere termijn nodig zijn. Gestreefd wordt vóór het einde van deze statenperiode, in samenhang met de organisatieontwikkeling en de bestuurlijke doorlichting van de begroting, een onderbouwd beeld te schetsen van deze financiële consequenties.

In 2027 zetten we onze bedrijfsvoering op orde. De nadruk ligt op sterkere financiële sturing en op processen en systemen die overal hetzelfde werken. Daarnaast versterken we de HR-functie, de informatievoorziening en de ondersteunende functies: inkoop, juridisch en facilitair.

II. Bedrijfsfuncties

HR en organisatieontwikkeling
In 2027 wordt de HR-functie zowel kwalitatief als kwantitatief verder versterkt, zodat deze de ontwikkeling van de organisatie duurzaam kan ondersteunen. De focus ligt op leiderschap, leren & ontwikkelen en duurzame inzetbaarheid van medewerkers. Tegelijkertijd wordt ingezet op het terugdringen van (de afhankelijkheid van) externe inhuur.

Financiële functie en Planning & Control
In 2027 wordt de financiële functie verder versterkt vanuit programma Basis op Orde, met als doel te komen tot een robuuste en toekomstbestendige inrichting van de financiële systemen, processen en sturingsinformatie. In 2026 is een start gemaakt met de harmonisatie van financiële systemen en processen, de financiële procuratie en de inrichting van de financiële organisatie. In 2027 wordt deze ontwikkeling voortgezet, waarbij aandacht is voor het inrichten van integraal risicomanagement en een risicoparagraaf bij de P&C-documenten.
De focus ligt daarbij op de doorontwikkeling van de financiële sturingsinformatie, de professionalisering van het begrotings- en prognoseproces, de versterking van de bestuurlijke en interne planning- en controlcyclus en de verdere ontwikkeling van financieel en fiscaal beleid, strategie, concerncontrol en businesscontrol.
Hiermee leggen we een stevige basis die beter inzicht en overzicht biedt in de financiële positie van IPO en BIJ12. Dit vergroot de sturingsmogelijkheden en versterkt de samenhang tussen ambities,

taken en beschikbare middelen. Waar nodig worden het functiehuis en de formatie, binnen de bestaande middelen, hierop structureel aangepast.

Inkoop en Contractbeheer
De inkoopfunctie wordt verder ontwikkeld richting een meer strategische en uniforme werkwijze. Dit gebeurt onder andere door toepassing van methodieken zoals category management en spendanalyse. Category management is een strategische inkoopmethode waarbij producten of diensten worden gegroepeerd in logische categorieën om waarde te maximaliseren. Een spendanalyse is het systematisch onderzoeken van alle organisatie-uitgaven om inzicht te krijgen in geldstromen en bespaarkansen te vinden. Ook wordt het gestandaardiseerd proceshuis verder ingericht en wordt uitvoering gegeven aan het programma Inhuur naar Vast, waarbij de gevolgen voor de inzet van capaciteit en de organisatie worden uitgewerkt.

ICT en kantoorautomatisering
In 2027 werken we het eerste volledige jaar in één digitale werkomgeving, wat de samenwerking, efficiëntie en het voldoen aan (beveiligings)vereisten binnen de vereniging bevordert. Na afronding van het project Implementatie in 2026 ligt de focus ook in 2027 op verdere integratie van de dienstverlening binnen de organisatie en met leverancier(s), optimalisatie en verbetering van gebruik en beheer.

Facilitaire zaken
De groei van de organisatie vraagt om aanpassing en verdere doordenking van de huisvesting en facilitaire voorzieningen. In 2027 wordt gewerkt aan de uitwerking van strategische huisvestingskeuzes en wordt ingespeeld op de toenemende druk op de beschikbare werkplekken. Tegelijkertijd blijft aandacht voor duurzaamheid onderdeel van het beleid.

Juridische ondersteuning
De juridische functie wordt in lijn gebracht met de omvang en complexiteit van de organisatie. Daarbij wordt onder meer invulling gegeven aan verplichtingen vanuit wet- en regelgeving, zoals de Wet open overheid, en wordt de juridische ondersteuning van de organisatie verder versterkt ten behoeve van de interne beheersing.

Informatievoorziening, privacy en CIO Office
In 2027 wordt het Chief Information Officer (CIO) Office versterkt, met regie op informatievoorziening, privacy, security en datamanagement. Hiermee geven we invulling aan wet- en regelgeving en aan eerder gemaakte afspraken met provincies over informatiehuishouding. Binnen dit kader worden onder meer actieplannen voor privacy en informatiebeveiliging op- en vastgesteld en de uitvoering ervan wordt gemonitord en er wordt gewerkt aan compliance met relevante normen. Daarnaast wordt geïnvesteerd in het verbeteren van stuurinformatie, en worden rollen zoals de functionaris gegevensbescherming structureel geborgd in de organisatie.

Managementondersteuning
De inrichting van managementondersteuning wordt verder uitgewerkt, in samenhang met de bredere organisatiestructuur. Daarbij wordt toegewerkt naar een toekomstbestendig model dat aansluit bij de behoeften van directie en management.

Projectmanagement en organisatieontwikkeling
Voor het realiseren van de verschillende verbeter- en ontwikkeltrajecten wordt in 2027 tijdelijk aanvullende capaciteit ingezet op het gebied van projectmanagement en specialistische expertise. Deze inzet is gericht op het waarborgen van voortgang en samenhang binnen de organisatieontwikkeling.

Algemeen (onvoorzien)
Tot slot worden middelen gereserveerd voor onvoorziene ontwikkelingen binnen het traject ‘basis op orde’, zodat flexibel kan worden ingespeeld op nieuwe inzichten of benodigde interventies.

III. Totaal bedrijfsvoeringslasten

	Begroting 2026		Begroting 2027	Meerjarenraming 2028	2029	2030
In aansluiting op meerjarenraming 2027-2029						
Personeelslasten (salarissen en inhuur)		*Formatie*				
IPO-bureau	14.963	*114,9*	16.145	15.881	15.881	15.881
BIJ12	17.517	*133,6*	18.428	18.428	18.249	18.249
Bedrijfsvoering	6.577	*59,8*	7.764	7.764	7.764	7.764
	39.057	*308,3*	42.337	42.072	41.893	41.893
Overipe personeelslasten (opleidingen etc)	1.537		1.825	1.825	1.825	1.825
Facilitaire lasten (huisvesting, ICT etc.)	5.669		5.182	4.161	4.161	4.161
Totaal	**46.263**		**49.344**	**48.058**	**47.879**	**47.879**

x € 1.000

Toelichting

In de Tussenrapportage 2026 en de Conceptbegroting 2027 zijn investeringsvoorstellen opgenomen in de bedrijfsfuncties binnen de bedrijfsvoering als onderdeel van het project Basis op orde - Bedrijfsvoering. Deze investeringen -die hiervoor inhoudelijk zijn toegelicht- zijn verwerkt in de Begroting 2027. De investeringen zijn deels incidenteel en deels structureel van aard. Structureel gezien komen de extra lasten uit op € 2,1 miljoen per jaar. Van dit bedrag is hierna per bedrijfsvoeringsfunctie een specificatie opgenomen.

- HR en organisatieontwikkeling: Incidenteel € 0,5 miljoen (2026-2027), structureel € 0,5 miljoen
- Financiële functie en Planning & Control: Incidenteel € 0,7 miljoen (2026-2027), structureel € 0,6 miljoen
- ICT en kantoorautomatisering: structureel € 1,0 miljoen
- Projectmanagement en organisatieontwikkeling: Incidenteel € 0,5 miljoen (2026-2027)
- Algemeen (onvoorzien): Incidenteel € 0,5 miljoen (2026-2027)

In de Begroting 2027 komen de totale bedrijfsvoeringslasten uit op afgerond € 49,3 miljoen. In de meerjarenraming 2028-2030 is dit bedrag € 1,3 miljoen lager wat veroorzaakt wordt door in 2027 incidenteel geraamde middelen voor Basis op orde.
De bedrijfsvoeringlasten (in 2027 totaal € 49,3 miljoen) worden integraal toegerekend aan de programma's naar rato van de aan deze programma's toerekenbare formatie.

- De personeelslasten voor IPO-bureau en BIJ12 (totaal € 34,6 miljoen) worden binnen de programma's als 'directe personeelslasten' geraamd.
- De personeelslasten voor de bedrijfsvoering én de overige lasten (totaal € 14,7 miljoen) worden binnen de programma's als 'Overige apparaatslasten' geraamd.

De lagere lasten vanaf 2028 werken door in de toerekening per programma.

Bijlage 1. Specificatie bijdragen per provincie 2027

		1. Bestuur- en Verenigings-zaken	2. Beleidsvoor-bereiding	3a. Onder-steuning provinciale uitvoering door BU12	3c. LISA**	3. Totaal	4. Overige ramingen en uitkeringen	Totaal
Te verdelen bedrag ->		**6.628**	**25.637**	**47.670**	**2.397**	**50.066**	**-3.037**	**79.294**
Provincie	**Proc. aandeel**							
Groningen	6,80%	450	1.742	3.240	61	3.301	-206	5.287
Fryslân	9,49%	629	2.432	4.522	112	4.634	-288	7.407
Drenthe	8,12%	538	2.081	3.870	84	3.954	-247	6.327
Overijssel	9,43%	625	2.417	4.495	163	4.658	-286	7.414
Flevoland	5,30%	351	1.359	2.527	80	2.607	-161	4.157
Gelderland	10,67%	707	2.736	5.086	274	5.360	-324	8.479
Utrecht	7,78%	516	1.994	3.708	222	3.930	-236	6.204
Noord-Holland	8,17%	541	2.094	3.893	481	4.374	-248	6.761
Zuid-Holland	9,16%	607	2.348	4.365	495	4.860	-278	7.536
Zeeland	5,96%	395	1.527	2.840	68	2.908	-181	4.649
Noord-Brabant	10,89%	722	2.793	5.192	355	5.548	-331	8.731
Limburg	8,25%	547	2.114	3.931		3.931	-250	6.342
Totaal	**100,00%**	**6.628**	**25.637**	**47.670**	**2.396**	**50.066**	**-3.037**	**79.294**

* In dit overzicht zijn de provincies in volgorde van Noord naar Zuid weergegeven.

** Hier is sprake van andere verdeelsleutels.

Bijlage 2. Specificatie lasten en baten

	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Meerjarenraming 2028	2029	2030
Lasten						
1. Bestuur- en Verenigingszaken						
1.1. Bestuurs- en Verenigingszaken	4.703	5.817	6.628	6.510	6.489	6.489
Tolaal lasten 1. Bestuur- en Verenigingszaken	**4.703**	**5.817**	**6.628**	**6.510**	**6.489**	**6.489**
2. Beleidsvoorbereiding						
2.1. Ruimte en Leefomgeving	6.793	3.474	4.796	4.726	4.712	4.712
2.2. Bereikbaarheid en Infrastructuur	1.372	1.390	1.400	1.378	1.374	1.374
2.3. Landelijk Gebied	7.121	9.240	9.186	8.668	8.654	8.654
2.4. Klimaat en Energie	2.387	2.783	2.900	2.849	2.839	2.839
2.5. Regionale economie en Cultuur	1.440	1.706	1.773	1.746	1.740	1.740
2.6. Financiën en Openbaar Bestuur	1.227	1.606	1.471	1.449	1.445	1.445
2.7. Digitalisering	2.735	2.485	3.266	3.133	3.129	3.129
2.8. Werkgeverszaken	735	1.213	1.259	1.242	1.238	1.238
Tolaal lasten 2. Beleidsvoorbereiding	**23.810**	**23.897**	**26.051**	**25.191**	**25.131**	**25.131**
3. Ondersteuning provinciale uitvoering door BIJ12						
3.1. Expertiseteam Stikstof & Natura 2000	10.404	8.386	8.047	7.961	7.944	7.944
3.2. Natuurinformatie en Natuurbeheer	24.372	19.167	19.829	20.086	20.456	20.856
3.3. Faunazaken	108.690	7.642	7.722	7.509	7.467	4.754
3.4. AdviesCommissie Schade Grondwater (ACS	1.558	1.232	1.277	1.261	1.257	1.257
3.5. Drugsafvaldumpingen	1.745	0	0	0	0	0
3.5. Gemeenschappelijke Beheer Organisatie	15.804	17.932	18.003	14.806	14.773	14.773
Tolaal lasten 3. Ondersteuning provinciale uitvo	**162.572**	**54.359**	**54.878**	**51.623**	**51.896**	**49.583**
4. Overige ramingen en uitkeringen						
4.1 Overige ramingen	0	-756	-3.037	-2.022	-2.009	-2.009
4.2 Overige uitkeringen	3.650	0	0	0	0	0
Tolaal lasten 4. Overige ramingen en uitkeringe	**3.650**	**-756**	**-3.037**	**-2.022**	**-2.009**	**-2.009**
Totaal generaal lasten	**194.736**	**83.317**	**84.519**	**81.302**	**81.506**	**79.193**
Baten						
1. Bestuur- en Verenigingszaken						
1.1. Bestuurs- en Verenigingszaken	0	0	0	0	0	0
Tolaal baten 1. Bestuur- en Verenigingszaken	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
2. Beleidsvoorbereiding						
2.1. Ruimte en Leefomgeving	165	0	0	0	0	0
2.2. Bereikbaarheid en Infrastructuur	0	0	0	0	0	0
2.3. Landelijk Gebied	0	450	300	0	0	0
2.4. Klimaat en Energie	584	0	0	0	0	0
2.5. Regionale economie en Cultuur	0	0	0	0	0	0
2.6. Financiën en Openbaar Bestuur	0	0	0	0	0	0
2.7. Digitalisering	578	0	113	0	0	0
2.8. Werkgeverszaken	0	0	0	0	0	0
Tolaal baten 2. Beleidsvoorbereiding	**1.327**	**450**	**413**	**0**	**0**	**0**
3. Ondersteuning provinciale uitvoering door BIJ12						
3.1. Expertiseteam Stikstof & Natura 2000	1.598	425	425	425	425	425
3.2. Natuurinformatie en Natuurbeheer	7.751	1.524	1.374	1.374	1.204	1.204
3.3. Faunazaken	-6.463	2.983	2.893	2.743	2.713	0
3.4. AdviesCommissie Schade Grondwater (ACS	0	0	0	0	0	0
3.5. Drugsafvaldumpingen	1.718	0	0	0	0	0
3.5. Gemeenschappelijke Beheer Organisatie	75	120	120	120	120	120
Tolaal baten 3. Ondersteuning provinciale uitvo	**4.680**	**5.052**	**4.812**	**4.662**	**4.462**	**1.749**
4. Overige ramingen en uitkeringen						
4.1 Overige ramingen	0	0	0	0	0	0
4.2 Overige uitkeringen	191.044	77.815	79.294	76.640	77.044	77.444
Tolaal baten 4. Overige ramingen en uitkeringe	**191.044**	**77.815**	**79.294**	**76.640**	**77.044**	**77.444**
Totaal generaal baten	**197.050**	**83.317**	**84.519**	**81.302**	**81.506**	**79.193**
Saldo	**-2.314**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

x € 1.000

Bijlage 3. Afkortingen

Afkorting	Volledige omschrijving
AAC	ambtelijke adviescommissie
ACSG	Adviescommissie Schade Grondwater
AEWA	Agreement on the Conservation of African-Eurasian Migratory Waterbirds
ANLb	agrarisch natuur- en landschapsbeheer
APPA	Algemene pensioen- en uitkeringswet politieke ambtsdragers
AV	Algemene Vergadering
BAC	bestuurlijke adviescommissie
BBL	Besluit bouwwerken leefomgeving
BBP	bruto binnenlands product
BeSI:	beschermde soorten Indicator
BKL	Besluit Kwaliteit Leefomgeving
BO	bestuurlijk overleg
BOFv	Bestuurlijk Overleg Financiële verhoudingen
BZK	(ministerie van) Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties
CEP	centraal economisch plan
CGBD	Catalogus Groenblauwe Diensten
CPB	Centraal Planbureau
CROW	Centrum Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- en Wegenbouw
DOVA	Decentrale OV-autoriteiten
DSM	digitaal stelsel mobiliteitsdata
EU	Europese Unie
EZK	(ministerie van) Economische Zaken en Klimaat
Faro	Uitvoeringsagenda Faro deel I is een ambitiedocument van én voor de erfgoedzorg in Nederland.
GBO	Gemeenschappelijke Beheer Organisatie
GGA	Gebiedsgerichte aanpak
GLB	gemeenschappelijk landbouwbeleid
HNP	Huis Nederlandse Provincies in Brussel
IBT	interbestuurlijk toezicht
ICT	Informatie- en Communicatietechnologie
IEC	Interprovinciale Ethische Commissie
IenW	(ministerie van) Infrastructuur en Waterstaat
IKN:	InformatieKaart Natuur
IPLG	Interprovinciaal Programma Landelijk Gebied
ITS	Intelligent Transport System
GS	Gedeputeerde Staten
KB	nationale bibliotheek van Nederland
KIA	kennis- en innovatieagenda's
KpVV	Kennisprogramma Verkeer en Vervoer
KRW	Kaderrichtlijn Water
LAM	Landelijke Aanpak Mobiliteitstransitie
LAN	Landelijk Actieprogramma Netcongestie
LCM	Life Cycle Management
LMS	Leer Management Systeem
LVVN	(ministerie van) Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur
MIRT	Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport
MKB	midden- en kleinbedrijf

MRB	Motorrijtuigenbelasting
MVO	meerjarenagenda versterking omgevingsveiligheid
NDFF	Nationale Databank Flora en Fauna
NMP	Nationaal Milieuprogramma
NNN	Natuur Netwerk Nederland
NPE	Nationaal Plan Energiesysteem
OCW	(ministerie van) Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
OV	openbaar vervoer
PAS	Programma Aanpak Stikstof
P&C	planning & control
P-CER	provinciale circulaire economie rapportage
PFAS	Per- en polyfluoralkylstoffen, door de mens gemaakte stoffen waar zorgen over bestaan
pMIEK	provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat
PPLG	provinciaal programma landelijk gebied
Q&A's	Questions & Answers (antwoorden op veelgestelde vragen)
RenL	Ruimte en Leefomgeving
RDA	Raad voor Dierenaangelegenheden
RES	regionale energiestrategie
RMP's	Regionale Mobiliteitsprogramma's
RNN	Rekenmodule Natuurkwaliteit Natuur Netwerk Nederland
ROB	Raad Openbaar Bestuur
ROM's	regionale ontwikkelingsmaatschappijen
SBI	stimulering bouwimpuls
Seveso	Sevesobedrijven zijn bedrijven waar men gevaarlijke stoffen produceert, verwerkt, behandelt of opslaat, bijvoorbeeld raffinaderijen, petrochemische ondernemingen, chemische fabrieken, aardoliedepots of opslagplaatsen voor explosieve stoffen. De naam Seveso verwijst naar een gemeente in het noorden van Italië.
SKNL	Subsidie Kwaliteitsimpuls Natuur & Landschap
SMP	Soortenmanagementplan
SNL	Subsidiestelsel Natuur en Landschap
SPN	samenwerkingsverband van Provinciale Ondersteuningsinstellingen voor Openbare Bibliotheken
Spuks	specifieke uitkeringen
SPV	Strategisch Plan Verkeersveiligheid
SVNL	Subsidie Verordening Natuur & Landschap
T&H	Toezicht en Handhaving
UBF	Uitvoering Bestuursakkoord Fietsparkeren
UDO's	Uitvoeringstoetsen Decentrale Overheden
UvW	Unie van Waterschappen
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
VOB	Vereniging van Openbare Bibliotheken
VRO	Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening
VTE	vrijetijdseconomie
VTH	vergunningverlening, toezicht en handhaving
WACC	Weighted Average Cost of Capital
WBI	woningbouwimpuls
Wbni	Wet beveiliging netwerk- en informatiesystemen
WBS	Water – en bodem sturend
WCW	Wet collectieve warme
WMO	Wet maatschappelijke ondersteuning
WP	Wet personenvervoer

ZPW	Zelfstandige Publieke Werkgevers

Interprovinciaal Overleg
van, voor en door provincies

Raming kassiersfunctie 2027

Interprovinciaal Overleg
Gezamenlijke provincies
WWW.IPO.NL

Inhoudsopgave

Ramingen 2027 4
Bijlage 1. Specificatie raming kassiersfunctie 5
Bijlage 2. Specificatie bijdragen per provincie 2027 6

Ramingen 2027

	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Meerjarenraming 2028	2029	2030
Lasten						
Faunaschades	0	99.037	107.779	107.779	107.779	107.779
Overige ramingen	0	7.813	8.615	8.756	8.996	8.996
Totaal lasten	**0**	**106.850**	**116.394**	**116.535**	**116.775**	**116.775**
Baten						
Bijdrage provincies	0	106.850	116.394	116.535	116.775	116.775
Totaal baten	**0**	**106.850**	**116.394**	**116.535**	**116.775**	**116.775**
Saldo	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

x € 1.000

Toelichting

faunaschades

De raming bestaat uit de vergoedingen die grondgebruikers krijgen op basis van het provinciale faunaschadebeleid (tegemoetkomingen faunaschade, edelherten- en ganzenregeling). Ook vallen de taxatiekosten, om de hoogte van de faunaschade vast te stellen, onder deze post. De kosten zijn o.a. afhankelijk van het faunaschadebeleid, het aantal aanvragen, het aantal schadeveroorzakende dieren, de hoogte van de schade en de gewasprijs.

Op basis van het verwachte aantal tegemoetkomingsaanvragen is de raming voor de open-eind-regeling bijgesteld. Daarnaast geldt voor de provincie Noord-Holland dat de raming extra naar beneden is bijgesteld, omdat het gewijzigde beleid per 1 november 2025 ervoor zorgt dat de tegemoetkomingen voor de houtduif in 2026 niet meer vergoed worden.

Overige ramingen

De overige ramingen bestaan uit:

- AEWA
- Landelijke Databank Overstromingsrisico's
- Kennis en leren Platform PLeK
- Kenniscentrum Europa decentraal
- Council of European Municipalities and Regions
- Beheer en onderhoud DSO (waarvan de omvang tot en met 2029 jaarlijks oploopt)
- Informatiehuis Water
- Regionale keringen ontwikkelprogramma
- Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer
- Nederlands Hydrologisch Instrumentarium
- Impel
- Beheer Aerius
- Uitvoeringskosten Natuurinformatie
- Huis der Nederlandse Provincies
- COELO, Thorbeckeleerstoel en Schilhuisfonds
- Provinciale Circulaire Economie Monitoring

Bijlage 1. Specificatie raming kassiersfunctie

	Begroting 2026	Begroting 2027	Meerjarenraming 2028	2029	2030
Open eindergeling faunaschades	99.037	107.779	107.779	107.779	107.779
AEWA	171	275	176	176	176
Landelijke Databank Overstromingsrisico's	238	243	243	243	243
Kennis en leren Platform PLeK	71	73	73	73	73
Kenniscentrum Europa decentraal	227	232	232	232	232
Council of European Municipalities and Regions	48	49	49	49	49
Beheer en onderhoud DSO	3.242	3.655	3.895	4.135	4.135
Informatiehuis Water	404	434	434	434	434
Regionale keringen ontwikkelprogramma	139	142	142	142	142
Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer	230	235	235	235	235
Nederlands Hydrologisch Instrumentarium	161	164	164	164	164
Impel	5	5	5	5	5
Beheer Aerius	1.936	1.977	1.977	1.977	1.977
Uitvoeringskosten Natuurinformatie	819	836	836	836	836
Huis der Nederlandse Provincies	71	73	73	73	73
COELO, Thorbeckeleerstoel en Schilhuisfonds	50	51	51	51	51
Provinciale Circulaire Economie Monitoring		172	172	172	172
Totaal	**106.850**	**116.394**	**116.535**	**116.775**	**116.775**

x € 1.000

Bijlage 2. Specificatie bijdragen per provincie 2027

		Raming Fauna-schades **	Overig	Totaal
Te verdelen bedrag ->		**107.779**	**8.615**	**116.394**
Provincie	**Proc. aandeel**			
Groningen	6,80%	3.060	585	3.645
Fryslân	9,49%	24.877	817	25.694
Drenthe	8,12%	2.072	699	2.771
Overijssel	9,43%	4.239	812	5.051
Flevoland	5,30%	700	457	1.157
Gelderland	10,67%	8.203	919	9.122
Utrecht	7,78%	7.623	670	8.293
Noord-Holland	8,17%	32.539	704	33.243
Zuid-Holland	9,16%	17.552	789	18.341
Zeeland	5,96%	3.888	513	4.401
Noord-Brabant	10,89%	794	938	1.732
Limburg	8,25%	2.232	710	2.942
Totaal	**100,00%**	**107.779**	**8.615**	**116.394**

* In dit overzicht zijn de provincies in volgorde van Noord naar Zuid weergegeven.

** Hier is sprake van andere verdeelsleutels.

Algemene Vergadering

Op 3 november 2026
Agendapunt 2b

Interprovinciaal Overleg
van, voor en door provincies

Appreciatie IPO-directie accountantsverslag

In lijn met de statuten van de vereniging dient het bestuur voor 1 juni de jaarrekening vast te stellen. Aansluitend dient de Algemene Vergadering voor 1 juli deze goed te keuren. In dit tijdpad is het noodzakelijk dat (*) de accountantscontrole heeft plaatsgevonden, dat (*) bestuur en Algemene Vergadering in kennis worden gesteld van de toezegging van een goedkeurende verklaring en dat (*) het accountantsverslag gedeeld wordt om kennis te nemen van de bevindingen op basis waarvan een goedkeurende verklaring is verstrekt.

In 2026 is het bestuur op donderdag 21 mei geïnformeerd dat de accountant een goedkeurende verklaring afgeeft. Bij aanbieding van de jaarstukken aan de Algemene Vergadering op 16 juni is deze toezegging van de accountant gegeven. Op 16 juni heeft de organisatie het accountantsverslag ontvangen en deze is in de vroege ochtend van 18 juni gedeeld met bestuur en Algemene Vergadering. Dit in lijn met het proces doorlopen in de afgelopen jaren.

Het management van de organisatie ziet het accountantsverslag 2025, en specifiek de daarin opgenomen aanbevelingen, als een welkome steun in de rug en aanmoediging voor het uitvoeren van de bestuurlijke opdracht “Basis op Orde”. De samenwerking met de accountant in het versterken van de organisatie is zeer prettig. De signalen en aanbevelingen van de accountant geven handvatten in het project van de “Basis op Orde”. Daarnaast ziet het management ook aanbevelingen die in de doorontwikkeling van de Planning & Control Cyclus meegenomen kunnen worden.

De aanbevelingen in het accountantsverslag richten zich met name op de interne processen en de interne beheersing.

Zoals ook door het bestuur en de Algemene Vergadering ervaren staat het proces van de jaarrekening en het aanbieden van het accountantsverslag onder grote tijdsdruk; de accountant ervaart ook die druk bij het aanbieden van de concept-stukken door de organisatie. In de doorontwikkeling van de P&C cyclus, en de op handen zijnde aanpassen van de statuten, kan overwogen worden te kijken naar de termijnen die in de statuten zijn vastgelegd voor de jaarstukken.

In het afgelopen jaar hebben bestuur en Algemene vergadering besloten tot het instellen van een reserve-post/post onvoorzien in de begroting. Dit ook op expliciet voorstel van de accountant in de afgelopen jaren. De accountant geeft in het verslag nogmaals deze aanbeveling. De statutenwijziging die hiervoor nodig is, is in voorbereiding. Op advies van de accountant zullen wij kijken naar het fiscale aspect.

In het accountantsverslag 2025 adviseert de accountant ook een voorziening te treffen voor het weerstandsvermogen van de vereniging. Zodat de vereniging “met solide provincies als leden kan beschikken over voldoende weerstandcapaciteit om onvoorziene financiële tegenvallers op te vangen”. Het management acht het raadzaam deze aanbeveling van de accountant op te volgen en is voornemens vanuit de ‘basis op orde’ hiervoor een voorstel te doen.

De aanbevelingen rondom (fraude)risicobeheersings- en controlesysteem komen overeen met de stappen die gezet worden voor de ‘basis op orde’ – dit varieert van afdoende management-informatie tot aan het vier ogen principe. Wij nemen hierbij het advies van de accountant over

om te komen tot een actielijst bij de externe rapportage uit 2025. Ten aanzien van het integriteitssignaal dat het management bij de accountant had gemeld is het zeer waardevol te vernemen dat de accountant de afhandeling als toereikend beoordeelt. Met opvolging van de aanbeveling tot vastlegging dat integriteitssignalen en frauderisico's worden gedeeld met de externe accountant en bestuur wordt de vastgestelde tekortkoming op dit punt in de governance opgelost.

De aanbeveling rondom projectbeheersing en subsidiestromen raken aan de eerdere aanbeveling van de accountant voor een subsidieregister. Op dit moment heeft dat prioriteit binnen het project van 'basis op orde'. De aanbeveling om te overwegen het VIC-instrument of een vergelijkbare functie in te voeren wordt ook meegenomen in het project van de 'basis op orde'.

We waarderen dat de accountant vaststelt dat de transitie naar de nieuwe bedrijfsvoering prioriteit krijgt en vanuit die gedachte zullen we de aanbevelingen en signalen goed wegen.

Overkoepelend acht het management het waardevol de weging van de aanbeveling van de accountant te bespreken met het bestuur en voorts ter kennis te brengen van de Algemene Vergadering. Gelet op het bestaande proces met een zeer uitdagend tijdpad zal dat – met de huidige statutaire verplichtingen - niet mogelijk zijn voor de zomer.

Tevens is met het bestuur afgesproken dat in de volgende Statenperiode de portefeuille 'bedrijfsvoering/organisatie' in het bestuur belegd zal worden, en dat het bestuur en de kring van provinciesecretarissen minimaal twee maal per jaar geïnformeerd worden over de ontwikkelingen in de organisatie. Ook de Algemene Vergadering kan jaarlijks geïnformeerd worden over de stand van de organisatie.

Het bestuur gaf 10 september tijdens haar vergadering aan de gesignaleerde punten van de accountant te herkennen in het verhaal van de 'basis op orde' waarin reeds stappen zijn gezet om het fundament van de organisatie verder te brengen.

Algemene Vergadering

Op 3 november 2026
Agendapunt 2b

Interprovinciaal Overleg
van, voor en door provincies

Datum	3 november 2026
Portefeuillehouder	Henk Emmens (penningmeester)
Onderwerp	Begroting 2027 & Raming kassiersfunctie 2027, accountantsverslag 2025 en appreciatie directie IPO

Kern van het onderwerp

Op 23 juni zijn tijdens de vergadering de Jaarrekening 2025, Tussenrapportage 2026 en Raming kassiersfuncties 2026-2027 door de Algemene Vergadering goedgekeurd. Tijdens dezelfde vergadering is de conceptbegroting 2027 besproken en goed bevonden.
Aan de hand van de kaders van de conceptbegroting 2027 en de aangepaste kassiersraming 2026-2027 (beide zijn in juni behandeld) zijn de Begroting 2027 en Raming kassiersfuncties 2027 opgesteld. Deze liggen voor in november. De nieuwe kassiersraming is ten opzichte van de vorige raming op een tweetal punten bijgesteld, namelijk het toevoegen van een indexatie (€ 0,3 miljoen) en door hogere lasten voor Digitaal Stelsel Omgevingswet (€ 0,2 miljoen; conform landelijke afspraken).
10 september stelde het bestuur de begroting 2027 en raming kassiersfunctie 2027 vast om ze ter goedkeuring voor te leggen aan de AV op 3 november. In aanvulling daarop stuurt het bestuur u conform toezegging de door het bestuur gesteunde directie-appreciatie op het accountantsverslag toe.
Bij dit agendapunt zal de vergadering ook bijgepraat worden over de voortgang van de organisatieontwikkeling.
Hierover volgt op een later moment een beknopt overzicht – zodra beschikbaar ontvangt u een bericht.

Voorstel/ gevraagd besluit

De Algemene Vergadering wordt gevraagd:

1. de door het bestuur vastgestelde Begroting 2027 en de door het bestuur vastgestelde Raming kassiersfunctie 2027 goed te keuren;
2. en kennis te nemen van de appreciatie van het accountantsverslag 2025.

Aanleiding en context

Op 23 juni jl. heeft de Algemene Vergadering de Conceptbegroting 2027 besproken. De Algemene Vergadering heeft enkele aandachtspunten meegegeven en laten weten zich te kunnen vinden in de Conceptbegroting 2027.

Tijdens de vergadering van 23 juni werd met name aandacht gevraagd voor:

1. een doelmatige en transparante inzet van middelen, waaronder de ontwikkeling van externe inhuur, het voorkomen van onderuitputting en een sluitende begroting;
2. de ontwikkeling van de uitgaven voor faunaschade;
3. de noodzaak en onderbouwing van investeringen en andere uitgaven.

Na agendering in de AV van juni is gestart met het opstellen van de definitieve Begroting 2027. Het IPO-bestuur heeft 10 september besloten deze vast te stellen en ter goedkeuring voor te leggen aan de AV.

Bestuurlijke opdracht Basis op orde

In de Begroting 2027 is rekening gehouden met de investeringen bij het project Basis op orde – Bedrijfsvoering. De afgelopen jaren is de vereniging sterk gegroeid in taken. Deze groei vertaalt zich in een toegenomen financiële omvang en een toenemende complexiteit van werkzaamheden. Hoewel de organisatie zich inhoudelijk heeft ontwikkeld, is de basis van de organisatie niet evenredig meegegroeid. Als gevolg daarvan zijn verbeteringen en activiteiten die feitelijk structureel van aard zijn, regelmatig incidenteel gefinancierd en georganiseerd. Dit heeft geleid tot kwetsbaarheid en versnippering in de organisatie: veel handmatig werk, beperkte structurele borging, en een fragiele basis onder de organisatie die inmiddels aanzienlijk in omvang en complexiteit is gegroeid.

Het op orde brengen van de bedrijfsvoering is geen op zichzelf staand verbetertraject, maar onderdeel van een bredere organisatieontwikkeling. Het doel van deze ontwikkeling is het realiseren van een sterk fundament voor de toekomst waarop kan worden doorgebouwd om de organisatie in staat te stellen, bij te dragen aan het realiseren van de bestuurlijke ambities van de provincies.

Dit vraagt om een aantal investeringen op meerdere terreinen. Het gaat daarbij onder meer om het kwalitatief en kwantitatief versterken van de financiële functie en concern control, het harmoniseren en standaardiseren van financiële processen en systemen, en het versterken van de planning en control-cyclus met nadruk op vooruitkijkende sturing en risicomanagement. Daarnaast is een stevige HR-kolom noodzakelijk om de organisatie duurzaam te ondersteunen bij haar omvang en complexiteit, onder meer op het gebied van formatie, inhuur, ontwikkeling van medewerkers en goed werkgeverschap. Ook het integraal borgen van informatievoorziening, privacy en informatiebeveiliging is onmisbaar om te voldoen aan wet- en regelgeving en om bestuurlijke grip te versterken. Tot slot vraagt de groei van de organisatie om herijking en professionalisering van functies als inkoop, juridische ondersteuning, facilitair en huisvesting, zodat deze toekomstgericht, efficiënt en beheersbaar zijn ingericht.

De investeringen die verwerkt zijn in de Begroting 2027, zijn een eerste stap in een meerjarige transitie. Daarbij past nadrukkelijk niet het beeld dat de organisatie na deze investering ‘af’ is. De verwachting is dat de organisatie zich ook in de jaren daarna verder ontwikkelt.

Gelet op de nog lopende verbeterprocessen in onze organisatie is op dit moment nog niet uitgekristalliseerd of dit ook het eindbeeld is. Het is niet volledig te voorzien of er nog aanvullende middelen op langere termijn nodig zijn. Het streven is vóór het einde van deze statenperiode, in samenhang met de bestuurlijke opdracht tot doorlichting van de begroting en afronding van de organisatieontwikkeling, een onderbouwd beeld te schetsen van deze financiële consequenties.

De AV is hierin meegenomen tijdens het diner in januari en de vergaderingen van april en juni. 23 juni stemde de AV in middelen vrij te maken voor de benodigde investeringen.

Financieel totaalbeeld Begroting 2027

In de conceptbegroting 2027 was een begrotingsvoorstel als hogere last opgenomen in plaats van als lagere baat. In de definitieve Begroting 2027 is dit begrotingsvoorstel correct verwerkt.

Dit heeft logischerwijs als gevolg dat het volume van de definitieve begroting 2027 lager uitvalt (waarmee de definitieve begroting 2027 uitkomt op € 84,5 miljoen). De bijdragen van de provincies veranderen hier echter niet door, omdat de impact daarop in de conceptbegroting 2027 al wel juist opgenomen waren.

De definitieve Begroting 2027 wijzigt ten opzichte van de conceptbegroting 2027 op een ander punt, waardoor de bijdrage van de provincies wel gaat stijgen. Deze stijging, van totaal € 0,5 miljoen, wordt veroorzaakt door de loonontwikkeling ten gevolge van de nieuwe provincie-cao. Dit verschil is ontstaan doordat de indexatie die volgt uit de vastgestelde cao verschilt van de geschatte loonindexatie. Bij opstellen van de stukken voor juni was de nieuwe cao nog niet beschikbaar.

Deze punten worden verder toegelicht in het financieel totaalbeeld van de inleiding van de Begroting 2027. Daarnaast kan er op de technische briefing van 8 oktober wanneer nodig mondelinge toelichting gegeven worden.

Raming kassiersfunctie 2027

Vorig jaar is gestart met het ontleden van de verenigingsbegroting op onderwerpen waarbij het IPO enkel fungeert als financieel 'doorgeefluik'. Dit heeft geleid tot een apart document 'Raming kassiersfunctie' die nu bijgewerkt is in de Raming kassiersfunctie 2027. In de Raming kassiersfunctie 2027 is rekening gehouden met een ontleding van € 7,2 miljoen (prijspeil 2026) vanuit de Verenigingsbegroting. Conform de gebruikelijke werkwijze passen we over dit bedrag indexatie toe. De omvang van de indexatie bedraagt € 275.000.

De Raming kassiersfunctie 2027 komt uit op € 116,4 miljoen. Eerder werd uitgegaan van een omvang van € 115,9 miljoen. Het verschil van € 0,5 miljoen wordt veroorzaakt door het toevoegen van indexatie (€ 0,3 miljoen) en door hogere lasten voor Digitaal Stelsel Omgevingswet (€ 0,2 miljoen; conform landelijke afspraken).

Accountantsverslag 2025

Tijdens de AV van 23 juni 2026 is toegezegd dat de planning van de P&C-cyclus tegen het licht te houden met betrokkenheid van de P&C-klankbordgroep en de accountant. De AV heeft zorgen geuit over de late verzending van het accountantsverslag. Verschillende AV-leden gaven daarbij aan verrast te zijn van de bevindingen en adviezen in het verslag. Het bestuur heeft, in het hier op volgende gesprek, begrip uitgesproken voor deze reactie maar tevens toegelicht dat de gesignaleerde aandachtspunten voor het bestuur niet onverwacht waren. De eerder vastgestelde vijf bestuursopdrachten zijn juist bedoeld om dezelfde onderliggende vraagstukken aan te pakken zoals die door de accountant zijn benoemd.

Tijdens de AV van 23 juni is gevraagd om een reactie op het accountantsverslag. 10 september heeft het bestuur de aanbevelingen in het accountantsverslag besproken op basis van een directieappreciatie. De gesignaleerde punten van de accountant zijn voor het bestuur herkenbaar in het verhaal van de 'basis op orde' waarin reeds stappen zijn gezet om het fundament van de organisatie verder te brengen. De appreciatie zijn door het bestuur meegezonden ter kennisgeving aan de Algemene Vergadering. Het accountantsverslag is ook bijgevoegd.

<u>Vervolgstappen</u>
Een technische briefing over de P&C-producten is gepland op donderdag 8 oktober 2026.

Hiernaast kunnen er tot 9 oktober 12.00 uur schriftelijk technische vragen gesteld worden. Hierbij is het verzoek dit gebundeld per provincie te doen. Beantwoording wordt rond 15 oktober voorzien.

De definitieve Begroting 2027 en de Raming kassiersfuncties 2027 liggen op 3 november 2026 ter goedkeuring voor aan de AV.

Bijlagen

1. Aanbiedingsbrief bij de P&C documenten aan de AV (voorjaar 2026)
2. Begroting 2027 Vereniging IPO
3. Raming kassiersfunctie 2027
4. Accountantsverslag 2025
5. Appreciatie IPO-directie accountantsverslag

BJ 12

Werkt voor provincies

ip Interprovinciaal Overleg
van, voor en door provincies

Bestuurlijk afwegingskader

Interprovinciaal Overleg

1 Doel en functie van het afwegingskader

Op 15 januari 2026 heeft het IPO-bestuur ingestemd met vijf bestuurlijke opdrachten, waaronder het opstellen van een bestuurlijk afwegingskader. Randvoorwaardelijk daarbij zijn het Bestuursprogramma 2023–2027 en de kerntaken van de provincies. Vraagstuk is of we voor toekomstige maatschappelijke opgaven betere criteria kunnen benoemen om het bestuur te adviseren of iets in gezamenlijkheid kan worden gerealiseerd (beleid, belangenbehartiging en uitvoering). Daartoe dient dit afwegingskader.

Het afwegingskader ondersteunt het IPO-bestuur bij het maken van transparante, consistente en uitlegbare keuzes over welke taken en opdrachten gezamenlijk via de IPO-organisatie worden opgepakt. Het helpt bij het bepalen van focus, rolvastheid en uitvoerbaarheid in een context van toenemende complexiteit en veranderende maatschappelijke opgaven, schaarste aan capaciteit en groeiende verwachtingen van provincies.

Formeel is uitsluitend het IPO-bestuur opdrachtgever van de IPO-organisatie, en daarover legt de organisatie verantwoording af. Tegelijkertijd opereert de IPO-organisatie in een complex speelveld met diverse stakeholders (zoals individuele provincies, het Rijk en Europa) die ieder eigen wensen en verwachtingen hebben ten aanzien van de taakuitvoering. Deze dynamiek vraagt om voortdurende afwegingen in prioritering, inzet van middelen en capaciteit, en in de wijze van communicatie, zonder dat dit de formele governance-lijn raakt. Het afwegingskader ondersteunt de organisatie en het bestuur bij het expliciteren en ordenen van deze afwegingen en biedt een gezamenlijke basis voor realistische en goed uitlegbare keuzes.

Het afwegingskader functioneert tevens als leidraad voor de ambtelijke adviescommissies (AAC's), de bestuurlijke adviescommissies (BAC's) en de Kring van Provinciesecretarissen (KPS), die fungeren als het voorportaal van bestuurlijke besluitvorming en integraal onderdeel zijn van het governance-model van het IPO. Het biedt een gemeenschappelijke taal en set criteria waardoor AAC's en BAC's hun adviserende en agenderende rol consistenter kunnen invullen en beter kunnen bepalen welke onderwerpen zij oppakken en hoe ambities worden vertaald naar meer afgestemde, uniforme en uitvoerbare voorstellen, vóórdat deze bestuurlijk worden geagendeerd.

Tot slot: het afwegingskader ondersteunt niet alleen het bestuur, maar biedt ook de IPO-organisatie zelf duidelijke handvatten om tot consistente, beter onderbouwde adviezen te komen. Het helpt om vroegtijdig te signaleren welke keuzes, risico's en afhankelijkheden spelen bij nieuwe opdrachten, zodat de organisatie richtinggevend en rolvast kan adviseren. Daarmee bevordert het afwegingskader een meer voorspelbare, transparante en professionele werkwijze binnen de organisatie en draagt het bij aan een stevigere verbinding tussen bestuurlijke ambities en uitvoerbare voorstellen.

2 Uitgangspunten voor gezamenlijke inzet

De IPO-organisatie werkt primair ondersteunend aan de gezamenlijke provinciale opgaven zoals vastgelegd in het Bestuursprogramma 2023–2027. Collectieve inzet is geen automatisme: elke taak of opdracht vraagt om expliciete bestuurlijke opdracht. De kern van collectieve inzet is dat de IPO-organisatie de samenhang, uitvoerbaarheid en legitimiteit van de provinciale inzet versterkt en voorkomt dat provincies individueel in capaciteit of expertise tekortkomen.

Collectiviteit vergroot bovendien de gezamenlijke invloed en positie van de provincies richting Rijk en Europa, waar individuele provincies die slagkracht vaak niet hebben.

Met het Bestuursprogramma 2023–2027 heeft het IPO-bestuur, op aanreiken van de gezamenlijke provincies, een duidelijke inhoudelijke agenda vastgesteld. De opgaven – onder meer klimaat en energie, landelijk gebied, ruimte en leefomgeving, bereikbaarheid, regionale economie en cultuur, digitalisering en bestuurlijke en financiële verhoudingen – vragen om een sterke rol en positie van de 12 provincies. Sommige aspecten van de opgaven overstijgen de handelingsruimte van provincies en vragen om een gezamenlijke aanpak.

Dat vraagt niet alleen om samenwerking, maar ook om een steviger regisserende rol van het IPO: het organiseren van gezamenlijke keuzes, het aanbrengen van focus en het borgen van uitvoerbaarheid en samenhang.
De context waarin deze ambities gerealiseerd moeten worden staat onder druk, onder andere door structurele schaarste aan ruimte, middelen en capaciteit. Dit afwegingskader geeft daarom richting aan de rol, positionering en werkwijze van de IPO-organisatie in het verlengde van het Bestuursprogramma. Het verduidelijkt hoe de IPO-organisatie bijdraagt aan samenhang, uitvoerbaarheid en legitimiteit van de gezamenlijke provinciale inzet.

3 Profielschets IPO-organisatie

De IPO-organisatie is de collectieve organisatie van provincies die uitvoerbaarheid, samenhang en legitimiteit borgt bij het realiseren van het Bestuursprogramma 2023–2027 en daarna. Zij ondersteunt de gezamenlijke provincies bij het waarmaken van hun rol als democratisch gelegitimeerde overheidslaag door gezamenlijke keuzes te organiseren, te faciliteren en te realiseren. De kernrollen van de IPO-organisatie zijn:

- **Behartiger van het collectief provinciaal belang:** De IPO-organisatie bevordert samenwerking tussen provincies en versterkt hun autonome positie, en staat tussen Rijk, Europa en provincies als verbindende schakel.
- **Versterker van collectieve uitvoeringskracht:** De IPO-organisatie staat voor gezamenlijke standaarden en is een gedeeld platform voor informatie v.w.b. gezamenlijk leren, gedeelde kennis en data, en professionele ondersteuning bij complexe opgaven.
- **Regisseur van uitvoerbaarheid:** De IPO-organisatie maakt zichtbaar wat provincies wel en niet kunnen uitvoeren, en onder welke voorwaarden en middelen. Zij bewaakt de balans tussen ambitie en realiteit, stelt grenzen namens provincies en benoemt de voorwaarden voor uitvoerbaarheid.
- **Uitvoerder van collectieve taken:** De IPO-organisatie voert namens de provincies taken uit (bijv. tegemoetkomingen faunaschade) en ondersteunt op het gebied van kennis, informatie en data over het landelijk gebied en de fysieke leefomgeving.

3.1 IPO-Bureau

Het IPO-Bureau is het gezamenlijke bestuurlijke en ambtelijke platform van de twaalf provincies. De organisatie richt zich op beleid, positionering, belangenbehartiging en interbestuurlijke samenwerking. Het IPO agendeert, ontwikkelt gezamenlijke lijnen, organiseert bestuurlijke keuzes, behartigt provinciale

belangen richting Rijk en Europa en ondersteunt provincies bij complexe opgaven op het snijvlak van bestuur en uitvoering. Het IPO-bureau voert zelf geen wettelijke taken of operationele uitvoering uit, maar vervult een regisserende, kaderstellende en verbindende rol en is het gezicht van de provincies in Den Haag.

3.2 Huis van de Nederlandse Provincies (HNP)

Daarnaast hebben de twaalf Nederlandse provincies en het IPO in 2000 het Huis van de Nederlandse Provincies (HNP) in Brussel opgericht. Het HNP vervult een signalerende en verbindende functie, heeft een eigen bestuur en is een platform voor gezamenlijke belangenbehartiging in de Europese Unie. Door samen op te trekken in Brussel streven de provincies naar synergie op belangenbehartiging, signalering, informatie en advisering.

3.3 BIJ12

BIJ12 is het uitvoerings- en expertisecentrum van de gezamenlijke provincies. Het is gespecialiseerd in de uitvoering en ondersteuning van wettelijke taken (zoals uitkering van faunaschade, ACSG), informatievoorziening, dataproducten, monitoring, natuur- en stikstofexpertise en ontwikkeling en beheer van applicaties en systemen.
BIJ12 ondersteunt de provincies door het leveren van inhoudelijke expertise, data, kennis en uitvoeringskracht, met een nadruk op de beleidsterreinen natuur, stikstof en landelijk gebied, en informatievoorziening en data.

Tot slot: door deze organisatieonderdelen te verbinden kunnen we als IPO organisatie opdrachten uitvoeren in het hele speelveld van beleidsvorming in Brussel en Den Haag tot en met de uitvoering in Utrecht.

4. Afwegingskader: hoe beoordelen we nieuwe opdrachten?

Dit hoofdstuk beschrijft de afwegingscriteria en bijbehorende vragen die helpen bepalen of een nieuwe opdracht of taak thuishoort bij het IPO, BIJ12 of het HNP. De criteria zijn richtinggevend en ondersteunen het bestuur bij een integrale, politiek-bestuurlijke afweging. Het zijn dus géén harde randvoorwaarden. Afwijking is mogelijk wanneer het bestuur daar gemotiveerd toe besluit.

1. Direct opgavegericht

We voeren opdrachten uit die aantoonbaar bijdragen aan de provinciale kerntaken, wettelijke verantwoordelijkheden en/of gezamenlijke opgaven uit het vigerende Bestuursprogramma. Daarnaast kunnen opdrachten worden opgepakt die voortkomen uit interbestuurlijke afspraken, wetgeving of landelijke programma's, mits zij de uitvoerbaarheid, samenhang en legitimiteit van de provinciale inzet versterken.

Toetsingsvragen:

- Welke relatie is er met de provinciale kerntaken, wettelijke verantwoordelijkheden en gezamenlijke opgaven?
- Welke relatie is er met landelijke wetgeving of interbestuurlijke afspraken waar provincies gezamenlijk verantwoordelijk voor zijn?

2. Opgaveversterkend

De opdracht hoeft niet zelf een opgave te zijn, maar kan ook randvoorwaarden versterken: versterking van de informatiepositie van provincies, gezamenlijke kennisdeling, monitoring, digitale infrastructuur en bestuurlijke legitimiteit. Hierbij kan expliciet worden gedacht aan de gezamenlijke inzet van nieuwe digitale technieken en innovatieve toepassingen (zoals data-analyse en AI) die provincies ondersteunen bij beter inzicht, monitoring en sturing op maatschappelijke opgaven.

Toetsingsvragen:

- Welke randvoorwaarden worden verbeterd (data, kennis, IV, monitoring, legitimiteit)?
- Hoe beïnvloedt deze opdracht de vergroting van de uitvoeringskracht?

3. Collectieve meerwaarde

Collectieve organisatie kan noodzakelijker, effectiever of efficiënter zijn dan individuele organisatie. Ook strategische overwegingen kunnen zwaar wegen, zoals interbestuurlijke positionering, relatie-onderhoud, politieke wenselijkheid of gezamenlijke risicobeheersing. Het gaat steeds om de totaalafweging.

Toetsingsvragen:

- Welke schaalvoordelen, kwaliteitsverbeteringen of risicobeperkingen levert collectieve organisatie op?
- Welke strategische of relationele redenen zijn er om dit collectief te organiseren?

4.Organiseerbaarheid en uitvoerbaarheid

De IPO-organisatie toetst of een opdracht op een beheerste en professionele manier kan worden uitgevoerd. De beoordeling omvat zowel inhoudelijke uitvoerbaarheid als organisatorische randvoorwaarden, inclusief afhankelijkheden met provincies, het Rijk, ketenpartners en andere (interprovinciale) samenwerkingsverbanden. Eventuele risico's worden in beeld gebracht in het bestuurlijk advies.

In beginsel horen structurele opdrachten gepaard te gaan met structurele middelen en capaciteit; tegelijkertijd houdt de organisatie ruimte om te herprioriteren en in te spelen op actualiteiten.

Toetsingsvragen:

- Wat is in algemene zin nodig om de opdracht realistisch uit te voeren?
- Hoe zijn financiering en capaciteit geborgd (in de P&C-cyclus)?
- Welke risico's of afhankelijkheden beïnvloeden de uitvoerbaarheid, en hoe kunnen die worden beheersd?
- Is er sprake van wettelijke uitvoeringsverplichtingen of een noodzakelijke uitvoeringstoets (bijv. decentrale uitvoeringstoets)?
- Hoe worden de taakverdeling en verantwoordelijkheden belegd (wie stuurt waarop)?

5. Generiek en schaalbaar

Generieke opdrachten die meerdere provincies ondersteunen horen in beginsel bij de collectieve organisatie. Provinciespecifiek maatwerk is minder passend, tenzij het bestuur anders besluit (bijv. wanneer wetgeving of structurele afspraken dit vragen). Wanneer slechts een deel van de provincies direct belang heeft, kan het IPO-platform toch de gezamenlijke organisatie faciliteren, mits de opgave schaalbaar is en rekening wordt gehouden met eventuele verschillende belangen tussen provincies.

Toetsingsvragen:

- In welke mate is de opdracht generiek en schaalbaar, of betreft het individueel maatwerk?
- Welke wettelijke of structurele redenen zijn er om niet-generieke ondersteuning toch collectief te organiseren?

6. Draagvlak en deelname

Nieuwe opdrachten bieden bij voorkeur meerwaarde voor alle provincies. Wanneer dat niet het geval is, geldt als minimumvoorwaarde dat een substantieel aantal provincies (bijv. zes of meer) aantoonbaar deelneemt of afnemer is. Het kan ook een afweging zijn om bewust te starten met een beperkt aantal provincies, waarbij uitrol naar een grotere groep in een later stadium tot de mogelijkheden behoort.

Toetsingsvragen:

- Voor hoeveel provincies is aantoonbare meerwaarde aanwezig en wie nemen daadwerkelijk deel/af?

4 Governance: wie stuurt waarop?

De governance van de IPO-organisatie is in ontwikkeling. Het IPO-bestuur en de Algemene Vergadering (AV) zijn de hoogste organen die besluiten nemen over taken, mandaten en financiële middelen. Er is behoefte aan herijking, omdat het bestuur nu relatief vaak wordt belast met onderwerpen die uitvoeringsgericht of operationeel van aard zijn (bijv. onderdelen van bedrijfsvoering, informatievoorziening of productontwikkeling).

4.1 Rol van de Kring van Provinciesecretarissen (KPS)

Als hoogste ambtelijke leiding van de provincies beschikt de KPS over een integraal beeld van bestuurlijke prioriteiten, provinciale uitvoeringskracht en de samenhang tussen opgaven. Met een steviger mandaat krijgt de KPS de positie om integrale afwegingen te maken die passen bij de schaal en complexiteit van de provinciale opgaven. Hierdoor wordt beter geborgd dat initiatieven aansluiten op wat provincies daadwerkelijk nodig hebben, dat middelen effectief worden ingezet en dat bestuurlijke prioriteiten worden vertaald naar uitvoerbare en samenhangende voorstellen.

Binnen het huidige governance-model vindt operationele sturing plaats bij BIJ12 en tactische sturing in de verschillende programma's en in de portfolio-board die nu wordt ingericht. Wat echter ontbreekt, is een opdrachtgever die op strategisch niveau de samenhang bewaakt, provincies vertegenwoordigt in

hun gezamenlijke informatie- en ondersteuningsbehoefte, prioriteiten kan stellen en richting geeft aan de interprovinciale vraagarticulatie.

Door de KPS formeel te mandateren als strategisch opdrachtgever ontstaat een evenwichtige governance: het IPO-bestuur blijft kaderstellend, de KPS stuurt (mede) strategisch op integraliteit, prioritering en samenhang, en de IPO-organisatie is verantwoordelijk voor tactische en operationele uitvoering.
Vanuit die rol kan de KPS ook richting geven aan het strategische portfolio board. De KPS kan daar bewaken dat gezamenlijke keuzes worden gemaakt, dat schaarse capaciteit doelgericht wordt ingezet en dat afzonderlijke lijnen of programma's geen versnipperde of tegenstrijdige keuzes maken. Dit versterkt niet alleen de informatiepositie van provincies, maar vergroot ook de bestuurlijke wendbaarheid, voorspelbaarheid en uitvoerbaarheid binnen de IPO-organisatie.

5 Opbrengst voor provincies

Het afwegingskader levert provincies:

- Versterking van de gezamenlijke uitvoeringskracht (standaarden, leren, gedeelde kennis en data).
- Meer bestuurlijke slagkracht en voorspelbaarheid in de uitvoering.
- Een duidelijker collectieve positie richting Rijk en Europa, door gezamenlijke prioritering en focus.
- Helderheid over wat wél en níet collectief wordt georganiseerd, met bijbehorende rolverdeling tussen IPO, BIJ12 en HNP.

6 Bestuurlijke toepassing

Het afwegingskader wordt gebruikt door:

- Het **IPO-bestuur**: voor regie, prioritering en besluitvorming.
- De **KPS**: als strategisch adviesorgaan en gemandateerd opdrachtgever voor shared-service-taken.
- De **directie** van IPO/BIJ12: in de rol van secretaris van het bestuur en voor de integrale adviesvorming.
- **AAC's** en **BAC's**: als voorportaal van bestuurlijke besluitvorming en voor ambtelijke voorbereiding van voorstellen.

7 Evaluatie en doorontwikkeling

We evalueren de toepassing van het afwegingskader periodiek (eens per twee jaar) op bijdrage aan focus, prioritering en uitvoerbaarheid en scherpen het kader zo nodig aan.

Bijlage – governanceproces

Hier komt een visuele schets van het governanceproces (Directie → AAC → BAC → IPO-bestuur / AV, en de rol van KPS).

Algemene Vergadering

Op 3 november 2026
Agendapunt 2c

Interprovinciaal Overleg
van, voor en door provincies

Datum 3 november 2026

Onderwerp Wensen en bedenkingen bij bestuurlijk afwegingskader IPO

Kern van het onderwerp
Het IPO-bestuur informeerde de AV bij verzending van de stukken voor de vergadering 23 juni over het bestuurlijk afwegingskader. Het bestuurlijk afwegingskader wordt ingezet om huidige activiteiten en taken tegen het licht te houden; waar nodig, via expliciete bestuursbesluiten, activiteiten aan te passen of te beëindigen; en nieuwe opgaven en verzoeken systematisch te toetsen op meerwaarde, uitvoerbaarheid en financiële consequenties. Zie hierover ook de aanbiedingsbrief van 21 mei jl. Op 10 september besloot het bestuur de AV om eventueel aanvullende aandachtspunten te vragen.

Voorstel/gevraagd besluit
De Algemene Vergadering wordt gevraagd aanvullende aandachtspunten mee te geven aan het bestuur bij het bestuurlijk afwegingskader.

Bestuurlijk afwegingskader
Begin dit jaar heeft het IPO-bestuur de opdracht gegeven tot het opstellen van een bestuurlijk afwegingskader. Dit instrument ondersteunt het bestuur bij het maken van transparante, consistente en uitlegbare keuzes over welke taken en opdrachten gezamenlijk via de IPO-organisatie worden opgepakt. Hiermee ondersteunt het kader het opdrachtgeverschap van het bestuur aan de IPO-organisatie. Het afwegingskader zal worden ingezet om:

- huidige activiteiten en taken tegen het licht te houden;
- waar nodig, via expliciete bestuursbesluiten, activiteiten aan te passen of te beëindigen;
- nieuwe opgaven en verzoeken systematisch te toetsen op meerwaarde, uitvoerbaarheid en financiële consequenties.

Het bestuurlijk afwegingskader leidt niet tot beleidsmatige koerswijzigingen, maar ondersteund het bestuur bij het komen tot goede besluitvorming. Aan de voorkant van een besluitvormingsproces kan namelijk beter getoetst worden of nieuwe activiteiten en opdrachten passen binnen de gezamenlijke opgaven van provincies en organisatorisch en financieel uitvoerbaar zijn. De resultaten van deze besluitvorming landen in de P&C-documenten, die voorgelegd worden aan de Algemene Vergadering.

Het bestuur streeft er ook naar om met behulp van dit bestuurlijke kader vóór het einde van de huidige statenperiode meer inzicht te hebben in de balans tussen taken, capaciteit en middelen. Dit draagt bij aan een realistischer en beter uitlegbaar begrotingsbeeld. Het bestuurlijk afwegingskader is bewust geen ‘afvink-lijstje’ zodat politiek bestuurlijke weging te allen tijde mogelijk blijft op voorwaarde dat uitvoering door de organisatie haalbaar is.

Ten behoeve van verdere ontwikkeling van het bestuurlijk afwegingskader gaan BAC's het in de praktijk uittesten. Daarnaast wordt momenteel verkent hoe de Kring van

Provinciesecretarissen (KPS) haar adviserende rol het best kan invullen en hoe het bestuurlijk afwegingskader hieraan kan bijdragen.

Besluitvormingsproces
Tijdens de bestuursvergadering van 21 mei heeft het bestuur het kader vastgesteld en is het aan de Algemene Vergadering bij verzending voor de vergadering op 23 juni 2026 ter informatie aangeboden. Tijdens de Algemene Vergadering is toegezegd dat het afwegingskader nogmaals door het bestuur besproken zal worden en tijdens de Algemene Vergadering van november opnieuw geagendeerd zal worden.

Het bestuur heeft BAC's gevraagd de komende periode met het bestuurlijk afwegingskader te gaan werken. Ook vraagt het bestuur de Algemene Vergadering 3 november om aanvullende aandachtspunten mee te geven.

Bijlagen
1. Bestuurlijk afwegingskader

Algemene Vergadering

Op 23 juni 2026
Agendapunt 3a

Datum	23 juni 2026
Portefeuillehouder	Voorzitter IPO
Onderwerp	Overzicht stand van zaken toezeggingen

Kern van het onderwerp
De AV-leden hebben tijdens de Algemene Vergadering van 27 juni 2023 besloten deze Statenperiode – gelet op de positieve ervaringen uit de vorige periode – ook te werken met een overzicht van toezeggingen. Dit overzicht wordt tijdens elke AV bij de stukken gevoegd. Onderstaand treft u de stand van zaken van de lopende toezeggingen.

Voorstel/gevraagd besluit
De Algemene Vergadering wordt voorgesteld kennis te nemen van de stand van zaken met betrekking tot de toezeggingen.

Toezeggingen

Mee bezig

1. **Ten behoeve van de overdracht de opbrengsten van het IPO in een of enkele A4'tjes samenvatten en het opstellen van een verkiezingstraject.**
   Toezegging: d.d. 7 april 2026
   Status: De organisatie neemt dit mee in de voorbereiding van de overdracht na de Statenverkiezingen in 2027.
2. **Bij het vervolg van het traject 'Naar meer slagvaardigheid' wordt indien er sprake is van besluitvorming door het bestuur voldoende tijd ingeruimd voor een bespreking in de Staten.**

Toezegging: d.d. 27 juni 2023
Status: loopt, voor de verkenning naar scenario's 2 en 3 is door Rien Fraanje (algemeen directeur IPO) in samenwerking met de Klankbordgroep Slagvaardige Vereniging (met vijf AV-leden) een discussienotitie opgesteld. Het IPO-bestuur heeft daarop de voorkeur uitgesproken om het fundamentele gesprek over het zijn van een vereniging en de statuten gezamenlijk op te starten. De start daarvan was het gezamenlijke diner met de Algemene Vergadering en het IPO-bestuur op 26 maart. Daarnaast bestond het gevoel dat we op dit moment nog volop bezig zijn met de eerste twee vormen van verbetering: houding en gedrag en de aanpassing van de vergaderstructuur. De voorzitter heeft in de AV-vergadering van 2 oktober 2024 aangegeven in gesprek te gaan met de klankbordgroep, dit staat gepland voor 25 november.

3. **De planning van de P&C-cyclus wordt tegen het licht gehouden, de P&C klankbordgroep en de accountant worden hierbij betrokken.**
   Toezegging: d.d. 23 juni 2026
   Status: In oktober en november zijn vergaderingen van de P&C-klankbordgroep van de AV gepland. De accountant zal in november hierbij aansluiten.

Doorlopend

4. **De AV meenemen in de 5 bestuursopdrachten**
   Toezegging: d.d. 7 april 2026
   Status: Dit blijft gebeuren gedurende AV-vergaderingen en wanneer nodig tussendoor.

5. **Indien er behoefte is aan een verdere toelichting over de werkzaamheden van de vereniging voor Provinciale Staten dan zijn de medewerkers van het IPO-bureau en van BIJ12 bereid om langs te komen bij de provincies voor een toelichting.**

Toezegging: d.d. 27 juni 2023
Status: doorlopend.

6. **Het aandachtspunt dat in de periode na Provinciale Statenverkiezingen en tussen de benoeming van nieuwe bestuursleden sprake is van het ontbreken van een formeel bestuur van de vereniging wordt expliciet onderzocht.**

Toezegging: d.d. 4 oktober 2023
Status: doorlopend.

7. **De presentaties van de inhoudelijk toelichting worden na afloop van de Algemene Vergadering gedeeld met de leden van de Algemene Vergadering en de griffiecontactpersonen.**

Toezegging: d.d. 12 december 2023
Status: doorlopend.

Afgehandeld

8. **Er wordt een vervolg op de kennismakingsbijeenkomst (d.d. 5 juni 2023) van de leden van de Algemene Vergadering en de griffiecontactpersonen georganiseerd in de eerste helft van 2024.**

Toezegging: d.d. 27 juni 2023
Status: Op 14 maart 2024 vond een bijeenkomst met de griffiecontactpersonen bij het IPO-bureau in Den Haag plaats. Op 26 maart 2024 was een gezamenlijk diner met AV-leden en het bestuur. Hiervoor zullen structureel (en jaarlijks) dergelijke bijeenkomsten worden georganiseerd.

9. **De planning van de technische briefings wordt met de P&C Klankbordgroep besproken.**

Toezegging: d.d. 4 oktober 2023
Status: loopt, de eerste bijeenkomst van de P&C Klankbordgroep heeft inmiddels plaatsgevonden. De planning van de technische briefings is besproken en door de leden van de klankborgroep goedgekeurd. De uitnodigingen hiervoor worden verstuurd.

10. **De leden van de Algemene Vergadering worden schriftelijk geïnformeerd over de financiële constructie van de kosten van het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) met het Rijk.**

Toezegging: d.d. 7 november 2023
Status: De leden van de Algemene Vergadering hebben bij de beantwoording van de technische vragen bij de P&C documenten hierover op 7 december nadere informatie gekregen via email, alsook in de technische briefings in het najaar van 2023.

11. **De leden van de Algemene Vergadering worden schriftelijk geïnformeerd over de lopende acties van de gezamenlijke provincies in IPO-verband op het onderwerp 'betaalbaarheid van het openbaar vervoer'.**

Toezegging: d.d. 7 november 2023
Status: De leden van de Algemene Vergadering hebben deze informatie per e-mail ontvangen

op 7 december 2023 samen met bovenstaand punt.

12. **Er wordt een inhoudelijke technische briefing georganiseerd over het onderwerp Faunaschade voor de AV/Statenleden.**

Toezegging: d.d. 7 november 2023
Status: Op 3 april 2024 is er een werkbezoek over faunazaken georganiseerd door BIJ12. De leden van de Algemene Vergadering en de griffiecontactpersonen hebben hier op 29 februari een uitnodiging voor ontvangen. Het werkbezoek is toegankelijk voor alle Statenleden.

13. **Er wordt onderzocht welke rol de IPO-vereniging kan betekenen ten aanzien van de PEP-registratie van Statenleden, eventueel in samenwerking met Statenlid.nu.**

Toezegging: d.d. 7 november 2023
Status: In de Algemene Vergadering van 12 december is toegelicht dat er is contact geweest met de collega's bij het rijk en zij hebben aangegeven dat Statenleden niet op de PEP-lijst zouden horen vanuit de functie als Statenlid. Mochten ze er toch op staan, dan kunnen de Statenleden zich melden bij het IPO-bureau en zal het bureau dit verder uitzoeken.

14. **De outlook uitnodigingen van de Algemene Vergadering van 2024 worden verstuurd.**

Toezegging: d.d. 12 december 2023
Status: De leden van de Algemene Vergadering hebben de uitnodigingen op 5 januari ontvangen.

15. **Er wordt gekeken naar de rol van de Algemene Vergadering bij het samenstellen van het functieprofiel van de nieuwe voorzitter.**

Toezegging: d.d. 12 december 2023
Status: Dit bespreekpunt stond geagendeerd op de agenda van de extra AV-vergadering van 23 april 2024 en de input is verwerkt in het functieprofiel.

16. **De verbetervoorstellen uit het overdrachtsdossier van de leden van de Algemene Vergadering worden betrokken bij de vervolggesprekken over het adviesrapport 'Naar meer slagvaardigheid'.**

Toezegging: d.d. 27 juni 2023
Status: De verbetervoorstellen zijn meegenomen in de gesprekken met de Klankbordgroep Slagvaardige Vereniging, wat heeft geresulteerd in de discussienotitie.

17. **De betekenis van de kennisnetwerken Shine en Blow duiden zoals genoemd in de voorjaarsnota IPO-bureau 2024.**

Toezegging: d.d. 22 (technische briefing) en 23 (AV) april 2024
Status: het antwoord op deze vraag is meegenomen in de beantwoording van de schriftelijke vragen omtrent de voorjaarsnota 2024 en zijn voor de AV van 25 juni gedeeld.

18. **Inzichtelijk maken hoe position papers worden opgesteld.**

Toezegging: *d.d. 22 april 2024*
Status: hiervoor is een (digitale) technische sessie georganiseerd op 23 september voor geïnteresseerde AV- en Statenleden.

19. **Er wordt een (digitale) technische sessie georganiseerd om Statenleden bij te praten over het ROB-rapport dat is verschenen over het voorgestelde verdeelmodel.**

Toezegging: d.d. 2 oktober 2024
Status: dit heeft plaatsgevonden op 12 november toegankelijk voor alle Statenleden.

20. **Het verzoek om in 2025 een technische briefing te organiseren over het nieuwe wolvenplan.**

Toezegging: d.d. 5 november 2024
Status: dit heeft plaatsgevonden op 22 mei toegankelijk voor alle Statenleden.

21. **Het verzoek om in 2025 technische briefings te organiseren over o.a. effect verdwijnen NPLG en de financiële situatie voor provincies en SMR's (kernenergie).**

Toezegging: d.d. 5 november 2024
Status: Op het congres in Amersfoort (2024) is een workshop gehouden over SMR's en het onderwerp is via een AV-update toegelicht. M.b.t. het NPLG geldt dat er vanuit dat kader een briefing is georganiseerd over de bouwstenen van de gezamenlijke provincies, en als laatste zijn er briefings georganiseerd over de financiën van de provincies. Deze toezegging kan als afgedaan worden beschouwd.

22. **De PowerPoints van 7 april toesturen aan de AV.**
    Toezegging: d.d. 7 april 2026
    Status: Deze zijn op 20 of 21 april 2026 gedeeld met de AV (vanwege een grote bijlage heeft een deel van de verzending een dag later opnieuw plaatsgevonden).
23. **Onderzoek verplaatsing AV met een week naar achteren**
    Toezegging: d.d. 7 april 2026
    Status: Verplaatsing is onmogelijk gebleken. Dit is op 20 of 21 april 2026 gecommuniceerd richting de AV (vanwege een grote bijlage heeft een deel van de verzending een dag later opnieuw plaatsgevonden).
24. **De AV een overzicht sturen van de data P&C-cyclus & tijdspad Bestuurlijk Afwegingskader in aanloop naar de AV van 23 juni.**
    Toezegging: d.d. 7 april 2026
    Status: Deze zijn op 20 of 21 april 2026 per mail gedeeld met de AV (vanwege een grote bijlage heeft een deel van de verzending een dag later opnieuw plaatsgevonden). Aanvullend verwijzen we naar de aanbiedingsbrief en alle Planning & Controldocumenten die zijn aangeboden voor de AV van 23 juni 2026.
25. **De AV betrekken bij werving nieuwe Algemeen Directeur.**
    Toezegging: d.d. 7 april 2026
    Status: Odile de Man en Rinus van 't Westeinde, die hiervoor gevraagd zijn door de voorzitter tijdens de Algemene Vergadering van 7 april, hebben namens de AV wensen en behoeften over het profiel van de Algemeen Directeur besproken met het wervingsbureau.
26. **Het verzoek om technische briefings te organiseren aangaande ICT/de cloud en over de wet regie volkshuisvesting**

Toezegging d.d. 24 juni 2025
Status: De technische briefing over ICT/ de *cloud,* eerder in april gepland, heeft uiteindelijk 4 juni plaatsgevonden. Een verslag is terug te vinden op deze webpagina. Het verzoek voor een sessie over de Wet Regie Volkshuisvesting is in overleg met de verzoeker en betrokken griffie ingetrokken.

27. **Het afwegingskader komt in november opnieuw naar de AV.**
    Toezegging: d.d. 23 juni 2026
    Status: 10 september besloot het bestuur het afwegingskader voor aandachtspunten aan te bieden bij de AV.

Interprovinciaal Overleg
van, voor en door provincies

Vergaderschema 2027

Bij actuele dossiers kan het soms nodig zijn voor een BAC om extra bij elkaar te komen. Daarbij wordt rekening gehouden met verplichtingen van de BAC-leden bij reeds geplande activiteiten van een andere BAC danwel een Europese delegatie.
Legenda en verzendingstermijnen staan op de laatste pagina. Het vergaderschema is aan veranderingen onderhevig. Om gevolg te geven aan de AAC's in november/december en voldoende ruimte te hebben voor tweedaagses nadat nieuwe colleges aantreden is januari 2028 ook in dit schema opgenomen. De tweedaagsen voor de BAC's zijn in onderstaand schema ingepland. De tweedaagsen voor AAC's kunnen nog door de programma's worden ingepland. Daarbij wordt rekening gehouden met vergadermomenten van andere overleggen.

Januari 2027

13 januari	AAC Digitalisering	10.00 – 12.00 uur	Fysiek
	AAC FOB	13.00 – 15.00 uur	Fysiek
14 januari	AAC K&E	10.00 – 12.00 uur	Fysiek
	AAC R&L	12.30 – 15.30 uur	Fysiek
	KPS	16.30 – 19.30 uur	Fysiek
19 januari	Diner AV-Bestuur	18.00 – 20.00 uur	Fysiek
21 januari	IPO-Bestuur	10.30 – 13.00 uur	Fysiek
27 januari	AAC B&I	10.00 – 12.00 uur	Fysiek
	AAC LG	12.30 – 14.30 uur	Fysiek
28 januari	AAC C	12.30 – 14.30 uur	Fysiek
	AAC RE	15.00 – 17.00 uur	Fysiek
29 januari	AAC WGZ	10.00 – 12.00 uur	Fysiek

Februari 2027

4 februari	BAC FOB	10.00 – 12.00 uur	Fysiek
	BAC K&E	12.30 – 14.30 uur	Fysiek
	BAC R&L	15.00 – 18.00 uur	Fysiek

Maart 2027

4 maart	BAC C	10.00 – 12.00 uur	Fysiek
	BAC RE	12.30 – 14.30 uur	Fysiek
	BAC LG	15.00 – 17.00 uur	Fysiek
10 maart	AAC K&E	10.00 – 12.00 uur	Digitaal
11 maart	IPO-Bestuur	10.30 – 13.00 uur	Fysiek
	BAC B&I	14.00 – 16.00 uur	Fysiek
12 maart	AAC WGZ	10.00 – 12.00 uur	Digitaal

17 maart	*Provinciale Statenverkiezingen*		
18 maart	AAC FOB	10.00 – 12.00 uur	Digitaal
	AAC LG	10.00 – 12.00 uur	Digitaal
	AAC R&L	12.30 – 15.30 uur	Digitaal
	KPS	16.30 – 19.30 uur	Fysiek
24 maart	AAC Digitalisering	10.00 – 12.00 uur	Digitaal
31 maart	AAC B&I	10.00 – 12.00 uur	Digitaal

April 2027

1 april	AAC RE	10.00 – 12.00 uur	Digitaal
8 april	BAC FOB	10.00 – 12.00 uur	Fysiek
	BAC K&E	12.30 – 14.30 uur	Fysiek
	BAC R&L	15.00 – 18.00 uur	Fysiek
15 april	IPO-bestuur	10.30 – 13.00 uur	Fysiek
	BAC LG	14.00 – 16.00 uur	Fysiek
22 april	BAC B&I	10.00 – 12.00 uur	Fysiek
	HNP-bestuur	13.00 – 15.00 uur	Hybride
	BAC RE	15.30 – 17.30 uur	Fysiek
23 april	AAC WGZ	10.00 – 12.00 uur	Fysiek

Mei 2027

12 mei	AAC FOB	12.30 – 14.30 uur	Fysiek
13 mei	AAC K&E	15.00 – 17.00 uur	Fysiek
	AAC R&L	13.00 – 16.00 uur	Fysiek
	Kennismaking AV	17.00 – 20.00 uur	Fysiek
19 mei	AAC LG	10.00 – 12.00 uur	Fysiek
20 mei	IPO-bestuur	10.30 – 13.00 uur	Fysiek
	AAC C	13.30 – 15.30 uur	Fysiek
	AAC RE	15.45 – 17.45 uur	Fysiek
27 mei	AAC B&I	10.00 – 12.00 uur	Fysiek
27 en 28 mei	KPS	Tweedaagse	Fysiek

Vergaderschema 2027

Versie 10 september 2026

Interprovinciaal Overleg
van, voor en door provincies

Juni 2027

3 juni	BAC FOB	10.00 – 12.00 uur	Fysiek
	BAC K&E	12.30 – 14.30 uur	Fysiek
	BAC R&L	15.00 – 18.00 uur	Fysiek
4 juni	AAC WGZ	10.00 – 12.00 uur	Fysiek
8 juni	P&C-briefing AV	19.00 – 20.00 uur	Digitaal
10 juni	BAC RE	10.00 – 12.00 uur	Fysiek
	BAC C	12.30 – 14.30 uur	Fysiek
	BAC LG	15.00 – 17.00 uur	Fysiek
17 juni	IPO-bestuur	10.30 – 13.00 uur	Fysiek
	BAC B&I	14.00 – 16.00 uur	Fysiek
23 juni	AAC Digitalisering	10.00 – 12.00 uur	Digitaal
24 juni	HNP-bestuur	13.00 – 15.00 uur	Hybride
29 juni	Vooroverleg AV	16.30 – 17.30 uur	Fysiek
	AV	18.00 – 20.00 uur	Fysiek
30 juni	AAC FOB	12.30 – 14.30 uur	Digitaal

Juli 2027

1 juli	AAC R&L	10.00 – 13.00 uur	Digitaal
	AAC K&E	14.00 – 16.00 uur	Digitaal
7 juli	AAC B&I	10.00 – 12.00 uur	Digitaal
	AAC LG	12.30 – 14.30 uur	Digitaal
8 juli	IPO-bestuur	10.30 – 13.00 uur	Fysiek
	AAC RE	13.30 – 15.30 uur	Digitaal
	AAC C	15.45 – 17.45 uur	Digitaal

September 2027

8 september	AAC Digitalisering	10.00 – 12.00 uur	Digitaal
9 september	IPO-bestuur*	10.30 – 13.00 uur	Fysiek
	BAC K&E	13.30 – 15.30 uur	Fysiek

10 september	AAC WGZ	10.00 – 12.00 uur	Digitaal
16 september	BAC FOB	10.00 – 12.00 uur	Fysiek
	BAC LG	12.30 – 14.30 uur	Fysiek
	BAC R&L	15.00 – 18.00 uur	Fysiek
23 september	BAC C	10.00 – 12.00 uur	Fysiek
	BAC RE	12.30 – 14.30 uur	Fysiek
	BAC B&I	15.00 – 17.00 uur	Fysiek

Oktober 2027

5 en 6 oktober	Jaarcongres	Nader te bepalen	Fysiek
	IPO-Bestuur	Nader te bepalen	Fysiek
	KPS	Nader te bepalen	Fysiek
12 oktober	P&C Briefing AV	19.00 – 20.00 uur	Digitaal
13 oktober	AAC FOB	10.00 – 12.00 uur	Fysiek
	HNP-bestuur	13.00 – 15.00 uur	Hybride
14 oktober	AAC LG	10.00 – 12.00 uur	Fysiek
	AAC R&L	13.00 – 16.00 uur	Fysiek

November 2027

3 november	AAC K&E	10.00 – 12.00 uur	Fysiek
	AAC B&I	12.30 – 14.30 uur	Fysiek
4 november	AAC RE	10.00 – 12.00 uur	Fysiek
	AAC C	12.30 – 14.30 uur	
5 november	AAC WGZ	10.00 – 12.00 uur	Fysiek
9 november	Vooroverleg AV	16.30 – 17.30 uur	Fysiek
	AV	18.00 – 20.00 uur	Fysiek
10 november	AAC Digitalisering	10.00 – 12.00 uur	Fysiek
11 november	IPO-bestuur	10.30 – 13.00 uur	Fysiek
11 en 12 november	BAC LG	Tweedaagse	Fysiek
18 november	BAC FOB	10.00 – 12.00 uur	Fysiek
18 en 19 november	BAC R&L	Tweedaagse	Fysiek
25 november	BAC RE	09.30 – 11.30 uur	Fysiek
	BAC C	12.30 – 14.30 uur	Fysiek

25 en 26 november	BAC B&I	Tweedaagse	Fysiek

December 2027

1 en 2 december	BAC K&E	Tweedaagse	Fysiek
2 december	HNP-bestuur	13.00 – 15.00 uur	Hybride
9 december	AAC FOB	12.30 – 15.30 uur	Digitaal
	KPS	16.30 – 19.30 uur	Fysiek
15 december	AAC LG	10.00 – 12.00 uur	Digitaal
	AAC B&I	12.30 – 14.30 uur	Digitaal
16 december	IPO-bestuur	10.30 – 13.00 uur	Fysiek
	AAC R&L	14.00 – 17.00 uur	Digitaal
22 december	AAC K&E	10.00 – 12.00 uur	Digitaal
	AAC Digitalisering	12.30 – 14.30 uur	Digitaal
23 december	AAC RE	10.00 – 12.00 uur	Digitaal
	AAC C	12.30 – 14.30 uur	Digitaal

Januari 2028

13 en 14 januari	BAC FOB	Tweedaagse	Fysiek
20 januari	BAC R&L	9.30 – 12.30 uur	Fysiek
	BAC LG	13.00 – 15.00 uur	Fysiek
20 en 21 januari	BAC RE	Tweedaagse	Fysiek
27 januari	BAC B&I	10.00 – 12.00 uur	Fysiek
	BAC K&E	12.30 – 14.30 uur	
27 en 28 januari	BAC C	Tweedaagse	Fysiek

Februari 2028

3 en 4 februari	IPO-bestuur	Tweedaagse	Fysiek

*Bestuursmoment in september onder voorbehoud van een te plannen CdK-bijeenkomst.

Legenda

AV	=	*Algemene Vergadering*
AAC	=	*Ambtelijke Adviescommissie*
BAC	=	*Bestuurlijke Adviescommissie*
B&I	=	*Bereikbaarheid en Infrastructuur*
FOB	=	*Financiën en Openbaar Bestuur*
HNP	=	*Huis van de Nederlandse Provincies*
K&E	=	*Klimaat en Energie*
KPS	=	*Kring van Provinciesecretarissen*
LG	=	*Landelijk Gebied*
R&L	=	*Ruimte en Leefomgeving*
RE	=	*Regionale Economie (smaldeel REC)*
C	=	*Cultuur (smaldeel REC)*
Fysiek	=	*Tenzij anders aangegeven gelden de volgende locaties:*

IPO-bestuur:	*Provinciehuis Utrecht*
BAC's:	*Provinciehuis Utrecht*
AAC's:	*BIJ12 Utrecht*
AV:	*Provinciehuis Utrecht*
KPS:	*Paushuize*
HNP:	*HNP Brussel*
Tweedaagsen:	*Extern*

Deadlines verzending stukken

AV	=	*Vier tot zes weken*
IPO-bestuur	=	*Twee weken*
BAC's	=	Twee weken
KPS	=	*Eén week*